

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PEDAGOGIKY

KOMUNIKACE UČITELE S RODIČI ŽÁKŮ
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Kateřina Bláhová
Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Nováková, Ph.D.

Plzeň, 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne *10.5.2023*

vlastnoruční podpis

*Kateřina
Háňková*

Poděkování

Velice děkuji paní PhDr. Daniele Novákové Ph.D. za odborné a trpělivé vedení a za podnětné rady, které mi pomohly k vypracování diplomové práce.

Též bych ráda poděkovala všem, kteří se podíleli na mém výzkumu a poskytli své zkušenosti v dotazníku.

Bláhová Kateřina

Anotace

Tato práce je zaměřena na problematiku komunikace mezi rodiči žáků a učiteli. V teoretické části jsou definovány pojmy jako komunikace, komunikační obsahy, komunikační prostředky, chyby v komunikaci, zásady a principy úspěšné komunikace mezi školou a rodiči žáků. Dále se práce zabývá příčinami a důsledky nefunkční komunikace mezi oběma instituty a přibližuje situace, které vyžadují komunikaci škola – rodič. Výzkumná část je zaměřená na vnímání této problematiky očima pedagogů a rodičů žáků, výzkum zkoumá osvědčené metody komunikace, četnost problematických situací v praxi. Také vyhodnocuje, s jakými typy rodičů bývá problém v komunikaci nejčastěji. Výzkum bude proveden mezi učiteli základních škol a rodiči žáků v internetovém prostředí. Závěry práce by měly přispět ke komplexnímu pohledu na specifika komunikace mezi učiteli a rodiči žáků.

Klíčová slova

Komunikace, škola, rodič, spolupráce, problémové situace, komunikační obsah, vzdělávání

Abstract

This work is focused on the issue of communication between students' parents and teachers. In the theoretical part, terms such as communication, communication contents, means of communication, errors in communication, principles and principles of successful communication between the school and parents of pupils are defined. Furthermore, the work deals with the causes and consequences of non-functional communication between the two institutes and provides an overview of situations that require school-parent communication. The research part is focused on the perception of this issue through the eyes of pedagogues and parents of students, the research examines proven methods of communication, the frequency of problematic situations in practice. It also evaluates with which types of parents there is a problem in communication most often. The research will be conducted among primary school teachers and parents of pupils in an internet environment. The conclusions of the work should contribute to a comprehensive view of the specifics of communication between teachers and parents of pupils.

Keywords

Communication, school, parent, cooperation, problem situations, communication content, education

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 Komunikace	9
1.1 Vymezení pojmu komunikace	9
1.2 Komunikační styly.....	10
1.3 Základní komunikační dovednosti.....	11
1.4 Druhy komunikace	12
1.4.1 Neverbální komunikace.....	12
1.4.2 Verbální komunikace	13
2 Význam komunikace a spolupráce mezi rodiči a školou	15
2.1 Význam spolupráce z hlediska jednotlivých subjektů – žák, učitel, rodič	17
2.2 Role rodičů ve vztahu ke škole.....	18
3 Zásady a principy komunikace s rodiči žáků	20
3.1 Očekávání rodičů vztahující se ke škole a k učitelům:.....	20
3.2 Očekávání učitelů vztahující se k rodičům:.....	20
3.3 Principy kvalitní komunikace školy s rodinou	21
3.4 Zásady úspěšné komunikace	22
3.5 Patologické formy komunikace	23
4 Chyby v komunikaci mezi učiteli a rodiči žáků.....	24
5 Komunikační obsah sdělení učitele rodičům	27
5.1 Komunikační obsah	27
5.2 Různorodost obsahů sdělení učitele rodičům	28
6 Formy komunikace mezi rodiči a učiteli.....	30
6.1 Osobní kontakt.....	30

6.2	Písemný kontakt	32
6.3	Přímá účast rodiče ve škole	33
7	Důsledky narušené komunikace mezi rodinou a školou	34
	VÝZKUMNÁ ČÁST	37
8	Výzkumný záměr a cíle výzkumu	37
9	Metodologie výzkumu.....	38
9.1	Kvantitativní výzkum	38
9.1.1	Dotazníková metoda.....	38
9.1.2	Metodika vyhodnocování dotazníků	39
9.1.3	Charakteristika výzkumného vzorku a organizace výzkumu.....	39
10	Výsledky výzkumu.....	40
10.1	Informace o respondentech.....	40
10.1.1	Dosažené vzdělání skupiny respondentů z řad rodičů.....	40
10.1.2	Věk respondentů - učitelů	41
10.1.3	Délka pedagogické praxe učitelů	41
10.1.4	Délka pedagogické praxe učitelů vzhledem k jejich věku	42
10.1.5	Komunikační dovednosti učitelů a rodičů.....	43
10.2	Přehled o možnostech participace rodičů na dění ve škole	48
10.2.1	Možnosti spolupráce školy a rodičů žáků z pohledu rodičů	48
10.2.2	Možnosti spolupráce školy a rodičů žáků z pohledu učitelů.....	49
10.3	Přehled komunikačních platforem využívaných školou a rodiči.....	51
10.3.1	Četnost používání jednotlivých druhů komunikace mezi rodiči a učiteli	51
10.3.2	Efektivita komunikačních platforem dle rodičů a učitelů	61
10.3.3	Porovnání, zda jsou nejpoužívanější platformy považovány za nejefektivnější	65
10.4	Výskyt problematických situací mezi rodiči a učiteli	68
10.4.1	Četnost výskytu problematických komunikačních situací mezi rodiči a učiteli	68

10.4.2	Příčiny vzniku konfliktních situací mezi učitelem a rodičem z hlediska komunikačních dovedností.....	69
10.5	Konfliktní rodič z pohledu učitelů.....	70
10.5.1	Souvislost mezi věkem rodičů a jejich komunikačních dovedností dle učitelů .	70
10.5.2	Souvislost mezi pohlavím rodičů a četností konfliktních situací dle učitelů	71
10.5.3	Typ rodiče, se kterým učitelé zažívají konfliktní situace.....	71
10.6	Zkušenost rodičů v komunikaci s učiteli z hlediska věku učitelů	73
10.7	Komunikační strategie učitelů při jednání s rodiči	75
	RESUMÉ.....	76
	ZÁVĚR.....	84
	PŘÍLOHY	89

ÚVOD

Tato práce je zaměřena na komunikaci rodičů s pedagogy a jelikož učím a zároveň jsem i rodičem, vím, že témat, která musí škola vs. rodiče probrat, je celá řada. Mohu ze svých zkušeností hodnotit nejen postoje rodičů, ale též pedagogů i z druhé strany, ani jedné skupině nijak nestráním, obě mají úkol stejně nelehký. U rodiče jsou při jednání se školou více zapojeny emoce, jde o jejich dítě, znají ho nejlépe, znají ho v polohách, situacích, jak ho učitelé nikdy nepoznají. Své dítě milují i s jeho chybami a totéž chtějí i od pedagoga, aby jejich dítě vnímal jako neopakovatelné a přijímal ho takové, jaké je. Věřím, že většina pedagogů děti jako neopakovatelné originály vnímá, avšak s mnohem menším zapojením emocí, než je tomu u rodiče, takže se dá očekávat, že by měl být pedagog v hodnocení žákovy jednání objektivnější než rodiče. Tyto rozdíly někdy bývají zdrojem potíží v komunikaci s rodiči, nicméně se i pedagogové dopouští mnoha chyb při jednáních s rodiči, nedostatek empatie a pochopení druhé strany a neschopnost přijmout, že nemusím mít stoprocentní pravdu, bývá kamenem úrazu i u jinak zkušených učitelů.

Myslím si, že by bylo dobré učitele připravovat už během studií na situace, se kterými se učitel v praxi setkává a naučit pedagogy je dobře zvládat a správně komunikovat, případně je dodatečně proškolovat v době, kdy už pracují. Učený z nebe nespádl, zkušenosti v oblasti komunikace učitelé sbírají celý život a lepší příprava v této oblasti by pro ně mohla být prospěšná.

Výzkumná část práce zkoumá, jak učitelé vnímají rodiče, se kterými je nejčastěji v jejich praxi komunikace problematická, jaká je četnost problémových situací při komunikaci, jak vnímají učitelé i rodiče své komunikační dovednosti, zda mají učitelé ověřené komunikační strategie. Výzkum se také zabýval tím, zda školy vytváří dostatek příležitostí pro spolupráci rodin a školy, které by podpořily rozvíjení pozitivních vzájemných vztahů a jaké formy komunikace obě skupiny preferují. Výsledky práce by měly přinést vhled do problematiky jak z pohledu učitele, tak rodiče, což umožní komplexnější pochopení.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Komunikace

Komunikace nás provází celým našim životem, od našeho narození až po stáří. Na dorozumívání s ostatními závisí i kvalita našeho života. Tato dovednost je zásadní v našem sociálním prostředí a umožňuje nám uspokojovat naše životní potřeby. „Proces komunikace spočívá v přenosu informací od jedné osoby ke druhé. Osobou vysílaná informace může být pozměněna jeho aktuálním rozpoložením, náladou, zvyklostmi či zkušenostmi.“¹

1.1 Vymezení pojmu komunikace

„Komunikace je v obecné rovině definována jako prostá výměna informací skrze signály a prostředky ústní, písemné, mimické, neverbální. Probíhá mezi dvěma a více lidmi. Komunikace též probíhá prostřednictvím tisku, rozhlasu a jiných médií. Při běžné komunikaci přijímáme signály nejen aktivní, ale i pasivní.“²

„Komunikace má v českém jazyce tři hlavní významy: jedním z nich je výměna informací mezi lidmi, živočichy, mezi neživými mechanismy, v informatice, jako součást teorie matematické informace; veřejná doprava, respektive veřejné spojení – doprava letecká, železniční, vodní, silniční, telekomunikační, potrubní atd.; prostor vymezený pro spojení dopravními prostředky, respektive dopravní cesta.³ V této práci se budu zabývat zejména komunikací sociální – interpersonální.“⁴ Komunikace sociální probíhá v sociálním prostředí, v němž se jedinec přirozeně vyskytuje. Prvotní komunikace probíhá v rodině, zpravidla prvními komunikujícími jsou rodiče – dítě (děti). Malý človíček přejímá slovní zásobu od svých rodičů a sourozenců, pak také komunikační postoje v různých situacích a způsob

¹ DeVito, J. A.: Základy mezilidské komunikace, Grada Publishing, Praha 2001, ISBN 80-7169-988-8

² JANÁČKOVÁ, Laura. Praktická komunikace pro každý den. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2479-9., s. 11

³ VYMĚTAL, Jan. Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi. Praha: Grada, 2008. Manažer. ISBN 978-80-247-2614-4., s.

⁴ VYMĚTAL, Jan. Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi. Praha: Grada, 2008. Manažer. ISBN 978-80-247-2614-4, s. 20

reagování. Stejně tak nonverbální komunikaci se učíme od svých rodičů. Často od svých rodičů slyšíme, že děláme ve stejných situacích naprosto stejné grimasy, pohyby a pózy jako oni, či babička, dědeček. Nejbližší příbuzní ovlivňují, jak se vyjadřujeme. Částečně je to dáno i geneticky, nicméně převahu má nápodoba.

*„Komunikaci (dorozumívání, sdělování) můžeme chápat jako prostředek vzájemné interakce (působení, vztahu) mezi lidmi, ale i živočichy. Pokud komunikace probíhá ve vzájemném vztahu mezi lidmi, pak ji můžeme nazývat sociální komunikací. Prostřednictvím sociální (mezilidské, interpersonální) komunikace se dorozumíváme, přijímáme, sdílíme a předáváme si informace, myšlenky, postoje, emoce, pocity, sebepojetí, pravidla, vztahy a jednání apod.“*⁵

*„Z pedagogického hlediska je důležitá sociální komunikace, tj. sdělování a dorozumívání mezi lidmi. Sociální komunikace vytváří základní souvislost mezi hlavními stránkami sociálního styku lidí: mezi činností, interakcí a společenskými vztahy.“*⁶

1.2 Komunikační styly

Člověk se v průběhu života setká se spoustou nových lidí, situací a prostředí, a to ho formuje. Zároveň se učíme i novým komunikačním stylům, které se nám osvědčily v různých oblastech života. Jinak se budeme dorozumívat v akademickém prostředí, jinak v kruhu rodinném a samozřejmě jinak například při zábavě s přáteli. Lidé mají spoustu psaných i nepsaných komunikačních pravidel pro různé události, pro rozdílná prostředí, pro odlišné sociální skupiny. Dospělí jsou zvyklí měnit komunikační styly dle situace, na rozdíl od dětí, kterým tyto schopnosti zejména pak v předškolním věku zcela chybí a často pak děti, které slyší mluvit rodiče jinak, než jsou u něj doma zvyklé, se ptají rodičů, proč dnes mluví tak nějak zvláště. Níže je dělení komunikačních stylů uvedeno.

⁵ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 302

⁶ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 3. rozšř. a aktual. vyd. Praha : Portál, 2001, s. 104

- Styl konvenční – Pozdravy, seznamování, lichotky, poklony. Účelem je mít kontrolu nad situací, zabránit rozpakům, usnadnit volbu mezi pokračováním v kontaktu či ukončením.
- Rituály, ceremoniály – Křtiny, svatby, pohřby, Vánoce, stolování. Účelem je deklarovat a usnadnit přechod z jedné životní etapy do druhé a posílit soudržnost skupiny.
- Konverzační – Diskuze, společenské hry, povídání při jídle. Účelem je výměna názorů a informací, pocitu sounáležitosti, sebeprosazení a pobavení.
- Operativní – Pracovní činnosti, jednání na úřadech, v obchodech, u lékaře. Účelem je snaha o zvládnání životního prostoru, získání či udržení kontroly nad lidmi, uspokojení běžných lidských potřeb.
- Vyjednávací – Uzavírání smluv, dohod, rozvody. Účelem je vyřešit problém při rozdílných a vzájemně se vylučujících potřebách mezi lidmi.
- Osobní, intimní – Bytostné rozmluvy, sex, mazlení, ale též hádky, fyzické střety. Účelem je ochrana a reprodukce života, uspokojení základních životních potřeb.“⁷

1.3 Základní komunikační dovednosti

Základní komunikační dovednosti jsou potřebné k efektivní mezilidské komunikaci. Pokud je některá z dovedností oslabena, může docházet k řadě zkreslení, chybnému dešifrování signálů, ke zhoršené schopnosti sociální komunikace, potažmo k narušení sociálních vztahů. Potíže se pak mohou projevat nejen v rodinných vztazích, ale i v pracovních či v okruhu přátel. Naše osobnost také ovlivňuje naše komunikační dovednosti a schopnosti. Pokud jsem člověk citově chladnější, umím se dobře ovládat, pak ode mě nemůže nikdo čekat, že v komunikaci projeví vyšší míru zájmu a empatie o druhého, ale zároveň moje sebeovládání bude k dobru při komunikaci v zaměstnání, kde budu schopen řešit problematrické situace s nadhledem a dokážu se oprostít od vnímání dalších, méně podstatných věcí. Čili neumím definovat zcela ideální osobnost pro komunikaci s dalšími lidmi, zjevně něco může být přínosné v jedné oblasti a třeba nevhodné v jiné.

⁷ PLAŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy - dovednosti - poruchy. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0858-2., s. 48

Komunikační dovednosti jsou:

- Poslouchání a naslouchání.
- Mluvení.
- Čtení, psaní.
- Vnímání neverbální komunikace ⁸

1.4 Druhy komunikace

Neverbální a verbální kombinace by měla být při jednáních v souladu. Pokud člověk vysílá neverbální signály zcela protichůdné k produkci verbální, je komunikant (příjemce sdělení) zmaten a dochází k nedůvěře ke sdělovanému obsahu. Například úsměv na tváři, nebo uznané poklepání po rameni ve chvíli, kdy nám nadřízený něco vytýká, v nás zcela jistě vyvolá nepříjemný pocit, že něco je špatně, postoj nadřízeného nám bude vadit a nebude budít důvěru. Stejně tak pochvala doprovázená nevhodnými gesty – otráveným výrazem, neudržováním očního kontaktu atp. v nás zanechá dojem, že nás nadřízený vlastně pochválit nechtěl. Skutečně by mělo korespondovat to, co říkáme, s naším postojem.

1.4.1 Neverbální komunikace

„Jde o proces dorozumívání se neslovnými prostředky. V užším pojetí mluvíme o tzv. „řeči těla“. Jedná se o získávání informací z pohybů člověka, gest, mimiky, pohybu očí, dotyků, zaujímání vzdálenosti atp. Člověk podává informace prostřednictvím svého těla, i když právě nehovoří. V širším pojetí lze tento způsob komunikace chápat jako mimoslovní komunikaci, protože přenos informací je závislý i na faktorech, jako jsou například oblečení mluvčího, jeho společenské chování, vůně, místo určené ke komunikaci.“ ⁹ *„Neverbální komunikací vyjadřujeme především svoji emocionální stránku osobnosti (radost, strach,*

⁸ Komunikace [online]. 2. Benepal, 2012 [cit. 2023-01-19]. ISBN Ing. Renata Kasalová. Dostupné z: http://www.benepal.cz/files/project_2_file/KOMUNIKACE.PDF, s. 6

⁹ Komunikace [online]. 2. Benepal, 2012 [cit. 2023-01-19]. ISBN Ing. Renata Kasalová. Dostupné z: http://www.benepal.cz/files/project_2_file/KOMUNIKACE.PDF, s. 9

úzkost, stydlivost, vzrušení, zlost, vztek apod.), ale i jistotu, přesvědčení, sociální postavení a psychické postoje. “¹⁰

Dalším působem sdělování je **komunikace činem**. Sem patří:

- Určité chování člověka - rozdílné chování v závislosti na situaci a osobě
- Náš aktuální vztah k něčemu - ke škole, k učení, práci
- Specifické projevy komunikování činem - dětské škádlení, obrana, útok, rvačka¹¹

Neverbální komunikace využívá různé mimoslovní způsoby sdělování:

- Zrakový kontakt (délka, frekvence, úhel pohledu.)
- Mimika a výraz obličeje
- Posturologie (sdělování postojem, souhlas, nesouhlas atd.);
- Gestikulace (využívání různých gest při sdělování v závislosti na určité kultuře)
- Haptika (sdělování pomocí dotyků)
- Proxemika (komunikace pomocí oddálení a přiblížení se druhým lidem);
- Fyzický vzhled a úprava zevnějšku
- Úprava prostředí, ve kterém žijeme ¹²

1.4.2 Verbální komunikace

„Verbální komunikace probíhá za pomoci slov prostřednictvím příslušného jazyka. Verbální komunikace dává komunikujícím možnost okamžité zpětné vazby, umožňuje ihned identifikovat emoční stav komunikačního partnera a jeho neverbální signály. Úspěšná verbální komunikace závisí na použití vhodných slov vzhledem k tomu, kdo je naším komunikačním partnerem.“ ¹³ Schopnost vyhodnotit osobnost komunikačního partnera nám byla dána různá, někdo umí dešifrovat druhého poměrně snadno, jinému trvá dlouho než přijde na to, jak komunikovat právě s tímhle partnerem. Samozřejmě je ve velké výhodě ten,

¹⁰ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 305

¹¹ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 304-305

¹² ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 304

¹³ Komunikace [online]. 2. Benepal, 2012 [cit. 2023-01-19]. ISBN Ing. Renata Kasalová. Dostupné z: http://www.benepal.cz/files/project_2_file/KOMUNIKACE.PDF, s. 17

kteřá tzv. do druhých vidí a dokáže bystře zaujmout postoj vhodný pro konkrétní situaci s konkrétním partnerem. A není to jen o těchto schopnostech, člověk se hlavně musí chtít domluvit. I ten nejvíce zkušený komunikátor, pokud nemá chuť s druhým komunikovat, může komunikovat zcela špatně svým schopnostem navzdory.

„Verbální (slovní) komunikace zahrnuje písemnou i auditivní (zvukovou) podobu řeči. Tento způsob komunikace probíhá mezi nositelem (komunikátorem) a příjemcem sdělení (např. během dialogu). Během verbální komunikace se soustředíme na obsahovou stránku (CO sdělujeme?) a na aspekty paralingvistické (JAK to sdělujeme?).“¹⁴

Paralingvistické projevy

- Hlasové projevy (barva, intenzita – síla, výška hlasu);
- Rychlost;
- Délka a přestávky;
- Přesnost, způsob, logika, srozumitelnost.¹⁵

Základní verbální komunikační dovednosti

- Umění klást otázky
- Schopnost motivovat a vytvářet výzvy
- Dovednost objasňovat
- Umění vytvářet logické souhrny
- Schopnost výkladu
- Schopnost projevit porozumění.¹⁶

Významová struktura slovních sdělení obsahuje pět komponent

- Cíl sdělení
- Smysl sdělení pro mluvčího
- Věcný obsah sdělení
- Smysl sdělení pro komunikačního partnera
- Efekt sdělení (jaký je výsledek a důsledek)¹⁷

¹⁴ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 303

¹⁵ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 303

¹⁶ JANÁČKOVÁ, Laura. Praktická komunikace pro každý den. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2479-9., s. 20

2 Význam komunikace a spolupráce mezi rodiči a školou

Rodiče a škola mají společný zájem, jímž je výchova a vzdělávání dětí. Vzdělávání z větší části zajišťuje škola, nicméně je zapotřebí, aby současně probíhala i domácí příprava žáka, aby proces nabývání a fixování znalostí a dovedností byl co nejefektivnější.

Mnohé šetření dokazuje význam spolupráce školy s rodinami, - „*žáci, jejichž rodiče pravidelně spolupracují se školou, jsou ve škole spokojenější, mají optimističtější pohled na vzdělávání a dosahují i lepších studijních výsledků. Spolupráce školy s rodinou ukazuje na kvalitu školy. Jen tam, kde rodiče a škola nacházejí společné cíle, kde jsou rodiče informováni, co se ve škole děje, mohou se na tomto dění podílet a rozumějí změnám, které probíhají, jen tam se rozvíjí vzájemná důvěra a příznivé školní klima.*“¹⁸

Spolupráce s rodiči vytváří vzájemnou důvěru, odbourává strach i předsudky, podporuje toleranci a hodnotovou orientaci žáků, posiluje ochotu dětí aktivně se zapojovat do výuky a jejich radost z učení, zlepšuje podporu dětí při překonávání různých problémů (osobních, rodinných, školních), pomáhá eliminovat nejrůznější sociálně patologické jevy a negativní vlivy z prostředí, podporuje školu při realizaci svého vzdělávacího programu, je pro žáky modelem pro respektující a konstruktivní jednání mezi lidmi.

„*Vzdělávání (vzdělání) se vztahuje především k socializaci jedince s důrazem na rozvíjení kognitivních (poznávacích) stránek a kvalit jedince. Je procesem obohacování osobnosti poznáváním a rozvíjením dovedností, které umožňují toto poznání používat. Pojem vzdělávání je chápán jako proces získávání vědomostí, dovedností, postojů, hodnot, norem a metod dalšího získávání poznatků na rozdíl od pojmu vzdělání.*“¹⁹

Výchova je také společným tématem obou institucí, kde naopak větší břemeno leží na rodině, a škola pak staví na návycích a způsobech získaných v rodině. Dle Šafránkové „současné náhledy pro vymezení pojmu výchova v sobě zahrnují základní stránky lidského jedince, dále pak vztahy s ostatními lidmi a s okolním prostředím. Za důležitou součást vymezení výchovy je považováno takové působení učitelů, pedagogů, vychovatelů,

¹⁷ JANÁČKOVÁ, Laura. Praktická komunikace pro každý den. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2479-9., s. 20

¹⁸ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 7-8

¹⁹ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 37

podmínek školy a rodiny, které je v souladu s vnitřními dispozicemi a působením samotného vychovávaného.“²⁰

„Pro pedagoga jsou důležité tyto tři oblasti – spolupráce s rodiči, vedení třídní schůzky a dovednost komunikovat s rodičem. Jsou to dovednosti, které začínající učitelé považují za nejtěžší a problémy s nimi mají i ti zkušenější. Oblast spolupráce s rodiči je v našem školství v bídném stavu, vedení škol a učitelé za to však mohou jen částečně, chybí informace, návody a postrádáme ve školách zkušenosti.“²¹ „*Důraz na účast rodin v programu školy vystupuje v současnosti stále více do popředí. Otevření školy rodičům i širší společnosti je velmi komplikovaný proces, v jehož počátcích se právě nalézáme. I ve vyspělých zemích trvalo dlouhá léta, než se podařilo aktivní spolupráci školy s rodinou zabudovat do školského systému jako její samozřejmou součást. Jsou to především učitelé, na jejichž bedrech stojí zapojení rodin do práce školy. Inicivace těchto změn, vytvoření podmínek pro spolupráci a její realizování představuje nelehký úkol pro naši učitelskou veřejnost.*“²²

Ve školách skutečně chybí rámec pro spolupráci učitelů a rodičů. Z velké části pravidla stanovuje vedení školy a ta se v jednotlivých školách tedy liší podle osobních představ lidí. Některé školy si stanovují různá desatera či etické kodexy pro komunikaci a spolupráci školy s rodinou žáka, nicméně se jedná o obecná pravidla, která se dají označit pouze jako pravidla slušného jednání mezi lidmi.

Specifika školské komunikace však nezahrnují, pedagogickým pracovníkům chybí konkrétní řešení konkrétních vybraných, často se opakujících situací. A jak víme, komunikace mezi lidmi probíhá oboustranně a velmi záleží i na osobnosti a způsobech jednání rodičů. A jednání rodičů je velmi rozdílné, což se projevuje i v tom, do jaké míry jsou ochotni se zapojovat do veškerého dění života ve škole.

„Spolupráce školy a rodiny může mít různou úroveň a kvalitu, **zapojení rodičů lze rozdělit do několika stupňů:**

- Plnění základních rodičovských povinností;
- Komunikace škola – rodiče;

²⁰ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 35

²¹ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 4

²² VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

- Zapojení rodičů jako dobrovolníků do činnosti školy;
- Zapojení rodičů do domácí přípravy;
- Zapojení rodičů do rozhodování o záležitostech školy a do školní komunity.“²³

Podle Rabušicové a Pol „dochází k navázání vztahů s rodinou zejména při nástupu do první třídy a jako zásadní důvod uvádí, že na počátku školní docházky mají rodiče i děti vesměs pozitivní očekávání vůči škole. Dítě je v tomto věku komunikativnější, otevřené a lépe výchovně zvladatelné, zároveň učitele respektuje jako autoritu. Rodiče jednoduché prvostupňové učivo zvládají, a díky tomu mohou být v procesu vzdělávání svých dětí učiteli nápomocni.“²⁴

Je tedy zřejmé, že právě v tomto období školní docházky by se měl pedagog zaměřit na budování důvěry mezi ním a rodiči, aby pochopili, že učitel má stejný zájem jako oni – pomáhat dítěti, vést jej, aby se ve škole cítilo dobře, navštěvovalo ji rádo a aby bylo dobře připravené na budoucí život.

2.1 Význam spolupráce z hlediska jednotlivých subjektů – žák, učitel, rodič

Význam spolupráce rodiny a školy z hlediska dítěte: „Sebevědomí dítěte zjevně roste, pokud se člen jeho rodiny aktivně účastní školního života a jeho postoj ke škole je pozitivnější.“²⁵

Význam spolupráce rodiny a školy z pohledu rodiny: „Programy, které zapojují rodiny do svého působení posilují sebeúctu rodičů. Také umožňují rodičům zjistit, co vše je v jejich silách, jaké kompetence mají.“²⁶

²³ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1. s. 5

²⁴ RABUŠICOVÁ, Milada, POL, Milan. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství. Pedagogika. 1996, roč. XLVI, č. 2, s. 106

²⁵ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

²⁶ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

Význam spolupráce rodiny a školy z pohledu učitele a školy: „Na základě vlastních pozorování v konfrontaci s údaji od rodičů může přizpůsobit podmínky ve škole tak, aby vyhovovaly potřebám dětí – sdílení informací.“²⁷

Význam spolupráce rodiny a rodičů vnímám jako zásadní, sama jsem rodičem čtyř dětí a zároveň učitelkou a vidím, jak společné akce posilují pozitivní vnímání druhých. Rodiče žáků se stávají pracovními partnery učiteli, mají příležitost blíže poznat vzájemně své lidské stránky a odstup mezi nimi mizí. Rodič, který vnímá učitele jako svého partnera, přítele, mnohem lépe přijme i případné rady, kritiku, pochvalu a je pro něj snazší i řešit potíže svých dětí, což je rozhodně přínosem pro obě strany. Takže zvát rodiče na akce školy, vymýšlet možnosti, jak spojit aktivity rodičů a školy by mělo být na jedné z prvních příček v zajmu školy.

2.2 Role rodičů ve vztahu ke škole

Různí lidé mají odlišný vztah ke škole, k učitelům. Často se v jejich vztahu odráží zkušenosti z jejich školních let, letité, generačně předávané postoje ke škole obecně, nebo jejich vnímání institucí atp. Škola by se měla snažit o to, aby se zbouraly předsudky o učitelkách, učitelích, fungování škol (mnoho lidí si myslí, že školy se za posledních x let nezměnily) a ukázat, že škola není jen nepříjemný institut, kam dítě bohužel musí docházet a rodičům potažmo znepríjemňovat život domácími úkoly, výtkami, co vše pro své dítě nedělají dobře atd. Školy by měly mít vypracovaný jasný program pro spolupráci rodiny a školy, což by mělo přispět ke zlepšování obrazu školy a povědomí rodičů o jejím fungování.

Dělení rolí rodičů podle Rabušicové:

Rodič klient (zákazník)

Dvě hlediska: 1) „Učitel a škola jsou pro rodiče odborníky na poskytování žádaných služeb a vědí nejlépe, jak mají o děti pečovat. 2) Rodič je odborníkem na výchovu vlastního dítěte a nejlépe tedy ví, jaké služby a přístup po škole požadovat.“²⁸

²⁷ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

²⁸ RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE - TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_skole_-_teoreticke_koncepty

Rodiče jako partneři

„Rovnoprávný vztah oběma stranám a vzájemné uznání přínosu pro rozvoj dítěte. Učitelé potlačují svou roli odborníků a přijímají pohledy rodičů jako obohacení pro vlastní práci. Rodič se spolupodílí na aktivitách školy.“²⁹

Rodiče jako problém

„Nezávislí rodiče - Nesnaží se udržovat kontakt se školou, zájmové kroužky považují za důležitější než domácí příprava do školy a myslí si, že rodina má na vzdělávací výsledky větší vliv než škola.“³⁰

„Špatní rodiče - Nezajímají se o školní výsledky svých dětí a o jejich chování ve škole. Ignorují výzvy školy, aby se s dětmi připravovali na vyučování.“³¹

„Snaživí rodiče - Přehnaně dítěti pomáhají s plněním školních povinností. S učiteli a vedením školy chtějí řešit každou drobnost. Přehnaně kritizují práci učitelů a vedení školy.“³²

Rodiče jako občané

„Jedná se o typický vztah mezi občany a státní institucí, kdy rodiče coby občané uplatňují svá práva a odpovědnosti vůči školám, což je podmíněno jejich aktivitou.“³³ Z výzkumu Rabušicové vyplynulo následující „*Na otázku, jaká role je českým rodičům připisována ve vztahu ke škole, je možno odpovědět poměrně jednoznačně. Je to role zákaznická. Ve značném odstupu následují role partnera, problému a nejméně často občana. Zajímavé je, že mezi tím, jak rodiče vnímají zástupci škol, a jak se vidí rodiče samotní, není téměř žádný rozdíl.*“³⁴

²⁹ RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE - TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_skole_-_teoreticke_koncepty

³⁰ RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE -

TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_skole_-_teoreticke_koncepty

³¹ RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE -

TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_skole_-_teoreticke_koncepty

³² RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE -

TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_skole_-_teoreticke_koncepty

³³ RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE -

TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_skole_-_teoreticke_koncepty

³⁴ RABUŠICOVÁ, Milada a Klára ŠEĐOVÁ. VÝZKUMNÉ SDELENÍ ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE

ŠKOLE - EMPIRICKÁ ZJIŠTĚNÍ [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

file:///C:/Users/Ka%C4%8Dka/Downloads/Pedag_2003_3_06_Role_309_320.pdf

3 Zásady a principy komunikace s rodiči žáků

Zásady platné v komunikaci mezi rodiči a pracovníky školy jsou v podstatě stejně platné v komunikaci ve všech ostatních oblastech života. Jen v oblasti pracovní je komunikace formálnější než v prostředí rodiny či mezi přáteli. V podstatě se dá říct, že v každém zaměstnání volíme komunikační styly převážně operativní, vyjednávací. Částečně také konvenční, který zahrnuje běžné pozdravy, lehkou komunikaci, jaké je počasí, jak se vydařil den atp., a to spíše pro odlehčení před vyjednáváním důležitějších záležitostí. Ačkoliv se pracovní komunikace vyznačuje zejména formálností, člověk by měl ukázat i své lidské stránky a empatii.

Rabušicová a Pol poměrně přesně definují vzájemná očekávání rodičů a učitelů škol.

3.1 Očekávání rodičů vztahující se ke škole a k učitelům:

- Chci radu, co mám dělat, když s dítětem není něco v pořádku;
- Chci, aby učitel měl moje dítě rád;
- Učitel má dítě naučit vše bez domácích úkolů a bez problémů;
- Učitel má vyřešit problémy ze školy ve škole;
- Učitel má zprávy o dítěti podávat soukromě a taktně;
- Učitel má být spravedlivý ve všem;
- Ať škola neobtěžuje a nezatěžuje rodiče;
- Očekávám, že učitel naučí dítě ve škole a nemám to za něj dělat já doma ³⁵

3.2 Očekávání učitelů vztahující se k rodičům:

- Učitelé od rodičů očekávají ochotu řešit společné problémy;
- Vytváření pozitivního rodinného prostředí;
- Péče o práci svých dětí a jejich kontrolu;

³⁵ RABUŠICOVÁ, Milada, POL, Milan. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství. *Pedagogika*. 1996, roč. XLVI, č. 2, s. 113

- Zajištění, aby děti nosily do školy všechny pomůcky;
- Zájem o setkávání s učitelem;
- Plnění požadavků učitele atd.³⁶

3.3 Principy kvalitní komunikace školy s rodinou

„Informování - Rodiče mají vědět, jak se dítěti ve škole daří (v učení i ve vztazích), jak se vzdělává a rozvíjí. Učitelé nejčastěji informují rodiče, až když se děje něco nepatřičného. Učitel se stává poslem špatných zpráv a komunikace s ním indikuje nepříjemný zážitek. Rodiče by ocenili i příjemné informace týkající se silných stránek a úspěchů jejich dítěte, způsobu výuky a vzdělávací filozofie školy nebo informace o tom, jak postupovat při domácí přípravě.“³⁷

„Vysvětlování - Rodiče mají rozumět tomu, co se ve škole děje, jakými metodami jsou jejich děti vyučovány a proč.“³⁸

„Pozorování - Rodiče mají mít možnost nahlédnout do skutečného života školy (během slavnostních příležitostí i v rámci běžného vyučování).“³⁹

„Participace - Rodiče by měli dostat příležitost skutečně pomoci učiteli (jako výpomoc při akcích, asistenti ve výuce, jako poskytovatelé zpětné vazby, ale i v roli mentorů pro nové rodiče).“⁴⁰

„Rozhodování - Rodiče by měli dostat příležitost zapojit se do rozhodování o škole, naplní výuky i rozvoji školy. Rodiče se mohou zapojit do rozhodování o škole například účastí ve školské radě.“⁴¹

³⁶ RABUŠICOVÁ, Milada, POL, Milan. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství. Pedagogika. 1996, roč. XLVI, č. 2, s. 113

³⁷ CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

³⁸ CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

³⁹ CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

⁴⁰ CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

„**Společné akce sblíží** - prohlubují spolupráci s rodiči, zvyšují důvěru rodičů ke škole, pomáhají průběžně předávat potřebné informace, udržují zájem a motivaci rodičů ke spolupráci.“⁴² O tom jsem se už zmínila v předchozích kapitolách, že právě toto je žádoucí pro dobré vztahy. Ono to v podstatě je platné ve všech oblastech života, navážete mnohem snadněji vztah s někým, s kým trávíte více času než s osobou, kterou vídáte sporadicky. Ještě více vztahy posilují společné zkušenosti a zážitky pozitivního charakteru, pokud s někým prožívám spíše negativní záležitosti, zdaleka tak nebudu jeho společnost vyhledávat. Proto by zkušenosti rodičů se školou měly být převážně pozitivní, pak ojedinělý nepříjemný zážitek bude mnohem lépe přijímán oběma stranami.

3.4 Zásady úspěšné komunikace

- Připravenému štěstí přeje – Neposkytovat zpětnou vazbu, pokud nemáte právě emoce pod kontrolou, dopřát si čas ke zpracování emocí.
- Objektivita – Popisovat situaci fakticky a pravdivě bez příkras,
- Síla empatie – Nebrat si chování druhého osobně a pokusit se vidět věc jeho očima.
- Respekt – Nechat druhého domluvit, neskákat do řeči, snažit se chápat komunikační postoj a názor druhého
- Projevit zájem o názor druhého – Klíčové je dát druhému najevo, že se o jeho názor aktivně zajímáte a snažíte se ho pochopit. Není nutné souhlasit s jeho názorem, ale minimálně projevit zájem.
- Zmínit pozitiva – Pro uklidnění situace je dobré vyzdvihnout i pozitivní stránky věci.
- Nehledět do minulosti – Nevytahovat staré křivdy a rozpory. Nenechat se jimi ovlivnit v budoucích jednáních.
- Hledat možná řešení – Snažit se o konsenzus, o oboustrannou spokojenost.
- Závěrečná dohoda musí být konkrétní, jasná s měřitelnými hodnotami plnění.⁴³

⁴¹ CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

⁴² CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

⁴³ LOŠŤÁKOVÁ, Olga. Empatická a asertivní komunikace: jak zvládat obtížné komunikační situace. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2227-1, s. 111

3.5 Patologické formy komunikace

Už slovo „patologické“ naznačuje, že nepůjde jen o chybování, ale skutečně o nezdravou komunikaci, která nebude příjemná nikomu z aktérů a výsledky budou nevalné. Patologická komunikace se dá předvídat u jedinců s patologickou osobností. Pokud je člověk nastaven už ve svém nitru chybně, nemůžeme od něj očekávat příjemnou, obohacující konverzaci, a to pravděpodobně i když bude vyškolen, jak by měla komunikace probíhat a vypadat. Do určité míry je jistě člověk schopen ovládat způsob svého vyjadřování, avšak v určitých okamžicích se patologická osobnost odhalí i v komunikaci. Někteří mají své osvědčené spouštěče, tj. konkrétní témata nebo způsob komunikace druhého, které spustí jeho nezdravou komunikaci a přestane se ovládat.

- „Destruktivní komunikace“ - Snaha podlomit pozici a rozrušit partnerovy postoje a názory.
- Autoritářská komunikace - Vnucování vlastních názorů druhému s cílem vytvořit jeho závislost v myšlení nebo v jednání.
- Disjunktivní komunikace - Odpoutání od jádra obsahu zehčováním, ironií apod.
- Rezistentní komunikace - Projev nedůvěry, odmítání partnera. Příjemce pasivně vyslechne sdělení, neodpovídá žádným vlastním sdělením ani aktivitou.
- Pseudokomunikace - Jedná se například o situaci jedinců, kteří spolu musí komunikovat, ačkoli by se společné komunikaci v případě možnosti vyhnuli. Jejich komunikace není vyjádřením jejich vztahu.
- Nonkomunikace - Znamená absenci komunikace při formální přítomnosti jedinců.
- Podrobivá komunikace - Je zaměřena na zachování klidu i za cenu neustálého vyjadřování souhlasu, omlouvání se a usmiřování.
- Karatelská komunikace – Je spojena s neustálým napomináním, kritizováním, odmítáním, vyčítáním.
- Chladná komunikace - Je ryze racionální, korektní, ale bez citu, monotónní
- Irelevantní komunikace - Je nevěcná, odvádějící pozornost jinam, ignoruje to, co sdělují nebo dělají jiní. ⁴⁴

⁴⁴ JANOŠOVÁ, Pavlína. Základy sociální psychologie [online]. [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5969&chapterid=6267>

4 Chyby v komunikaci mezi učiteli a rodiči žáků

Chyb v komunikaci může být celá řada. Někdy jde o zkreslení sdělovaného obsahu jen díky níže uvedeným chybám, jindy nejde jen o zkreslení, ale o naprostý vzájemný nesoulad a nepochopení, pak je dobré k řešení problému přizvat třetí osoby, které mohou vnést nezaujatý vhled a přispět k vyřešení situace.

Ve školní praxi bývá využíván jiný pedagogický pracovník, někdo z vedení školy, výchovný poradce atp. Rodič si na schůzky také často přivede rodinného příslušníka, od kterého očekává podporu a pomoc. V případě, že je účast dalších pedagogických pracovníků v mediaci neúspěšná, je třeba přizvat odborníka, psychologa se zkušenostmi s mediací.

Jak upozorňuje Janáčková, slova mohou mít v různých kontextech a chápání různých lidí rozdílný význam, a i to může být zdrojem nepochopení mezi lidmi. *„Používat slova ještě neznamená rozumět jeden druhému. Naše řeč se skládá ze slov. Ta odpovídají konkrétním významům. Logické by bylo, kdybychom se pomocí slov vždy jednoznačně dorozuměli. Ale není tomu tak. Různá slova mohou skrývat mnoho významů. Naše mysl vnímá vnější svět jako celou řadu obrazů složených z velkého množství částí. Jednotlivé části pojmenováváme slovy. Ta mají konkrétní podobu, ale kromě obecného významu mohou v mysli každého člověka evokovat i jeho osobní představu. A tak různí lidé mohou přikládat jednotlivým slovům různý smysl.“⁴⁵*

„Přenášení vlastní zkušenosti do nové situace - „Jedním z největších nebezpečí při komunikaci „rodič – učitel“ je tendence člověka automaticky přiřazovat charakteristiky na základě vlastní zkušenosti. To znamená, že rodič má vlastní zkušenosti se školou v době, kdy byl žákem a mísí je do svého vnímání situace, popisované učitelem. Učitelé mají ve svých hlavách školu současnou a někdy automaticky předpokládají, že rodiče vědí, o čem oni mluví.“⁴⁶

⁴⁵ JANÁČKOVÁ, Laura. Praktická komunikace pro každý den. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2479-9., s. 17

⁴⁶ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 82

„Užívání odborné terminologie – Pedagogika (a psychologie) mají svoji terminologii, které rodiče nemusí rozumět přesně tak, jak učitel zamýšlí. Pokud učitel nepřizpůsobí vyjádření rodiči jako laikovi, nemusí mu rodič porozumět.“⁴⁷

„Zkreslení komunikace rozdílným chápáním kontextu - Učitel si říká „Přece jsem mu na to chodbě nemohl naplno říct“, zatímco rodič si v duchu myslí: „Předpokládal jsem, že právě při této příležitosti se mnou otevřeně promluví.“⁴⁸

„Zkreslení komunikace vlivem kulturního kontextu - učitelky s vysokoškolským vzděláním a (podle svého vnímání i s vysokým společenským statutem) se cítí být nadřazeny některým rodičům, z nichž každý není advokát nebo doktor. Tento postoj je z jejich postoje vnímán rodiči jako nepříjemný.“⁴⁹

„Vůdcovská role učitele – Učitel je zvyklý ve třídě vše řídit, být ten chytrý, který poučuje, tento postoj pak deklaruje i při jednání s rodiči. Rodiči přidělená role žáka může vadit.“⁵⁰

„Nedostatečné vnímání při rozhovoru – Učitel bývá v časovém presu – (musí zvládnout probrat látku, stihnout zadat domácí úkol, včas přijít na dozor apod.) Proto mu často chybí trpělivost i při rozhovoru s rodičem, což se projevuje nedostatkem pozornosti, kterou rodiči věnuje. Také je chybou, pokud učitel odvádí pozornost k jiným tématům, které jsou pro něj příjemnější“⁵¹

„Zkreslení komunikace modalitou – Rodič přikládá váhu jiným věcem než učitel.“⁵²

„Haló efekt, - Učitel jedná s rodičem na základě prvního dojmu, který nemusí být příznivý a může být chybný.“⁵³

⁴⁷ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

⁴⁸ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

⁴⁹ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

⁵⁰ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

⁵¹ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 83-84

⁵² ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

⁵³ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

„Stereotypizace, předsudky - Učitel může podlehnout obvyklým předsudkům (např.romský rodič nebude doma dítě náležitě připravovat); Učitel může vyvolat negativní predikci u kolegy, pokud mu sdělí, že je s rodičem problémové jednání.“⁵⁴

„Figura v pozadí - Rozhovor v chodbě nebude probíhat tak optimálně, jako by tomu bylo v klidu kabinetu. Ovšem kabinet také nemusí rodičům připadat komfortní, jako by byla například třída, do které chodí jeho dítě. Tím důvodem může být například to, že učitel je ve svém domácím prostředí, zatímco rodič si může připadat jako na koberečku.“⁵⁵

⁵⁴ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1,

⁵⁵ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 84-85

5 Komunikační obsah sdělení učitele rodičům

Tato kapitola je zaměřena na obsah sdělení učitelem rodičům žáka, protože je rozhodně častější, že osloví nebo kontaktuje rodiče učitel než naopak. Nicméně i rodiče žáků často osloví učitele nebo vedení školy s problémem, který potřebují vyřešit.

„Jedním z důvodů zapříčiňujícím neshody mezi rodinou a školou mohou být podstatné rozdíly v tom, co od sebe vzájemně očekávají učitelé a co rodiče. Proto je velmi důležité s rodiči tato očekávání podrobně prodiskutovat již v době, kdy přihlašují své dítě do školy. Lze tak předejít následným neshodám, bariérám v komunikaci a zbytečným nedorozuměním. Důležité je, zeptat se rodičů, co od školy očekávají, jak si představují úspěšný program, jaké jsou jejich požadavky na přístup učitelů k jejich dítěti.“⁵⁶

5.1 Komunikační obsah

„V rámci verbální komunikace je to významová struktura mluveného i psaného projevu, která má v širším pojetí tyto dimenze (podle J. Janouška, 1968): 1. záměr mluvčího (čeho chce tím, co řekne, dosáhnout); 2. smysl sdělení pro mluvčího (jak tomu rozuměl); 3. věcný obsah sdělení (jak je mu možno „obecně“ rozumět); 4. smysl sdělení pro příjemce (jak tomu, co bylo řečeno, rozumí ten, kdo to slyší a komu je to určeno); 5. efekt (účinek, vliv) toho, co bylo řečeno, na toho, kdo to slyší (příp. čím se liší skutečný efekt od záměru toho, kdo to říkal). Užší významová struktura zahrnuje smysl sdělení pro mluvčího a pro příjemce spolu s denotací, tj. tím, co se „obecně“ rozumí řečeným.“⁵⁷

⁵⁶ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

⁵⁷ NEŠPOR, Zdeněk, ed. Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Obsah_sd%C4%9Blen%C3%AD

5.2 Různorodost obsahů sdělení učitele rodičům

Problémy ve vývoji dítěte – „Základem je pozvat rodiče, informovat je o potížích, pokud si jich všimli sami, nechat je o nich hovořit a vyslechnout jejich zkušenost a požádat je, aby byli vašimi poradci v přístupu. Buďte taktí, sdělte jim své obavy, nikdy je neodsuzujte. První rozhovor s rodiči by měl poukázat o jaký specifický případ rodiny jde: jednoduchost, slabost, psychiatrická nemoc, invalidita, etnická menšina, rodina přistěhovalců atd. Je třeba hovořit o potřebách dítěte přímo a konkrétně. Doporučte konkrétní kroky např. PPP, psychologa. Motivujte ke spolupráci: povzbudte, pochvalte, projeďte zájem o dítě.“⁵⁸

Dítě chodí do školy nemocné – „Rodič, nejčastěji z ekonomických důvodů posílá dítě nemocné do školy. Je třeba být asertivní, ale chápající, vyjádřete obavy a nesouhlas ostatních rodičů. V školním řádu musí být zakotveno, že nemocné dítě do kolektivu nepatří. Pokud se učitel při ranním nástupu do školky nelíbí zdravotní stav dítěte, má právo vyžadovat lékařské potvrzení, že je zdravé a může do kolektivu.“⁵⁹ Rodiče často posílají děti s příznaky respiračních potíží do školy, po upozornění, že mají žáka nechat doma, přijde vysvětlení, že žák má jen alergii nebo astma, což není nakažlivé. Učitel toto rozlišit sám nedokáže a děti tedy ve třídě zůstanou a častým jevem je pak postupné onemocnění dětí, které sedí poblíž dítěte. Učitel nakonec přijde na to, že nešlo o alergii, ale v danou opravdu neví. Není to vůbec jednoduché, pro rodiče je prioritou jít do práce, což chápu, v dnešní době zabezpečit rodinu není legrace, ale já sama jsem několikrát do roka nemocná, protože mě nakazí moji žáci a zároveň se děti nakazí navzájem. Zjistila jsem, že pro rodiče rýma není nemoc, ani příznak nemoci a často mi odpoví, že dokud dítě nemá teploty, doma nezůstane, protože není nemocné.

Neprospěch žáka – „Žák z jednoho nebo více učebních předmětů soustavněji nedosahuje výsledků předepsaných učebními osnovami a klasifikačním řádem, z pedagogicko - psychologického hlediska nejsou jeho výsledky přiměřené jeho schopnostním předpokladům. Příčina může být v žákově osobnosti, v učitelově osobnosti, v rodině, ve škole - problémy v

⁵⁸ BENRADOUANE, Katarína. 1 PROFESIONÁLNÍ KOMUNIKACE UČITELE S RODIČI, ANEB JAK ÚČINNĚ JEDNAT V NÁROČNÝCH SITUACÍCH. Academia Liberty [online]. Institut vzdělávacích a poradenských služeb [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.skolkaduha.cz/e_download.php?file=data/multipage/editor/editor-22-191-

⁵⁹ BENRADOUANE, Katarína. 1 PROFESIONÁLNÍ KOMUNIKACE UČITELE S RODIČI, ANEB JAK ÚČINNĚ JEDNAT V NÁROČNÝCH SITUACÍCH. Academia Liberty [online]. Institut vzdělávacích a poradenských služeb [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://www.skolkaduha.cz/e_download.php?file=data/multipage/editor/editor-22-191-cs_5.pdf&original=Syllabus-Profesion%C3%A1ln%C3%AD-komunikace.pdf

sociální oblasti. Rodičům je třeba oznámit, že jejich dítě neprospívá, je důležitá společná snaha o odhalení příčiny a naplánování možné nápravy.“⁶⁰

Kázeňské přestupky, problémové chování – „Ukázněné chování žáků předchází ve škole úrazům, poškozování školního majetku, usnadnění školního provozu, udržení hygienických podmínek ve škole. Dodržování kázně zajišťuje žákům a učitelům bezpečí a pomáhá vytvářet vhodné učební prostředí.“⁶¹ V případě porušování je vždy nutné informovat rodiče a problém řešit nejen trestem, ale i prevencí. Problémovému chování je třeba se věnovat vždy, nejlépe ho řešit už v zárodku a nenechat žákům prostor pro to, aby se zapojili další. Ve školním věku své chování žáci běžně napodobují a snadno se může stát, že ve třídě podíl kázeňských přestupků naroste. Je třeba vše bedlivě sledovat, aby se neobjevily závažnější problémy – jako šikana, užívání drog, alkoholu atp.

Pochvaly – „Informování rodičů o dobrém prospěchu žáka, o aktivním přístupu k výuce, o vzorném chování a dodržování pravidel, o reprezentaci školy, o úspěších dosažených v rámci školy – soutěže, olympiády atd.“⁶² Bohužel se v praxi setkávám s tím, že pochvaly nejsou zdaleka tak časté jako kázeňské tresty. Jsme naučeni více si všímat negativních věcí a pozitivní brát jako automatické. Myslím si, že pokud chceme dosáhnout zlepšení kázně a motivovat žáky, je třeba je chválit i za dílčí snahu a úspěchy a měli bychom pochvaly využívat v praxi mnohem více.

Informace o chodu školy – „Informace rodičům, kdy jsou prázdniny, vyhlášené ředitelské volno, distanční výuka, informace o hospodaření školy, plánovaném jídelníčku, akcích pořádaných školou, o konzultačních hodinách učitelů, o třídních schůzkách a mnoho dalších.“⁶³

⁶⁰ BENDL, Stanislav. Kázeňské problémy ve škole. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0,

⁶¹ BENDL, Stanislav. Kázeňské problémy ve škole. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0,

⁶² VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

⁶³ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

6 Formy komunikace mezi rodiči a učiteli

Existuje mnoho způsobů, jak mohou rodiče se školou komunikovat. Otázkou je, zda je vytvářeno i dostatek příležitostí, kdy škola s rodiči může komunikovat, jednat. Nejznámější jsou asi třídní schůzky, kde bývá účast takřka rodičů takřka stoprocentní, ale navštěvují rodiče školu i nad rámec povinných akcí? Mají dostatečný zájem o dění ve škole, udělají si rádi čas na školní akce? Nebo naopak se můžeme ptát, zda škola vytváří dost příležitostí pro rodiče, zda je dostatek akcí, kterých se mohou účastnit, zda o to vlastně obě strany stojí? A pokud stojí, jsou vytvořené akce smysluplné, zajímavé, pedagogicky podnětné? To je mnoho otázek a věřím, že existují školy, kde toto zvládají na jedničku, ale bohužel i takové, kde se toto tématikou příliš nezaobírají. Určitě by ale školy měly vytvářet plány spolupráce, které by zahrnovaly výčet vhodných aktivit, akcí, příležitostí,

6.1 Osobní kontakt

- **„Dny otevřených dveří** – Možnost pozorovat učitele při práci, seznámit se s metodami práce, prostředím atd.
- **První školní den** – Nástup do první třídy je událostí – školy dbají na příjemnou atmosféru a prostředí.“ ⁶⁴ *Dle Čapka „Definice „příjemnosti“ jistě může být dost subjektivní, ale velmi pravděpodobně ji naplníte už tím, že zápis není jen úřední akt, ale rodiče s dětmi přivítáte, děti si mají při čekání kam sednout, mají si s čím hrát a k dispozici je i zcela minimální občerstvení (např. káva a čaj). Některé školy zapojují do organizace zápisu starší spolužáky, kteří pomáhají s programem pro budoucí prvňáčky.“*⁶⁵
- **„Orientační setkání** – Seznámení rodičů a žáka s učitelem, s prostředím školy, i s požadavky školy.
- **Návštěva pedagoga v rodině** – Učitel pozná prostředí rodiny, lépe pak chápe jeho vývoj, posiluje se komunikace s rodiči, kteří se v domácím prostředí lépe cítí.
- **Čas příchodu a odchodu dítěte ze školy** – Čas, který je možno využít k neformálnímu rozhovoru o průběhu dne žáka – o úspěších, vzniklých potížích.
- **Telefonické rozhovory** – Využívány tam, kde je potřeba rychle jednat – nemoc žáka.

⁶⁴ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

⁶⁵ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 43

- **Konzultace učitel – rodič - žák** – Společný plán práce a postupu.“⁶⁶ „*Reakce rodičů na konzultace jsou tyto: „Takto vedené konzultace byly pro nás hlubokým zážitkem. Slyšet mluvit naše dítě s takovým zaujetím o tom, co se děje ve škole a jak se učí, bylo velmi příjemné. Stejnou zkušenost bychom přáli každému dítěti i rodiči.“* – „*Konzultace jsou soukromou a příjemnou půlhodinou, kde učitel s rodičem a žákem vzájemně probírají to, co je aktuálně páli nebo těší. Učivo, přípravu do školy, pocity z dosažených úspěchů, pocity z nepříjemných situací.“* – „*Děti s až překvapující přesností dokáží pojmenovat své silné stránky a právě tak vědí, kde je tlačí bota.“*“⁶⁷ Nicméně Čapek zmiňuje, že není vždy účast dítěte na jednání žádoucí „Pokud se strany dohodnou, mohou samozřejmě přijít rodiče i s dítětem, případně může být přítomen i další pedagogický pracovník, jehož přítomnost je vhodná pro vyřešení problému. Dítě by nemělo být vynecháno - kromě případů, kdy je potřeba řešit určité věci jen mezi rodiči a učiteli. Vyučující musí vhodně tyto případy vyhodnotit.“⁶⁸
- **„Společná setkání (třídní schůzky a akce)** – Mívají informační charakter. Konají-li se za přítomnosti dětí je jejich charakter spíše slavnostní či zábavný - besídky, výlety.“⁶⁹
- „*Za splněné toto kritérium považujeme tehdy, když se jedná o několik akcí do roka, při nichž se mají možnost potkat děti a rodiče z různých ročníků téže školy. Za nedostatečné považujeme, pokud jde jen o třídní akci, která se koná jednou do roka.*“⁷⁰
- **„Vzdělávací akce pro rodiče** – Škola může nabídnout rodičům kurzy s problematikou související s výchovou dětí, jazykové kurzy atp.“⁷¹ Čapek hodnotí, jak časté by podobné akce měly být takto: „*Kritérium považujeme za splněné, pokud škola nabízí alespoň dvakrát ročně akci - seminář, setkání s odborníkem nebo pověřeným pracovníkem školy na téma spojené s výchovnými a vzdělávacími problémy v rodině a ve škole. Za takové ale nelze považovat předmětové nebo jiné odborné semináře*

⁶⁶ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

⁶⁷ ZITKOVÁ, Helena a Martina HEZKÁ. Smysluplné konzultace dítě–rodič–učitel: Pedagogika, roč. 72, č. 2, 2022, s. 301–314 [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: file:///C:/Users/Ka%C4%8Dka/Downloads/2064-Text%20%C4%8D1%C3%A1nku-12330-1-10-20220625.pdf

⁶⁸ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 44

⁶⁹ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

⁷⁰ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 48

⁷¹ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

určené pro učitele. O akcích by měla škola informovat s dostatečným předstihem na svém webu.“⁷²

6.2 Písemný kontakt

- **„Letáky, brožury, příručky** - Obsahují informace o programu školy, učitelském sboru, mimoškolních aktivitách a dalších možnostech školy.
- **Webové stránky školy** - Obsahují informace o chodu školy.“⁷³ Čapek ale upozorňuje, že „webové stránky jsou spíše přeceňovány, stejně jako to, kolik rodin žáků má připojení. Internetové stránky považuje pouze za vhodný doplněk k jiným zdrojům informací, který rodič může nebo nemusí využívat. A nejdůležitějším kritériem pro webové stránky školy musí být uživatelská přívětivost a přehlednost.“⁷⁴
- **„Zpravodaj; Třídní/školní časopis** – Lze obohacovat zpravodaj zajímavými výňatky z pedagogicko-psychologické a lékařské literatury, recepty pro zdravou výživu. Rubrika pro názory a náměty rodičů může posílit spolupráci mezi rodinou a školou.
- **Neformální zprávy o dítěti i dění ve škole** - Seznamujeme rodiče s tématy, o nichž se učíme, nastiňujeme další cestu a žádáme je o pomoc a zpětné vazby.
- **Informační nástěnka pro rodiče** – Informace o aktuálním programu, schůzkách, instrukce k dobrovolným akcím, poděkování atp. lze umístit do vitrín.
- **Schránka pro návrhy** – Anonymní možnost k vyjádření.
- E-mailové služby a sms zprávy – Stejně jako u hovoru, využíváme, pokud je třeba rychlé řešení.“⁷⁵

K tomuto tématu bych ráda podotkla, že jsem vyzorovala, že rodiče jsou velmi zaneprázdnění – zaměstnaní, rodina, a proto volí nejraději komunikaci skrz e-mail, SMS, nebo volání, což jim šetří čas, protože se tím situace vyřeší nejrychleji. Zpravidla rodičům nevyhovoval kontakt skrz školní on-line portál a ani písemný v notýsku, v ŽK atp. Rádi se také podívají na webové stránky školy s aktualitami pro dané období, vyhovuje jim, že si stránky najdou v čase, který vyhovuje jim.

⁷² ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 47

⁷³ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

⁷⁴ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 53

⁷⁵ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

6.3 Přímá účast rodiče ve škole

- **Rodič pozorovatel / návštěvník** - Při sledování dění ve třídě se seznamují s prací učitele, se zájem dětí o výuku, s chodem školy. *„Splněním tohoto kritéria se nemyslí pouhá možnost navštívit hodinu svého dítěte (tomu se věnuje kritérium předchozí), ale takový systém vyučování, který umožňuje rodiči pracovat se svým dítětem na nějaké úloze.“⁷⁶*
- **Rodič odborník** – Může vystoupit v rámci besedy a děti obohatit o zajímavé zkušenosti ve své profesi nebo koníčku.
- **Rodič členem rodičovské rady** - Rodičovské organizace při škole poskytují učitelskému týmu rady v oblasti organizace školy, náměty a připomínky k programu.⁷⁷

⁷⁶ ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 48

⁷⁷ VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.

7 Důsledky narušené komunikace mezi rodinou a školou

V minulých kapitolách byly nastíněny typy patologické komunikace a také chyby v komunikaci, kterých se lidé dopouštějí. Při komunikaci učitel – rodič může takto selhávat jeden nebo druhý, nebo dokonce oba. Někdy je vztah obou již natolik rozvrácen, že nejsou schopni se domluvit a dojít k oboustranně přijatelnému řešení, pak je vždy dobré mít k podobným jednáním osobu mediátora, která může pomoci nezaujatým postojem pomoci problému vyřešit.

Holá „definuje mediaci jako komunikační metodu a jako způsob řešení mezilidských konfliktů, při nichž neutrální kvalifikovaná osoba pomáhá účastníkům konfliktu ve vzájemném dorozumívání, jehož cílem je dosažení oboustranné spokojenosti s průběhem a výsledkem řešení konfliktu. Mediátor není primárně zaměřen na problémy klientů, ale na klienta samotného a aktivuje jeho nevyužité zdroje pro řešení konfliktní situace.“⁷⁸

„Když mezi rodičem a učitelem selže komunikace, nejhorší na celé věci je, že to neodnese ani jeden z nich, ale – žák dané školy, dítě daného rodiče. Učit se z chyb je jistě velmi užitečné, nicméně nejdříve je nutné svou chybu uznat. To je schopnost, která lidem obecně a pedagogům speciálně, chybí. Nelze se tomu divit, učitel je tím, kdo nastavuje ve třídě pravidla, ví, co je správně, opravuje a poučuje druhé a pak je jen krůček k pocitu vlastní neomylnosti. Díky své profesi má naučenou právě tuto komunikační strategii, což může partnery v diskusi frustrovat a je třeba zesílit mechanismy sebehodnocení, sebekontroly a sebeovládání, aby mohl vhodně a úspěšně komunikovat s ostatními.“⁷⁹

Podle Rabušicové má „spolupráce rodičů se školou a učiteli pozitivní vliv na vývoj dítěte – žáka a na jeho školní výsledky. Z výzkumů vyplývá, že děti rodičů, kteří se aktivně zapojují a zajímají o dění ve škole, má pozitivní postoj ke škole nejen rodič, ale i jeho dítě, což ho příznivě ovlivňuje i v studijních výsledcích.“⁸⁰ Z této logiky pak jasně plyne, že rodiče, kteří mají negativní postoj ke škole a učitelům, tento postoj přenáší na své dítě, které se pak ve škole necítí dobře, může mít potíže s dodržováním pravidel, s kázní, a dokonce i s prospěchem.

⁷⁸ Srov. HOLÁ, L. *Mediace : Způsob řešení mezilidských konfliktů*, s. 7

⁷⁹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. *Pedagogika* (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, s. 80

⁸⁰ RABUŠICOVÁ, Milada, POL, Milan. *Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství*. *Pedagogika*. 1996, roč. XLVI, č. 2

„Tam, kde v případě problémů zájem o spolupráci ze strany rodiny vážne, je třeba hledat příčiny a zajímat se o způsob rodinné výchovy podrobněji. Důležité jsou informace o stabilitě či narušení rodinného prostředí, o zaměstnanosti rodičů a jejich vzdělání, o hodnotové orientaci rodiny a významu, který rodiče přikládají vzdělávání svých dětí. Překážkou přitom zpravidla bývá uzavřenost rodinného prostředí ve vztahu k okolí a neochota rodičů sdělovat z nejrůznějších důvodů informace podobného typu. Vždy je třeba postupovat maximálně diskrétně a citlivě, snažit se získat důvěru rodičů a přimět je k případné spolupráci s odborníky.“⁸¹

Dá se říct, že častěji vznikne problém v komunikaci mezi učitelem a rodičem z dysfunkční rodiny. Pokud se vyskytuje problém v rodině, velmi často se přenese na dítě a do školního prostředí. Pokud si je pedagog vědom problému v rodině, neměl by ji otevřeně kritizovat, spíše brát problém na zřetel a o to diskrétnější a vhodně volit komunikační mód. V případě, že v péči o dítě rodina zcela selhává, měla by škola upozornit příslušné orgány. V dnešní době jsou bohužel dysfunkční rodiny běžnou praxí. Je opravdu vysoké procento rozvedených rodin, pak také ambiciózních a perfekcionistačických rodin, které kladou vysoké nároky na děti a jejich očekávání jsou nereálná a děti často strádají citově. Ubylo jistě rodin nezralých s nízkým věkem rodičů, dnes spíše pozorujeme nárůst věku rodičů, jelikož lidé rodičovství odkládají na dobu, až se zabezpečí nebo až si vybudují kariéru.

Dysfunkční typy rodin:

- **„Nezralá rodina** – Často nízký věk rodičů, ekonomickými a sociálními problémy, závislost na prarodičích. Nezralost v oblasti životních hodnot, v nedostatečné zkušenosti, v nezralosti citové.
- **Přetížená rodina** - Přetíženost z konfliktů uvnitř rodiny, narozením dalšího dítěte, starostmi, citovým strádáním.
- **Ambiciózní rodina** - Rodiče pohlcováni potřebami úspěchu, seberealizace na úkor rozvoje osobnosti dětí a péče o ně (strádání dětí v potřebách citových).

⁸¹ SUQUET, Petr. Problémy spolupráce rodičů s učiteli, školy s rodinou [online]. Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiG1MKHttv8AhXFlosKHa2gAA0QFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Feducoland.muni.cz%2Fdown-668%2F&usg=AOvVaw2QGfjXAlSwRkdra4ChQlyp>

- **Perfekcionistická rodina** - Nátlak na dítě, které musí podávat vysoké výkony bez ohledu na jeho schopnosti, zájmy a možnosti, což vede k jeho vyčerpanosti, depresím, psychosomatickým onemocněním.
- **Autoritářská (autokratická) rodina** - Rodiče požadují automatickou a slepou poslušnost dětí, často užívají trestů a vytvářejí atmosféru strachu a násilí, napětí.
- **Protekcionistická rodina** - Rodiče se snaží vyhovět dítěti za každou cenu a ochraňují dítě před negativními vlivy okolí (i jen domnělými), nebo naopak jsou rodiče v podřízeném vztahu k dítěti, dětem (dítě se stává diktátorem, „tyranem rodičů“), popřípadě se rodiče stávají spolu-trpiteli s dětmi.
- **Rodina liberální a improvizující** - V této rodině chybí řád, smysluplný program, dítěti je dána naprostá volnost bez výchovných cílů. Objevuje se lenost, pochybné zábavy, egoismus, asociální chování dítěte.
- **Odkládající rodina** - Rodiče odkládají dítě k prarodičům, tetám, přátelům aj. a narušují tím základní linii emocionálního zrání dítěte.
- **Disociovaná rodina** - Narušení vnějších a vnitřních vztahů rodiny. Uvnitř rodiny jsou konflikty, napětí, intriky, strach z rozpadu rodiny, alkoholismus).⁸²

⁸² ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3, s. 272-273

VÝZKUMNÁ ČÁST

8 Výzkumný záměr a cíle výzkumu

Záměrem diplomové práce je mapovat současnou situaci ve školství v oblasti komunikaci rodičů, učitelů a škol. Výzkumná část práce je zaměřena na komunikaci mezi subjekty rodič – učitel (potažmo škola) nejen z pohledu rodičů, ale též učitelů. Závěry šetření v obou skupinách jsou porovnány a pomohou zjistit, zda se náhled na komunikaci mezi rodiči a učiteli výrazně liší, či nikoliv. Práce též vyhodnocuje, jaké komunikační platformy, kanály jsou nejčastěji využívány a do jaké míry je obě skupiny považují za efektivní, dále se zaměřuje na četnost konfliktních nebo problémových situací při komunikaci a zda je obě skupiny zvládají efektivně řešit, tj. jaké jsou jejich komunikační dovednosti.

Dílčí cíle výzkumu:

- Zjistit, zda školy poskytují dostatek příležitostí pro rodiče podílet se na dění ve škole
- Zjistit, jak často zažívají učitelé problémové situace a zda je umí řešit
- Ověřit souvislost mezi délkou praxe učitelů a jejich schopností komunikace s rodiči
- Ověřit, zda rodiče z dysfunkčních rodin jsou častěji zdrojem problémových situací

Výzkumné otázky:

- **Umí učitelé vyššího věku (lze předpokládat delší praxi) lépe jednat a komunikovat s rodiči?**
- **Vytváří školy pro rodiče dostatek příležitostí pro participaci rodičů na dění ve škole?**
- **Preferují rodiče kontakt s učiteli přes média a osobní kontakt vyhledávají jen sporadicky?**
- **Zažívají učitelé častěji konfliktní a problematické situace s rodiči z dysfunkčních rodin?**

9 Metodologie výzkumu

9.1 Kvantitativní výzkum

9.1.1 Dotazníková metoda

Pro empirickou část práce byla zvolena kvantitativní výzkumná metoda, jejíž výhodou je možnost distribuce i získávání většího objemu dat a vyšší počet respondentů, díky čemuž by výsledky měly být reprezentativní a poskytovat ověřitelná a srovnatelná data. Sběr dat byl proveden prostřednictvím dvou standardizovaných dotazníků a posléze byl v elektronické podobě distribuován do sociálních sítí. Jeden dotazník byl určen rodičům žáků, byl proto distribuován na sociální síť, na kterých se vyskytují skupiny pro rodiče a druhý dotazník byl distribuován na sociální síť do skupin určených pouze pro učitele. Dá se tedy předpokládat, že dotazníky byly vyplněny pouze dotčenými skupinami a data by neměla být znehodnocena vyplňováním osobami, jež nebyly osloveny a téma se jich netýkalo. Dotazník pro rodiče vyplnilo 130 respondentů, dotazník pro učitele 131, zájem o vyplnění dotazníku byl mnohem výraznější mezi učiteli než mezi rodiči, je zřejmé, že téma komunikace mezi rodiči a učiteli oslovilo více učitele. Vzhledem k tomu, že u dotazníku pro rodiče se počet respondentů zastavil na 130, byl i dotazník pro učitele uzavřen při počtu 131 respondentů, aby byly výsledky lépe srovnatelné. Návratnost dotazníku pro rodiče byla 60 %, návratnost dotazníku pro učitele zřetelně vyšší 82 %. Dotazník pro učitele byl distribuován do skupiny pro učitele na FB – *Učitelé+, Učitelky 1. stupně sobě*, kde je počet členů učitelů v řádech tisíců. Dotazník pro rodiče byl distribuován také na FB do skupiny *Maminky, tatínci, rodina, Maminky z Marjánek*, kde je opět členská základna v řádech tisíců rodičů. Oba dotazníky byly také propagovány na Vyplnto.cz.

Dotazníky použité k průzkumu jsou k nahlédnutí na internetové adrese:

Dotazník pro rodiče: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/78254/>

Dotazník pro učitele: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/78258/>

Dotazníky sledovaly tyto oblasti:

- Informace o respondentech – věk, komunikační dovednosti, vzdělání
- Zjištění možné souvislosti mezi věkem učitele a jeho komunikačními dovednostmi

- Přehled o využívaných způsobech komunikace mezi rodiči a školou a názor obou skupin na jejich efektivnost.
- Četnost problematických /konfliktních/ situací mezi učiteli a rodiči
- Získání přehledu, jaké možnosti participace rodičů na dění ve škole jsou nabízeny školami
- Zjištění typu problematického rodiče z pohledu učitele
- Získání náhledu na komunikační strategie učitelů

9.1.2 Metodika vyhodnocování dotazníků

Přijatá data z obou dotazníkových šetření byla vyhodnocena pomocí metod deskriptivní analýzy a výsledky byly tříděny dle výběrových kritérií a zpracovány do přehledných grafů, v nichž byla uvedena absolutní i relativní četnost dat. Bylo využíváno kruhových výsečových grafů, dále pruhových grafů, sloupcových grafů a také skládaných sloupcových grafů. V dotazníku byly použity otázky otevřeného typu, maticové otázky, škálové a polouzavřené. Data z obou dotazníků byla srovnávána a bylo využito zjišťování závislostí odpovědí v dotazníku.

9.1.3 Charakteristika výzkumného vzorku a organizace výzkumu

Charakteristika výzkumného vzorku dotazníku pro učitele: Výzkumu se zúčastnilo 131 učitelů z celé ČR. Vzhledem k tomu, že byl dotazník distribuován do skupiny, které přijímá pouze učitele (jejich pracovní poměr je před přijetím ověřován správcem skupiny) a skupina má cca 30 tisíc členů, dá se předpokládat různorodost škol ze všech částí země, a také je zaručeno, že dotazník nebyl vyplněn osobami z jiného pracovního prostředí. Dotazník mohl být vyplněn učiteli staršími 18 let a nebylo zjišťováno pohlaví respondentů, pouze věk a délka pedagogické praxe. Dá se předpokládat, že dotazník vyplnilo více žen než mužů, jelikož ve školství pracuje více žen. Dle očekávání bylo nejméně respondentů ve věku 18 – 30 let, a to 21, ve věku 31 – 45 bylo 64 respondentů a ve věku 46 a více let jich bylo 46. Respondentů, jejichž délka praxe byla 0 – 5 let, bylo 32, délku praxe 6 – 10 let zmínilo 21 respondentů a shodně 39 respondentů uvedlo délku praxe 11 – 20 let a 21 a více let. Charakteristika výzkumného vzorku dotazníku pro rodiče: Dotazník vyplnilo 130 rodičů žáků škol, v dotazníku byla zadána podmínka, že dotazník mohou vyplnit rodiče žáků. Nicméně je nevýhodou, že není kontrola, zda skutečně dotazník nevyplnil i někdo, kdo děti nemá, a tudíž nepředává vlastní zkušenost, ale například zkušenost sdílenou. Dotazník byl nastaven tak, aby byl vyplněn osobami staršími 18 let.

10 Výsledky výzkumu

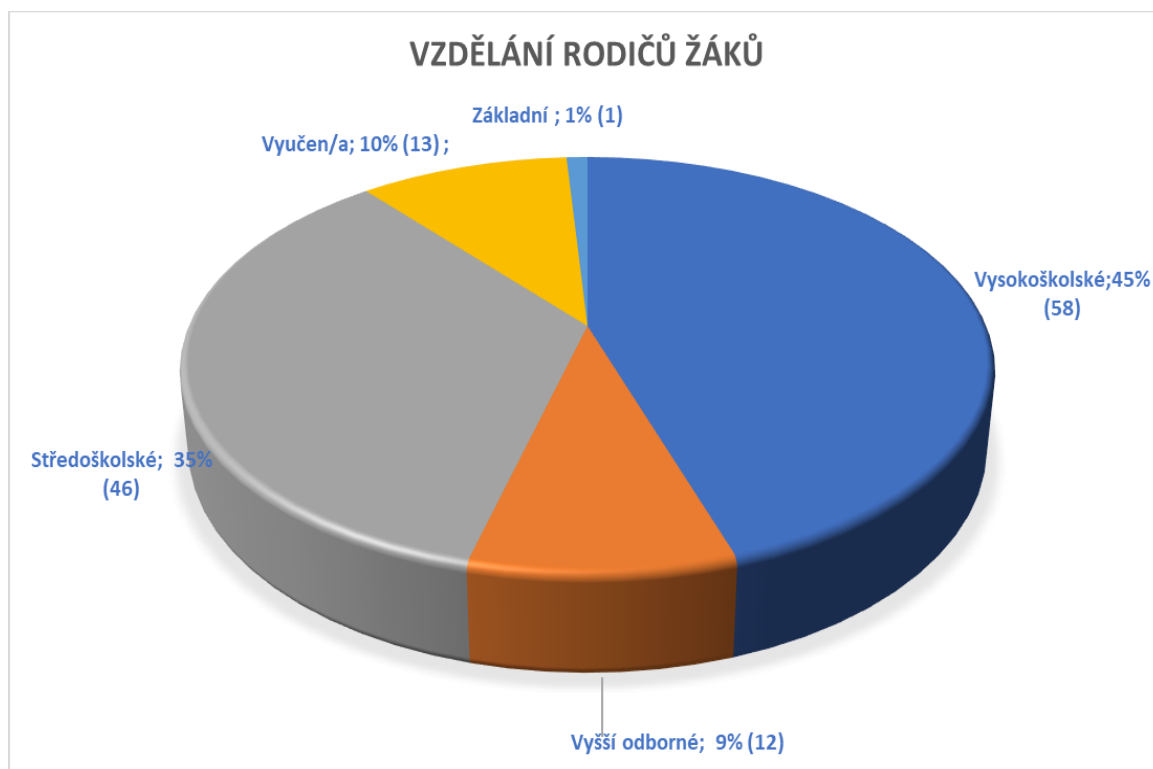
10.1 Informace o respondentech

O respondentech byly shromážděny tyto informace – dosažené nejvyšší vzdělání rodičů žáků, věk a délka pedagogické praxe učitelů, názor na vlastní komunikační dovednosti rodičů i učitelů.

10.1.1 Dosažené vzdělání skupiny respondentů z řad rodičů

Mezi respondenty z řad rodičů žáků bylo nejvíce vysokoškoláků 45 %, dále středoškoláků 35 %, s vyšším odborným vzděláním bylo 9 % rodičů a nejméně zastoupenou skupinou byly skupiny vyučen 10 % a se základním vzděláním necelé 1 %. Pro zjednodušení byla procenta v grafu zaokrouhlena. Vzdělání skupiny učitelů, kteří vyplnili druhý dotazník zkoumáno nebylo, jelikož je vysokoškolské vzdělání podmínkou jejich zaměstnání. Důvodem zkoumání vzdělání rodičů je zájem zjistit, zda jsou obě skupiny srovnatelné. Z grafu č. 1 vyplynulo, že vzdělanost skupiny rodičů je dobrá a převažují v ní vysokoškolsky vzdělaní rodiče.

Graf č. 1.: Vzdělání rodičů žáků

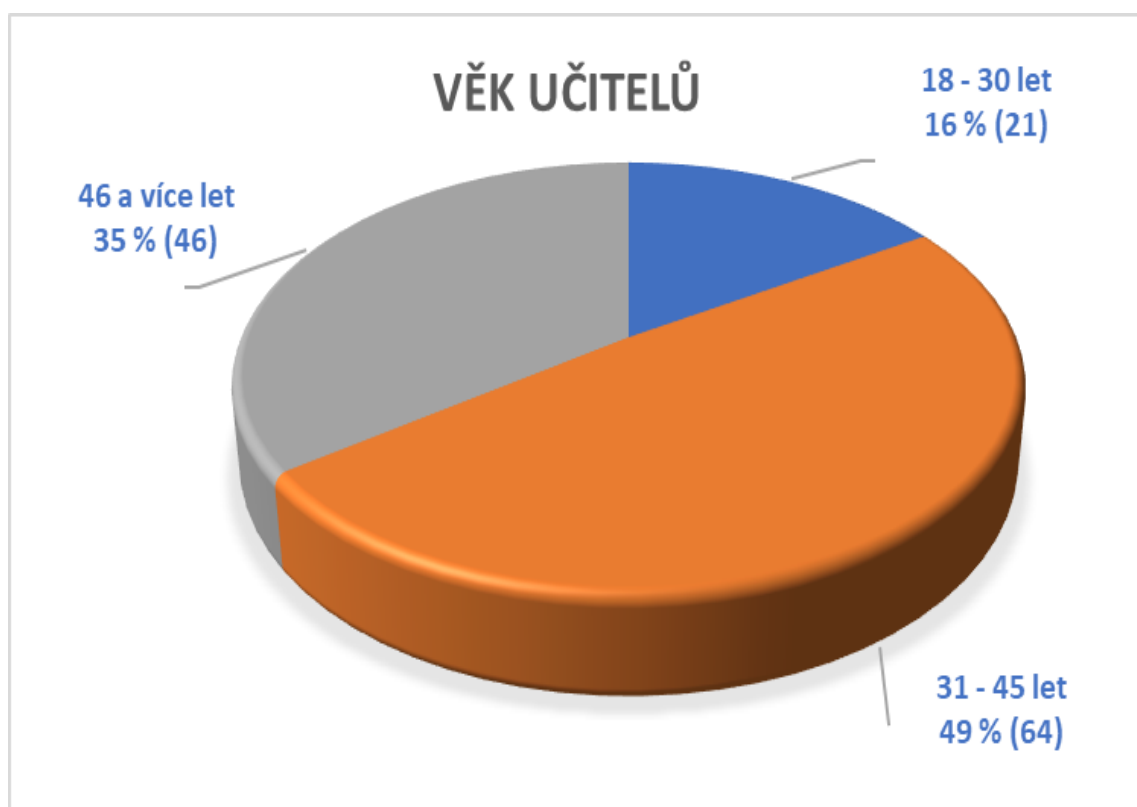

Zdroj: Vlastní, 2023

10.1.2 Věk respondentů - učitelů

Věk učitelů je zkoumán zejména proto, že je třeba ověřit předpoklad o souvislosti vyšší věk učitele = delší praxe. Je zjišťováno, zda je věk učitele indikátorem zkušeností, potažmo lepších komunikačních dovedností a rodič zpravidla nezná délku praxe učitele, ale je mu znám přibližný věk. Z grafu č. 2 je patrné, že se šetření zúčastnilo nejméně učitelů ve věku 18 – 30 let a nejvíce ve středním věku 31 – 45 let.

Graf č. 2: Věk učitelů

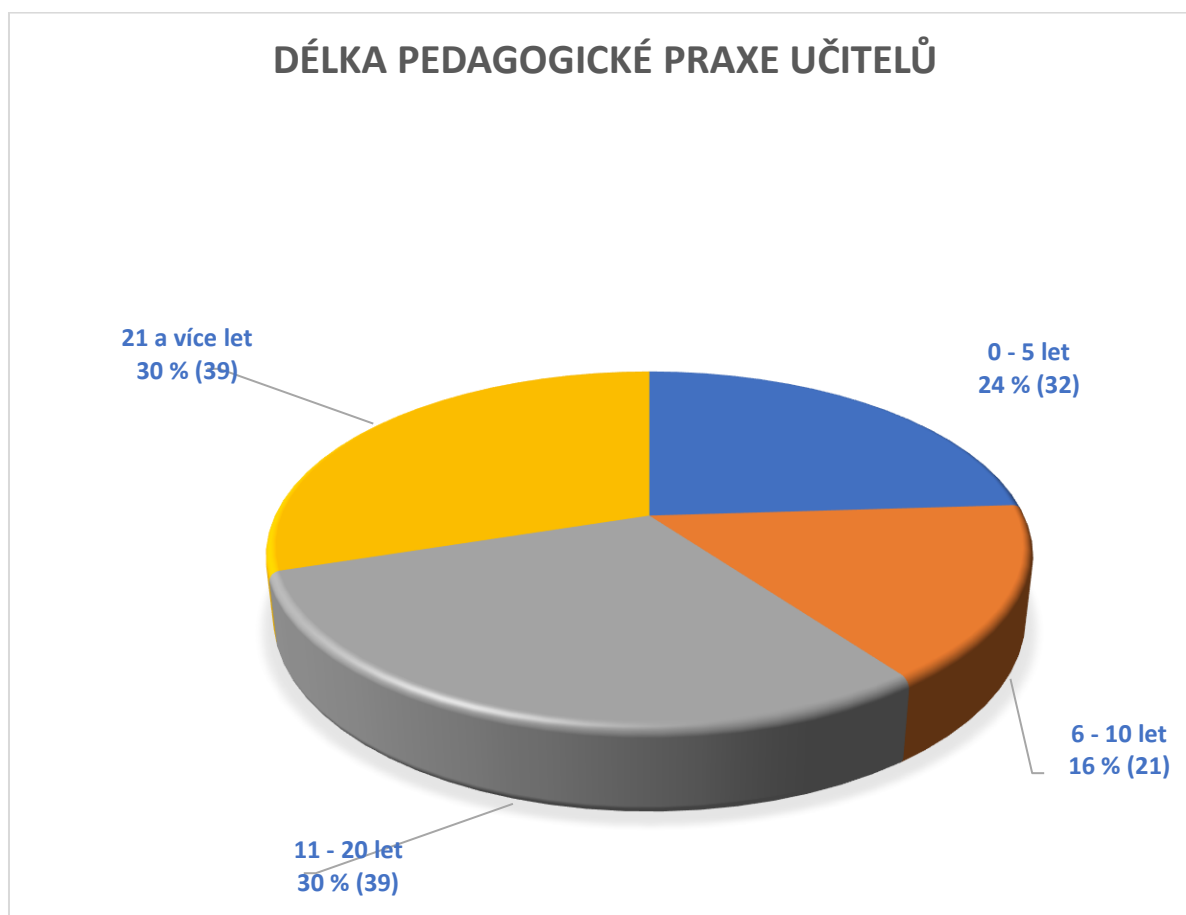

Zdroj: Vlastní, 2023

10.1.3 Délka pedagogické praxe učitelů

V grafu č. 3 vidíme, že je zde uveden počet respondentů a také jejich podíl v jednotlivých kategoriích v procentech. Zcela stejným počtem je zastoupena skupina s praxí 11 – 20 let a 21 a více let, a to počtem 39 respondentů, 21 učitelů uvedlo délku své praxe 6 – 10 let a 32 učitelů pak praxi dlouhou 0 – 5 let.

Graf č. 3: Délka pedagogické praxe učitelů

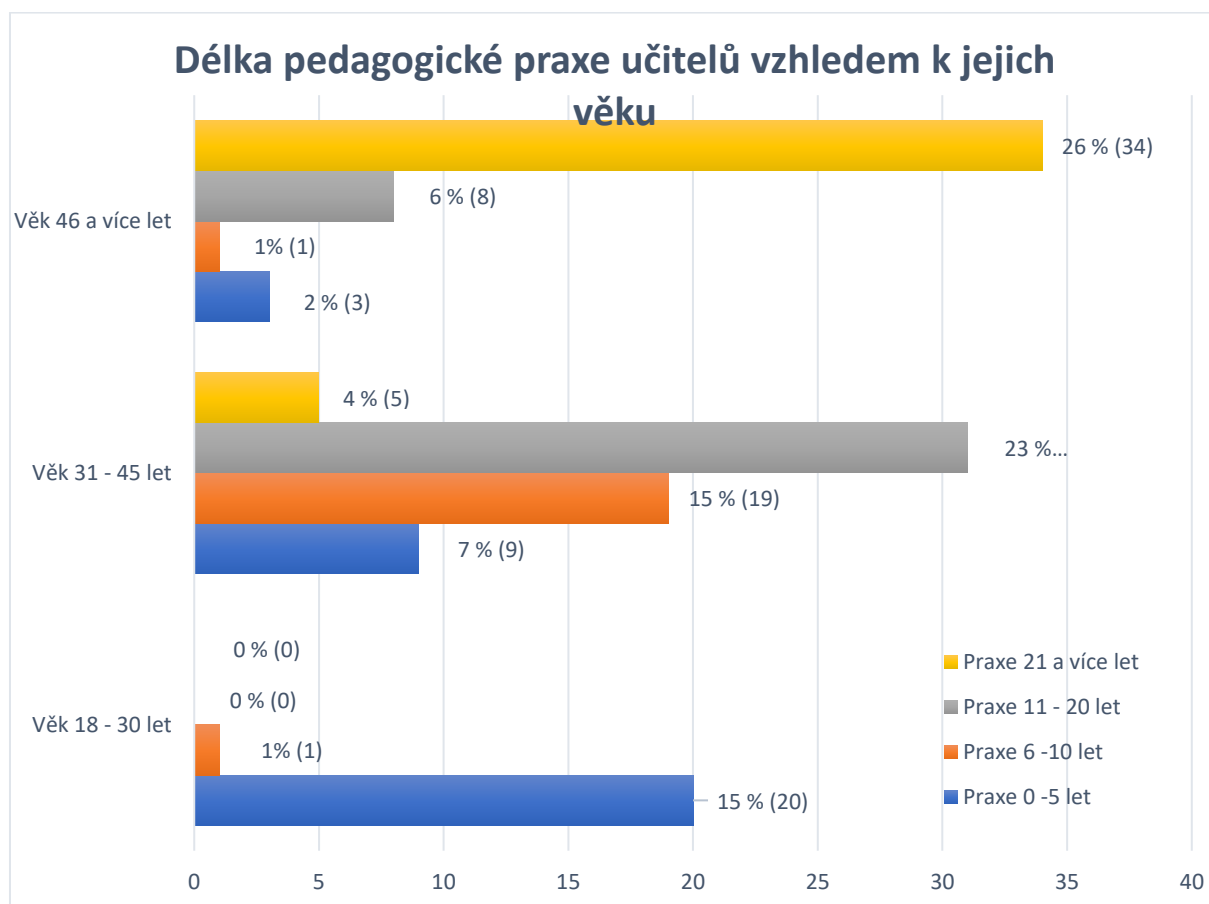

Zdroj: Vlastní, 2023

10.1.4 Délka pedagogické praxe učitelů vzhledem k jejich věku

V grafu č. 4 jsou porovnána data získaná z dotazníku učitelů, kde zodpovídají dotaz na jejich věk a délku pedagogické praxe. Z grafu je patrná souvislost mezi délkou praxe a věkem učitelů, data potvrzují, že největší počet učitelů s nejdelší praxí je zastoupen v nejvyšší věkové skupině, a naopak nejkratší pedagogická praxe se týká nejmladší skupiny učitelů. Dá se tedy říci, že skutečně platí předpoklad, že čím vyšší je věk učitelů, tím delší je délka jejich pedagogické praxe, nicméně najdou se výjimky, které do tohoto schématu nezapadají.

Graf č. 4: Věk učitelů v souvislosti s délkou pedagogické praxe

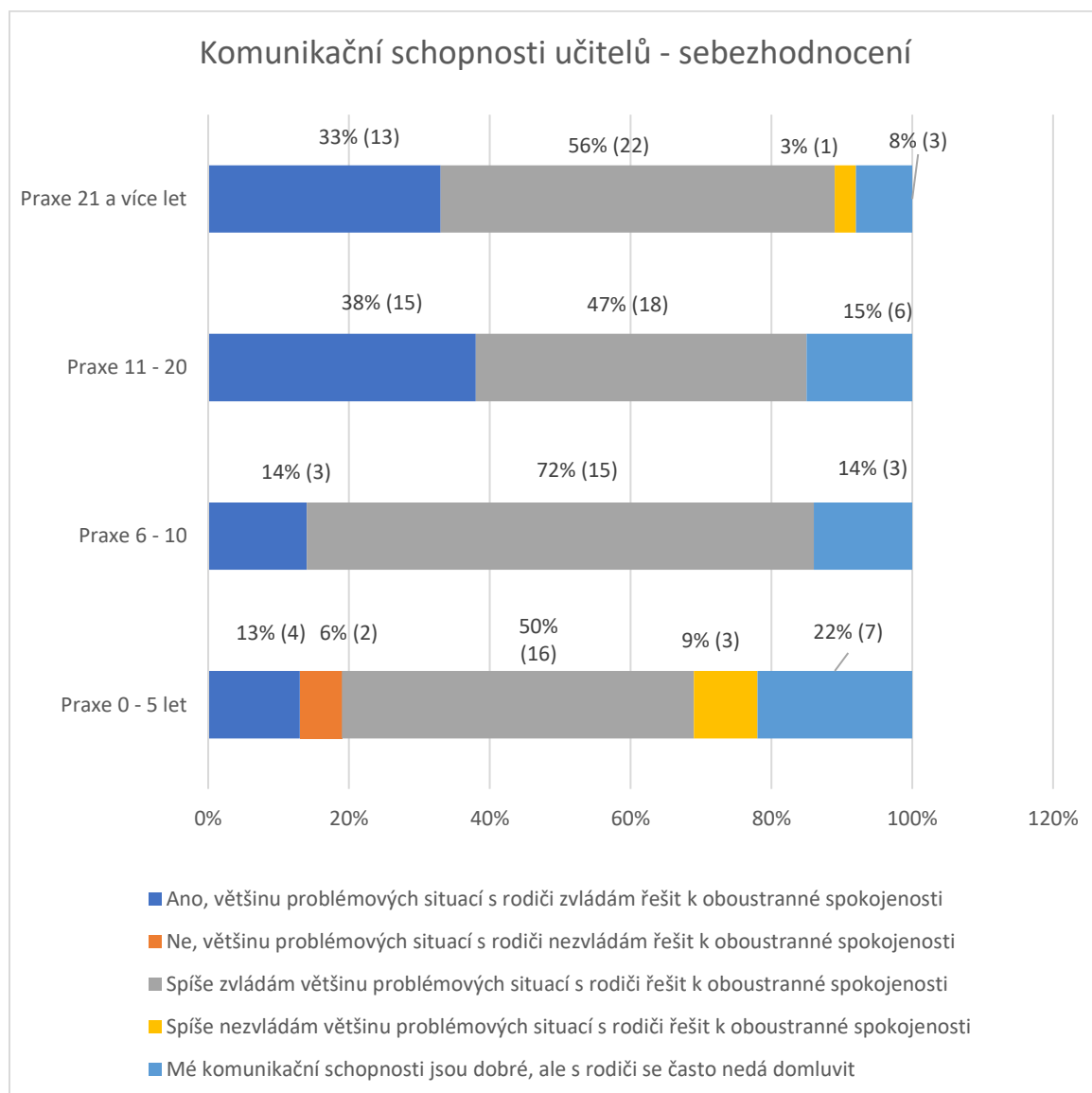
Zdroj: Vlastní, 2023

10.1.5 Komunikační dovednosti učitelů a rodičů

Jaké jsou komunikační dovednosti učitelů zkoumá otázka č. 7 a 12. Otázka 12 je zaměřena na sebehodnocení vlastních komunikačních dovedností učitelů. Otázka 7 pak na množství problematické komunikace, které učitelé zažívají. To sice zcela nezávisí jen na jejich dovednostech, ale například i na tom kde učí (např. ve školách v sociálně vyloučených lokalitách mohou být s rodiči častější konfliktní situace), ale jak situace dokážou zvládnout už na jejich komunikačních dovednostech závisí. Tj. pokud má učitel dobré komunikační dovednosti, dokáže často zažehnat vznikající problém a situaci uvést do normálu a naopak.

Komunikační schopnosti rodičů zkoumá otázka č. 9 a 10 v dotazníku pro rodiče. Výsledky skupin rodičů a učitelů byly porovnány.

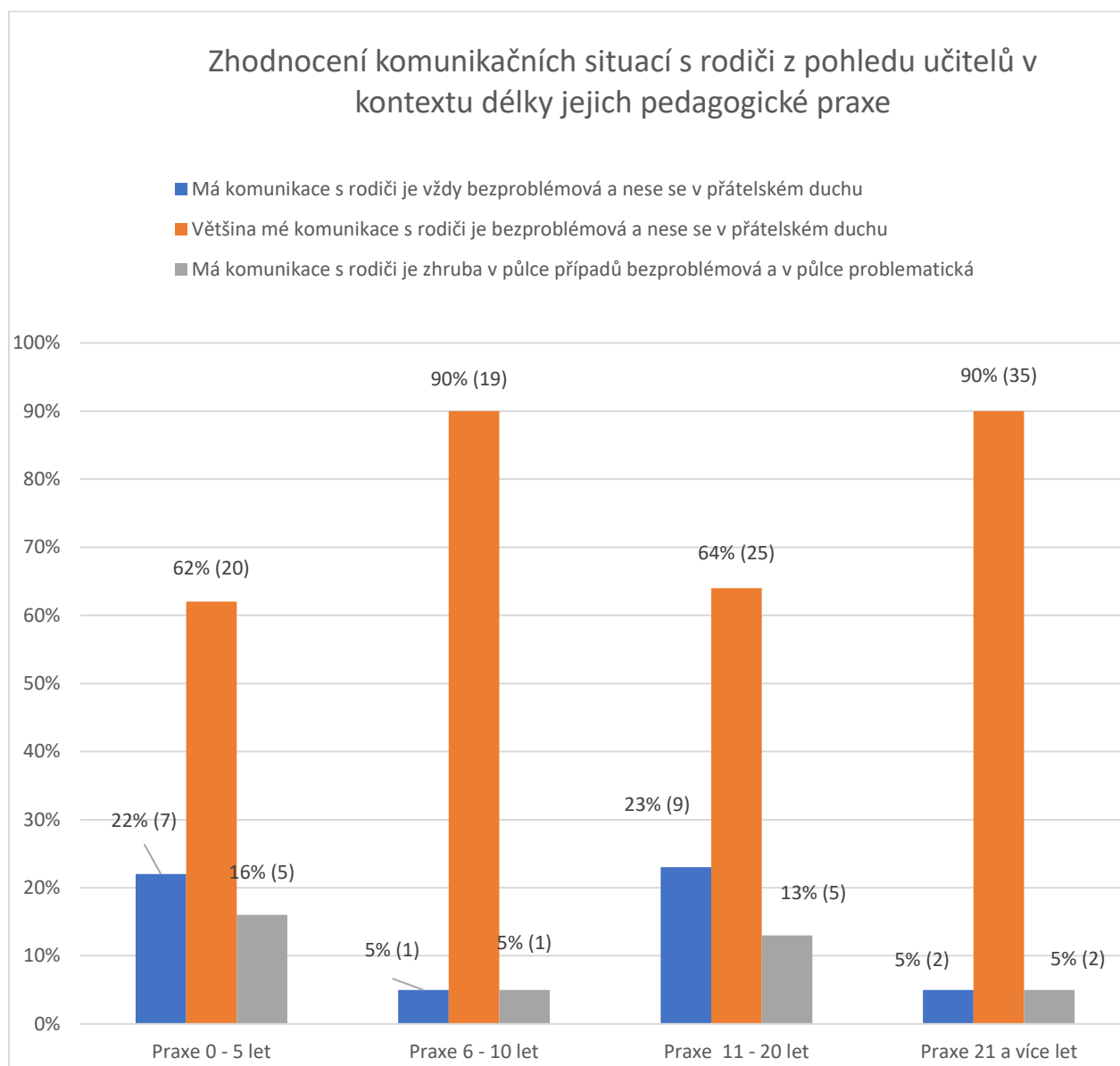
Graf č. 5: Komunikační dovednosti učitelů v kontextu délky pedagogické praxe – sebehodnocení učitelů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 5 vyplynulo, že o něco málo menší komunikační dovednosti než v ostatních skupinách, vidíme ve skupině učitelů s pedagogickou praxí 0 – 5 let, což lze přičíst menší zkušenosti. Ve skupinách s praxí 5 – 10, 11 – 20 a 21 a více let je znatelný procentuální nárůst respondentů, kteří zvládají komunikaci s rodiči k oboustranné spokojenosti a nebo většinově zvládají k oboustranné spokojenosti. Výsledky učitelů s praxí 11 – 20 a 21 a více let jsou srovnatelné. Ve skupině 5 – 10 let je nižší procento učitelů, kteří zvládají komunikovat s rodiči takřka bez problémů, zde je výsledek srovnatelný se skupinou, která má praxi 0 -5 let (13 %, 14 %). Výsledky celkově ukazují, že většina učitelů má dobré komunikační dovednosti, zejména pak učitelé s delší praxí.

Graf č. 6: Komunikační situace s rodiči z pohledu učitelů v kontextu délky pedagogické praxe

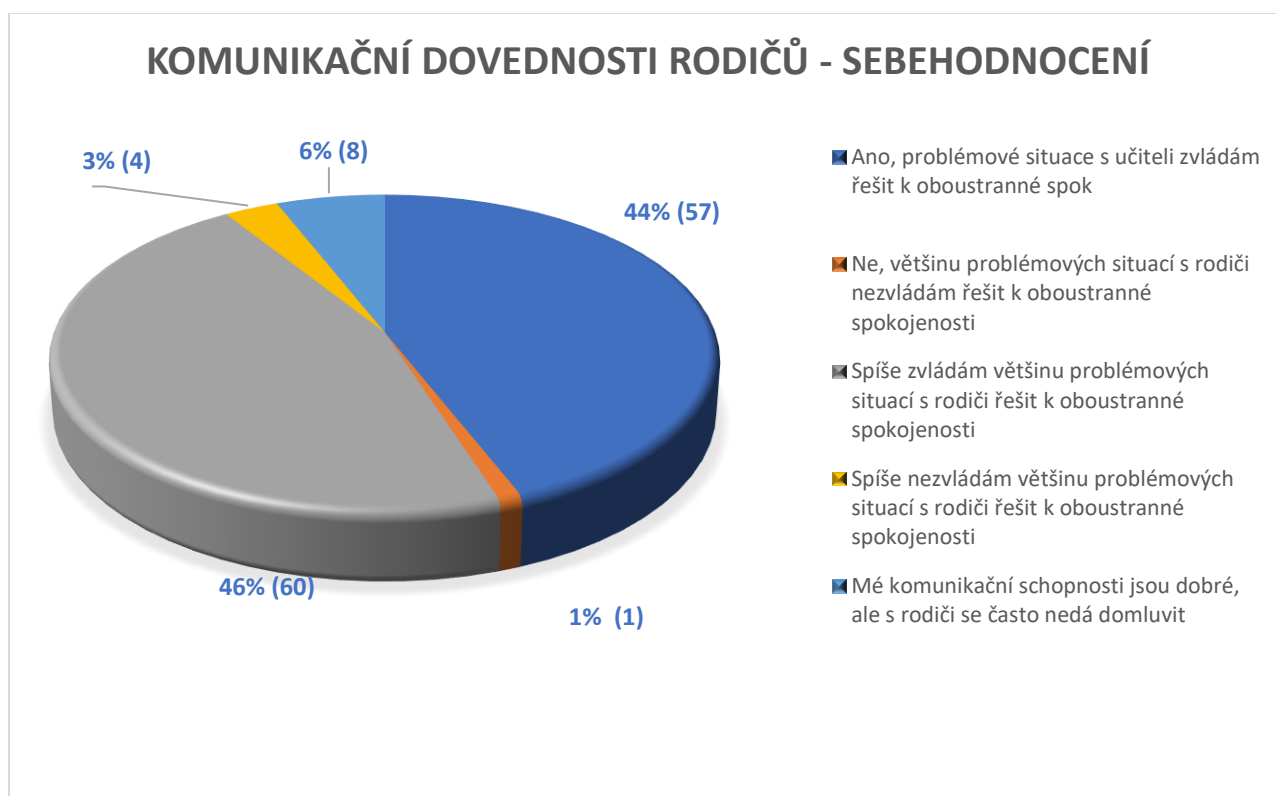
Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 6 je patrné, že výsledky jsou srovnatelné ve skupině učitelů s praxí 0 – 5 let a 11 – 20 let, kde je vyšší procento učitelů (22 % a 23 %), kteří hodnotí svou komunikaci s rodiči jako VŽDY bezproblémovou než u ostatních skupin. Pak vidíme naprostou shodu ve výsledcích ve skupinách učitelů s praxí 6 – 10 let a 21 a více let, kde uvedlo VŽDY bezproblémovou situaci jen 5 % učitelů a 90 % v těchto skupinách zvolilo raději odpověď, že většina komunikace je bezproblémová. Vezmeme-li podobnost odpovědí – *moje komunikace s rodiči je vždy bezproblémová* a druhé odpovědi *moje komunikace s rodiči je většinou bezproblémová* a sečteme procenta těchto odpovědí zjistíme, že ve skupině s praxí 0 – 5 let odpovědi volilo 84 % respondentů, ve skupině s praxí 6 – 10 je to 95 % respondentů, ve

skupině 11 – 20 let pak 87 % a ve skupině s praxí 21 a více let je to 95 % respondentů. Výsledky všech skupin se pohybují okolo 90 % v odpovědi, že je veškerá nebo většina jejich komunikace bezproblémová a nese se v přátelském duchu. Dále se dá říci, že jen 5 – 16 % všech učitelů uvedlo, že je polovina jejich komunikace s rodiči problematická a nikdo nezvolil odpověď, že většina komunikace s rodiči je problematická, což je pěkný výsledek, který nasvědčuje tomu, že komunikační dovednosti učitelů jsou na dobré úrovni.

Pokud nebude zohledněna délka pedagogické praxe, dá se říct, že celkem 14 % všech učitelů hodnotí svou komunikaci s rodiči jako vždy bezproblémovou, 76 % učitelů jako většinou bezproblémovou a 10 % uvedlo, že je zhruba půlka komunikace bezproblémová, půlka problémová.

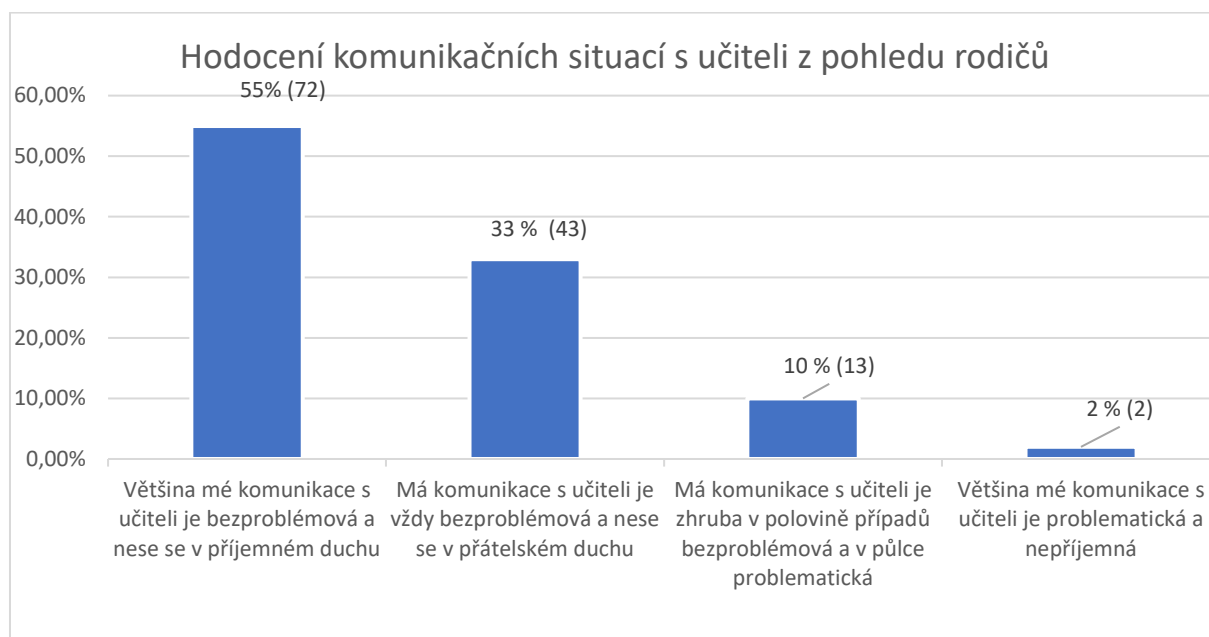
Graf č. 7: Komunikační dovednosti rodičů – sebehodnocení rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 7 je zřejmé, že většina rodičů hodnotí své komunikační schopnosti kladně a pouze 4 % je považují za slabé.

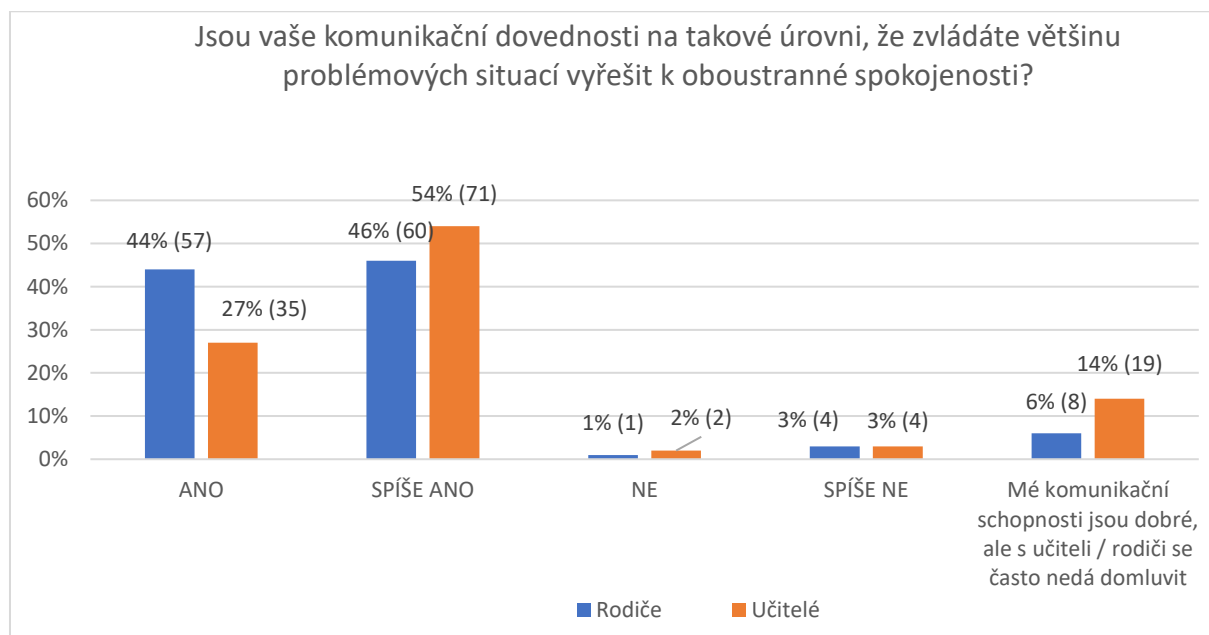
Graf č. 8: Hodnocení komunikačních situací s učiteli z pohledu rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 8 vyplývá, že 33 % rodičů komunikuje s učiteli vždy bez potíží, 55 % rodičů komunikuje bez problémů ve většině případů a 10 % je úspěšná zhruba v polovině případů.

Graf č. 9: Srovnání výsledků komunikačních dovedností skupiny rodičů a učitelů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 9 vyplývá, že jen zanedbatelné procento učitelů i rodičů považuje své komunikační schopnosti za nedostatečné pro řešení problematických situací. Je vidět rozdíl ve skupině rodičů a učitelů, která odpověděla ANO, kde sebehodnocení vyznívá lépe pro skupinu rodičů o 17 % respondentů, zatímco učitelé se drželi více zpátky a volili častěji odpověď SPÍŠE ANO, a to více než polovina učitelů. Odpovědi *SPÍŠE ANO, ANO a Mé komunikační schopnosti jsou dobré, ale..* lze považovat za kladné hodnocení vlastních komunikačních dovedností, tedy kladně hodnotilo své komunikační dovednosti celých 95 % učitelů a 96 % rodičů, což je výsledek takřka shodný.

Pouze vyšší procento učitelů 14 % vyhodnotilo, že se nedá často domluvit s rodiči, zatímco rodičů, kteří se často nedomluví s učitelem je jen 6 %. Dá se předpokládat, že učitel mnohem častěji řeší problém s rodiči než rodič, jelikož rodičů, jejichž děti učitel učí, je podstatně více než učitelů, kteří učí žáka konkrétních rodičů, v tomto kontextu se pak nezdá ani zjištěný rozdíl 8 % považovat za velký.

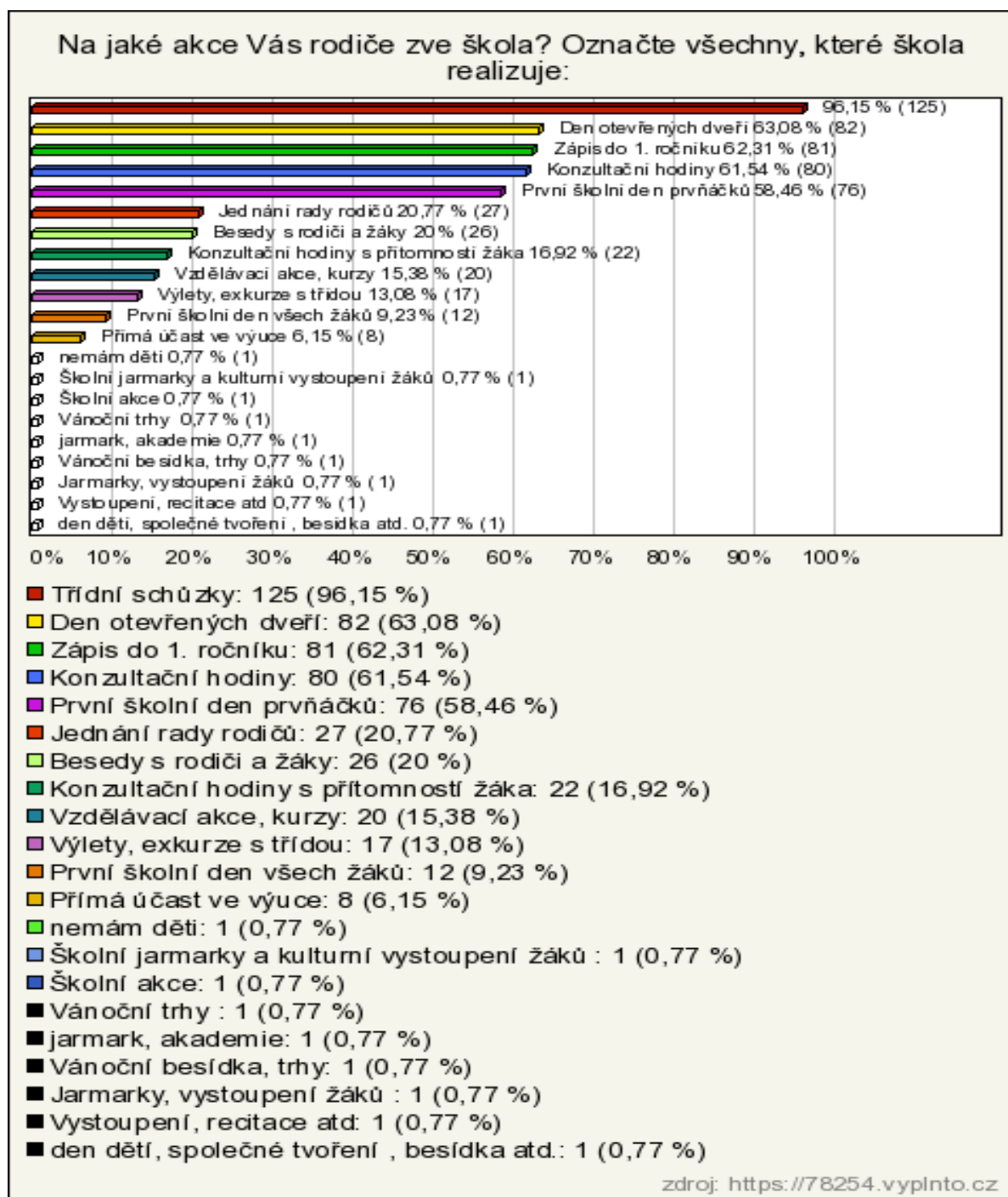
10.2 Přehled o možnostech participace rodičů na dění ve škole

V této sekci byly vyhodnoceny otázky č. 6 v obou dotaznících a šetření bylo nasměrováno na to, jaké možnosti pro kontakt (komunikaci, spolupráci) školy rodičům nabízí. Byly v odpovědích přednastaveny odpovědi obsahující nejčastější formy spolupráce, jež jsou školami nabízeny a dále zde byla možnost volit i vlastní odpovědi. Odpovědi v obou dotaznících měly ukázat nejen jaké možnosti participace na dění ve škole jsou rodičům nabízeny, ale také zda odpovídá nabídka škol povědomí rodičů o těchto akcích.

10.2.1 Možnosti spolupráce školy a rodičů žáků z pohledu rodičů

Zde se rodiče vyjádřili k možnostem spolupráce, které jim škola nabízí. Mohli si vybrat z řady možností a zaškrtnout všechny, které mají k dispozici. Kromě předepsaných odpovědí mohli napsat i vlastní odpověď. Z grafu č. 10 je zřejmé, že nejčastěji je rodičům nabízena možnost účasti na třídních schůzkách, tu zmínilo 96 % respondentů, dále den otevřených dveří, zápis do 1. třídy, konzultační hodiny a první školní den prvňáčků uvedlo kolem 60 % rodičů, ostatní možnosti nezískaly nad 20 % hlasů a je jasné, že v mnoha školách nejsou rodičům nabízeny.

Graf č. 10: Akce organizované školou s účastí rodičů dle rodičů žáků

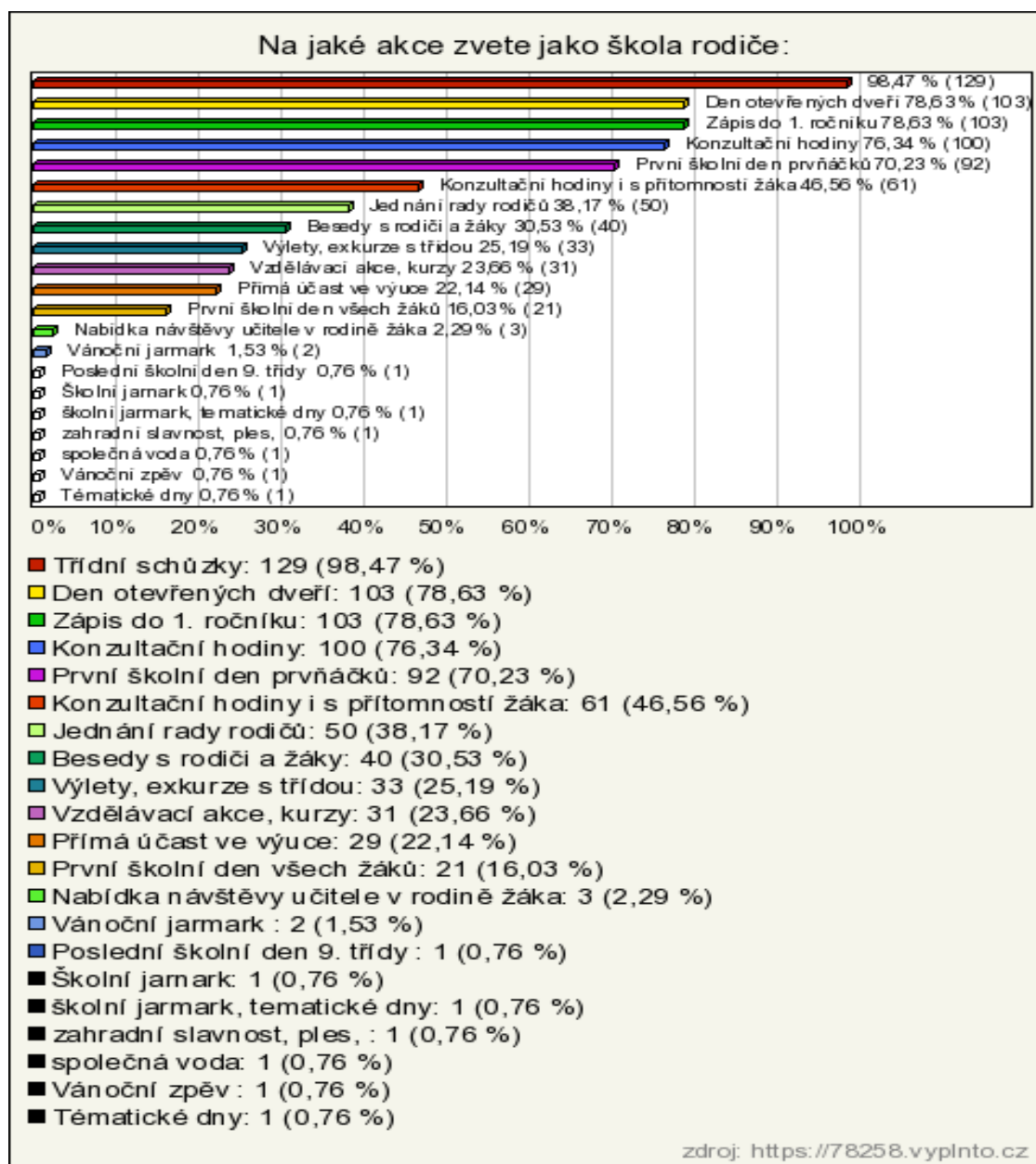
Zdroj: <https://www.vyplnto.cz/moje-pruzkumy/?did=78254>, 2023

10.2.2 Možnosti spolupráce školy a rodičů žáků z pohledu učitelů

Zde se učitelé vyjádřili k možnostem spolupráce, které jejich škola rodičům nabízí. Mohli vybrat z řady možností a zaškrtnout všechny, které mají k dispozici a pak také napsat vlastní odpověď. Data v grafu č. 10 korespondují s daty, která uvedli rodiče žáků v grafu č. 11 alespoň, co se žebříčku nejnabízenějších akcí týká. Lze vyčíst nejvyšší počet hlasů pro třídní

schůzky 98 %, den otevřených dveří, zápis do 1. ročníku, konzultační hodiny, první školní den prvňáčků vše kolem 70 % hlasů respondentů, další možnosti klesají pod 30 %. Z grafu je však zřejmé, že učitelé uvedli procenta v průměru o 10 % vyšší u všech možností než rodiče. Otázkou je, zda škola rodiče dostatečně seznamuje se všemi možnostmi akcí, které nabízí, v případě že ano, měly by být výsledky v obou skupinách srovnatelné. Další možností, která rozdíl může vysvětlit, je menší sledovanost informací ze školy rodiči, což by vzhledem k časté pracovní vytíženosti rodičů nebylo překvapující.

Graf č. 11: Akce organizované školou s účastí rodiče dle učitelů

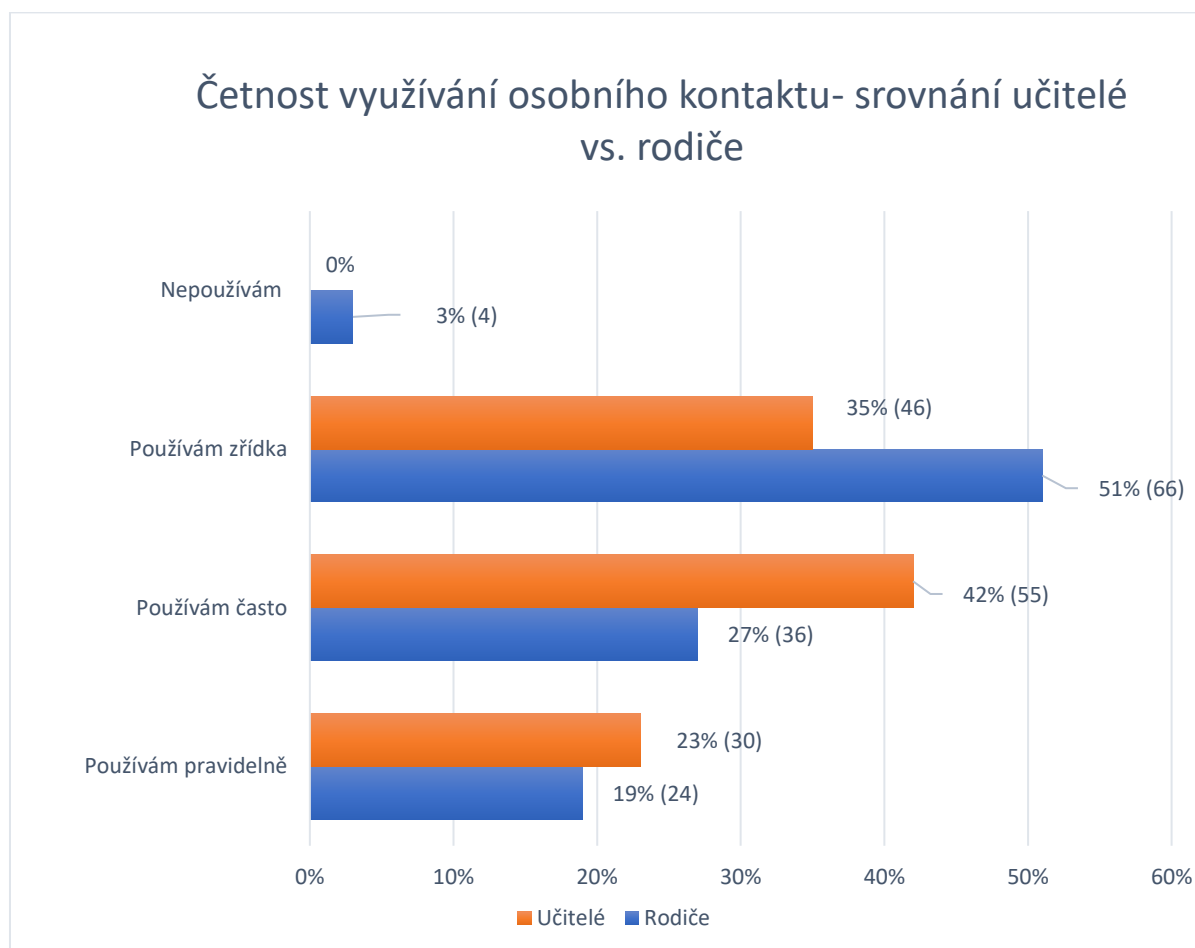
Zdroj: <https://www.vyplnto.cz/moje-pruzkumy/?did=78258,2023>

10.3 Přehled komunikačních platform využíváných školou a rodiči

10.3.1 Četnost používání jednotlivých druhů komunikace mezi rodiči a učiteli

V této sekci jsou srovnávány odpovědi učitelů a rodičů na stejné otázky. V grafech je uváděn počet respondentů v procentech a v závorce pak je uveden konkrétní počet respondentů, kteří zvolili tuto odpověď. Všechny otázky v této sekci měly zodpovědět, které komunikační způsoby jsou nevyužívanějšími mezi oběma skupinami, a protože na rozdíl od rodičů mohou být učitelé v možnostech využití všech platform omezeni vedením školy, které zvolí pouze některé, byla přidána pro učitele otázka, zda jejich škola některé platformy nedovoluje.

Graf. č. 12: Četnost využívání osobního kontaktu – srovnání učitelé vs. rodiče

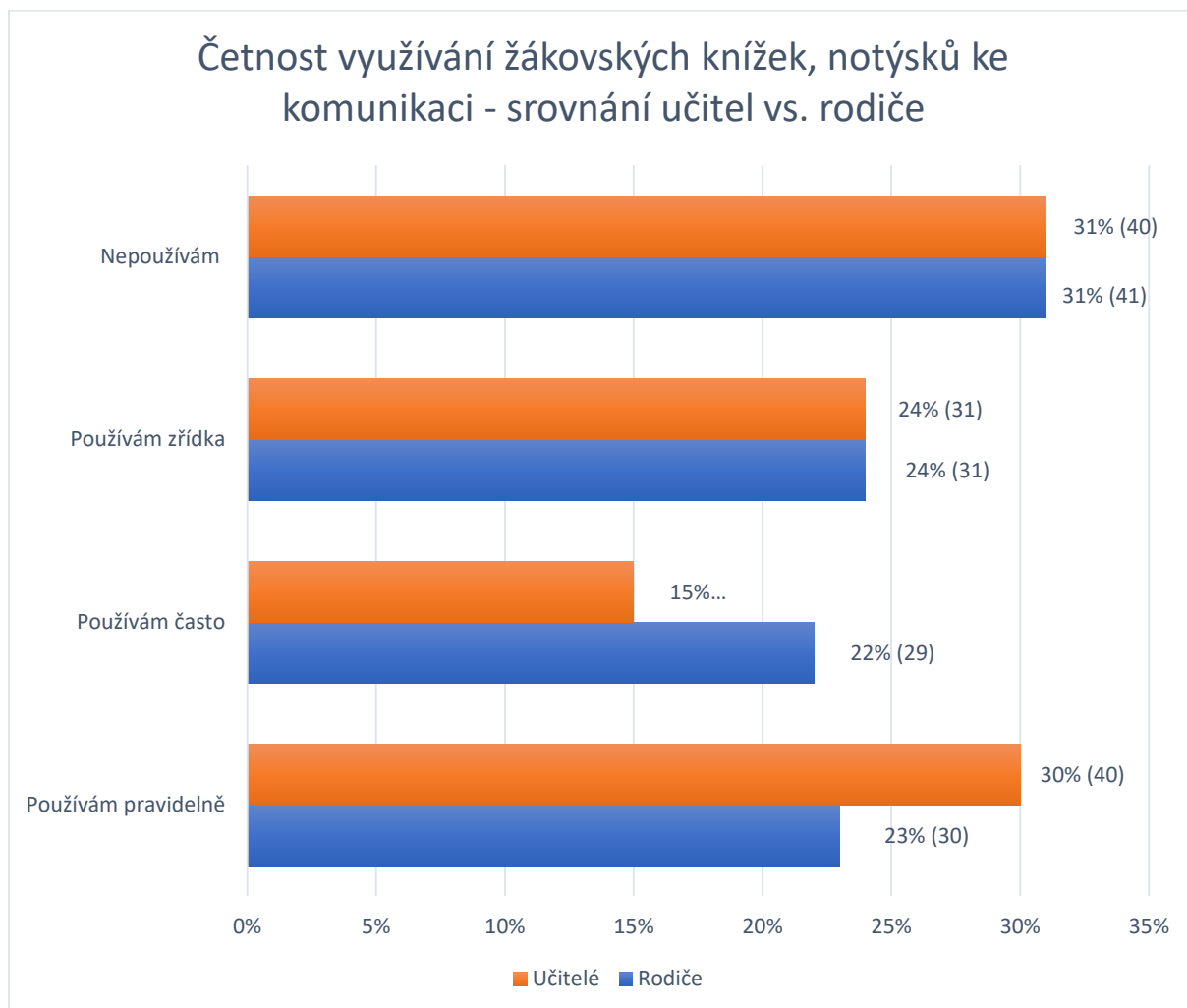

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 12 je patrné, že rodiče preferují osobní kontakt mnohem méně než učitelé. Je možné, že rodiče preferují jiné způsoby komunikace, které nevyžadují jejich osobní účast a

časově nejsou tak náročné jako osobní návštěva. Vytíženost rodičů (zejména pracovní) je znamením dnešní doby.

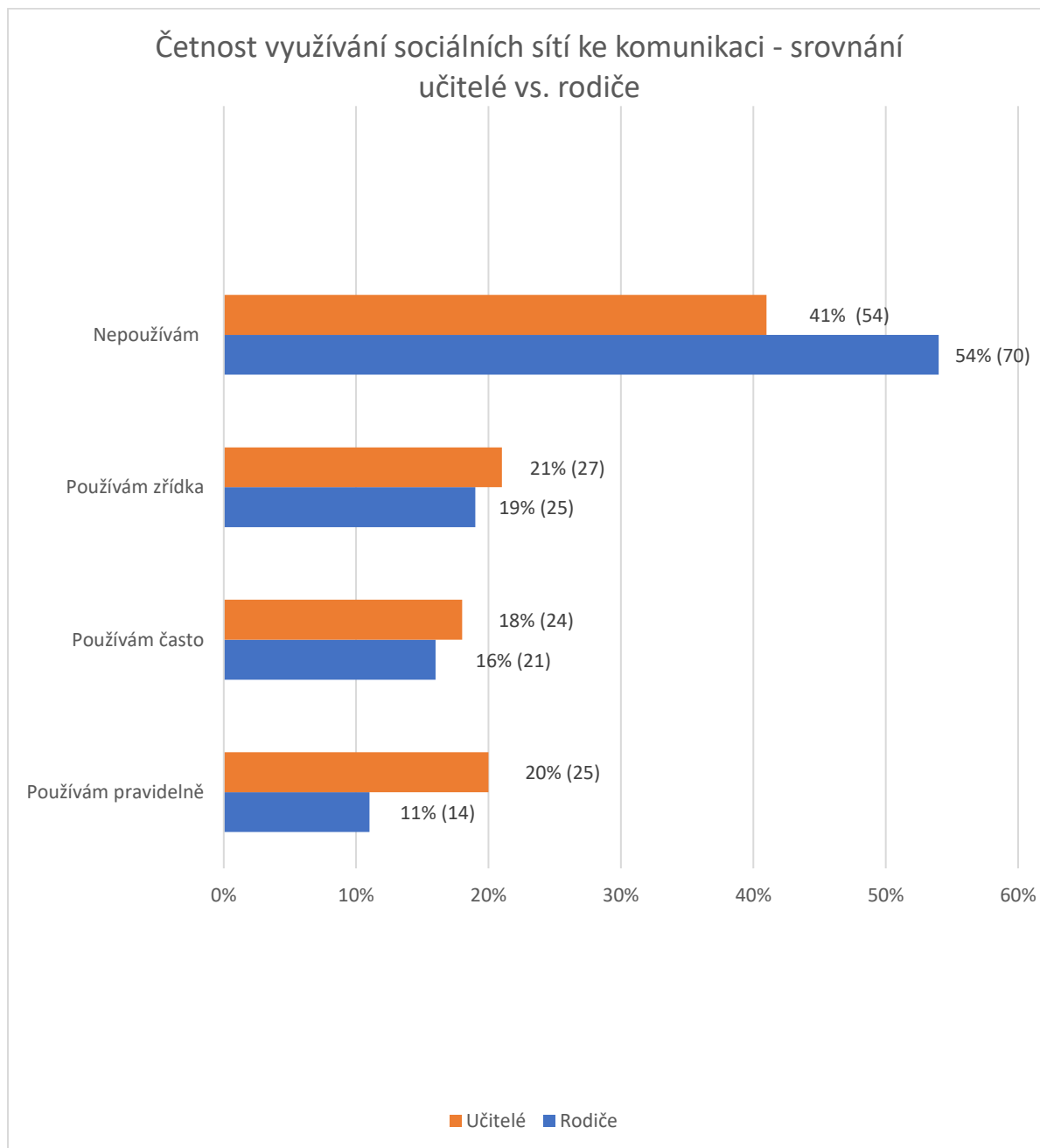
Graf č. 13: Četnost využívání žákovských knížek (notýsků) ke komunikaci – srovnání učitel vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 13 vyplývá, že poměrně velká skupiny respondentů v obou skupinách (rodiče i učitelé) vypověděla, že žákovské knížky nevyužívá vůbec, nebo jen zřídka. U učitelů i rodičů je to shodně 55 %. Toto vysoké číslo lze pravděpodobně přičíst na vrub rušení žákovských knížek na některých školách. Existují školy, kde je souběžně využívána elektronická žákovská knížka, i ta v papírové podobě. Na jiných školách využívají již jen elektronickou.

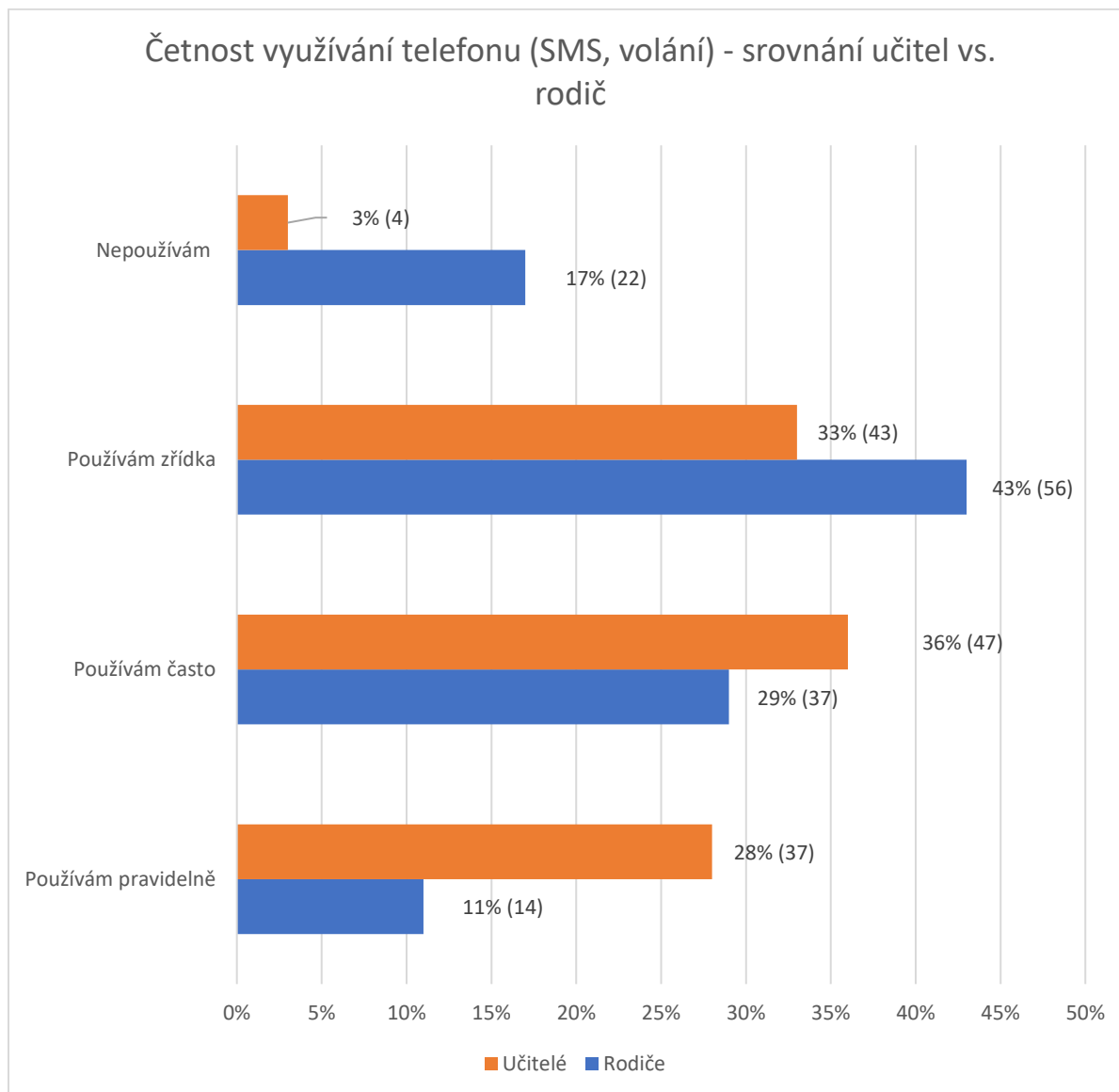
Graf č. 14: Četnost využívání sociálních sítí (WhatsApp, Facebook, Telegram aj.) ke komunikaci – srovnání učitelé vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 14 vyplývá, že 62 % učitelů a 73 % rodičů sociální sítě k vzájemné komunikaci nevyužívá vůbec nebo jen zřídka. To by mohlo znamenat, že si obě skupiny mají tendenci střežit soukromý prostor, a proto (i přes rychlost a dostupnost sdělení touto formou) není využíván tento způsob komunikace v takové míře, jak by se v dnešní době dalo předpokládat.

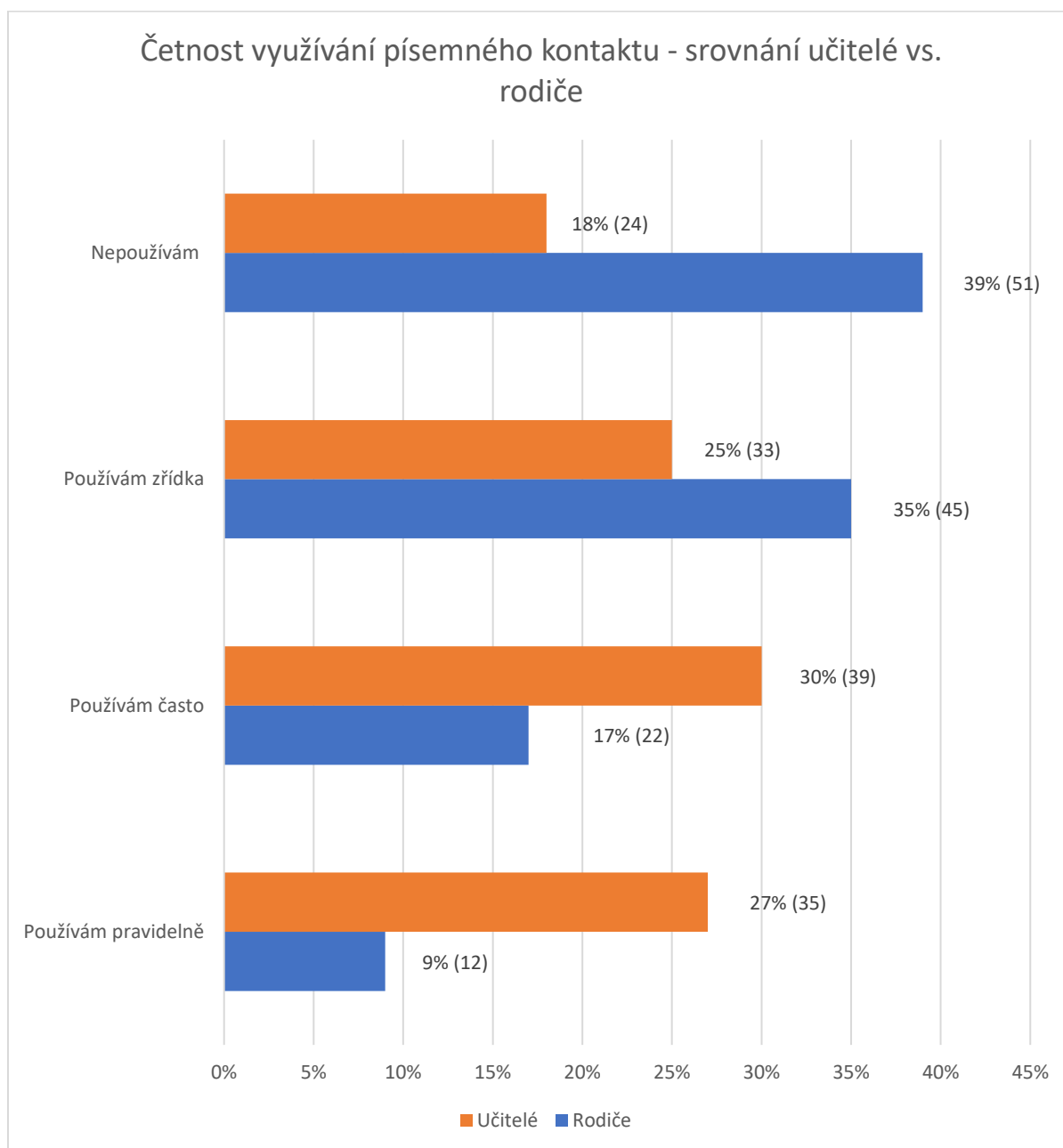
Graf č. 15: Četnost využívání telefonu (SMS, volání) ke komunikaci – srovnání učitelé vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 15 je zřejmé, že komunikaci skrze telefon preferuje mnohem více skupina učitelů než rodičů. Celých 60 % rodičů odpovědělo, že telefon nepoužívá (nebo jen zřídka), zatímco 64 % učitelů využívá telefon často či pravidelně. Je možné, že učitelé potřebují mnohdy rychlou zpětnou vazbu (např. při nemoci dítěte, zadání práce pro nemocné žáky atp.) a je pro ně telefon nejrychlejší volbou.

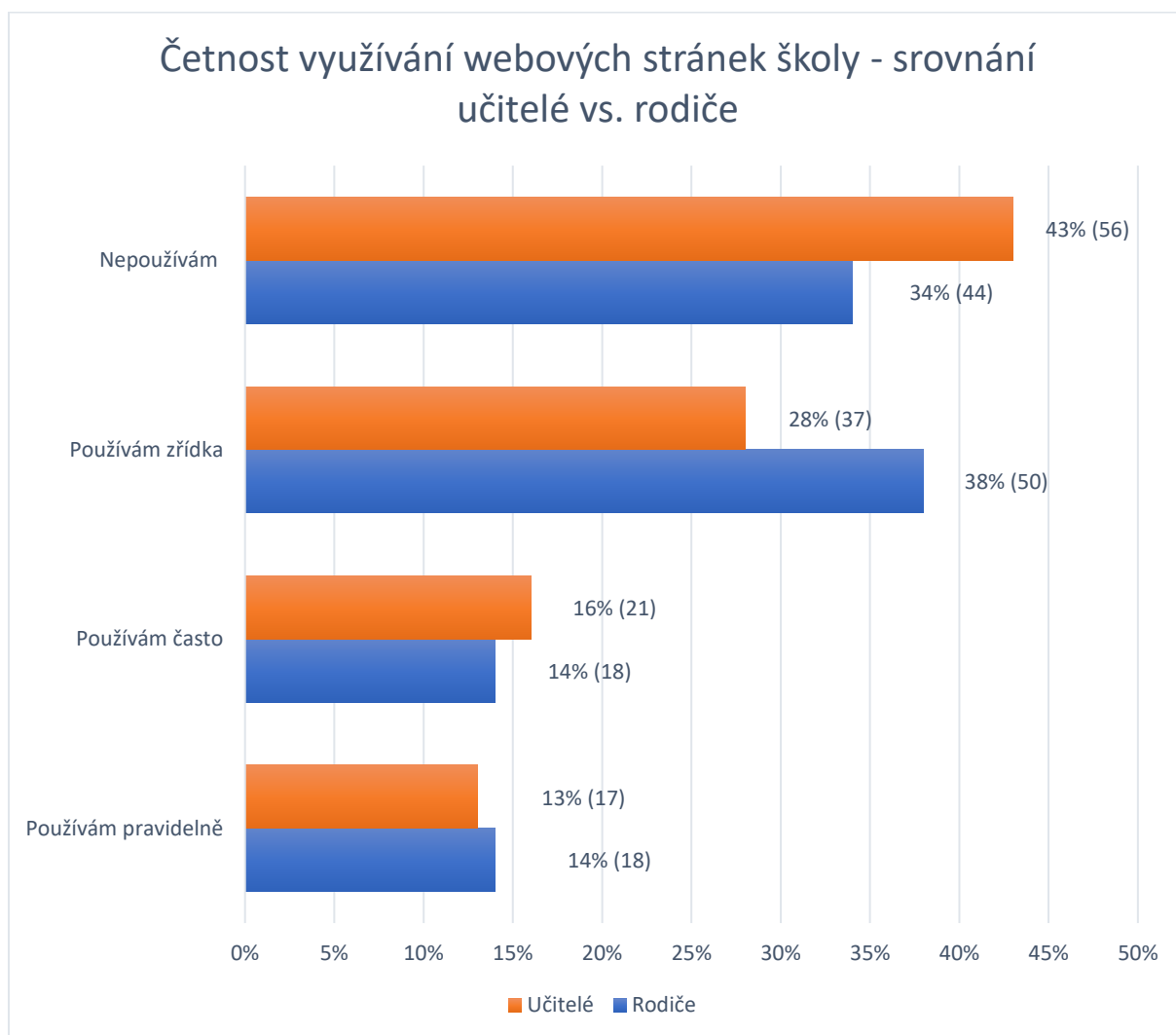
Graf č. 16: Četnost využívání písemné formy komunikace – srovnání učitelé vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 16 je patrné, že je zde opět v četnosti využívání písemného kontaktu nesoulad mezi rodiči a učiteli. Celých 74 % rodičů písemný kontakt nevyužívá vůbec nebo zřídka, zatímco učitelů je to pouze 43 %.

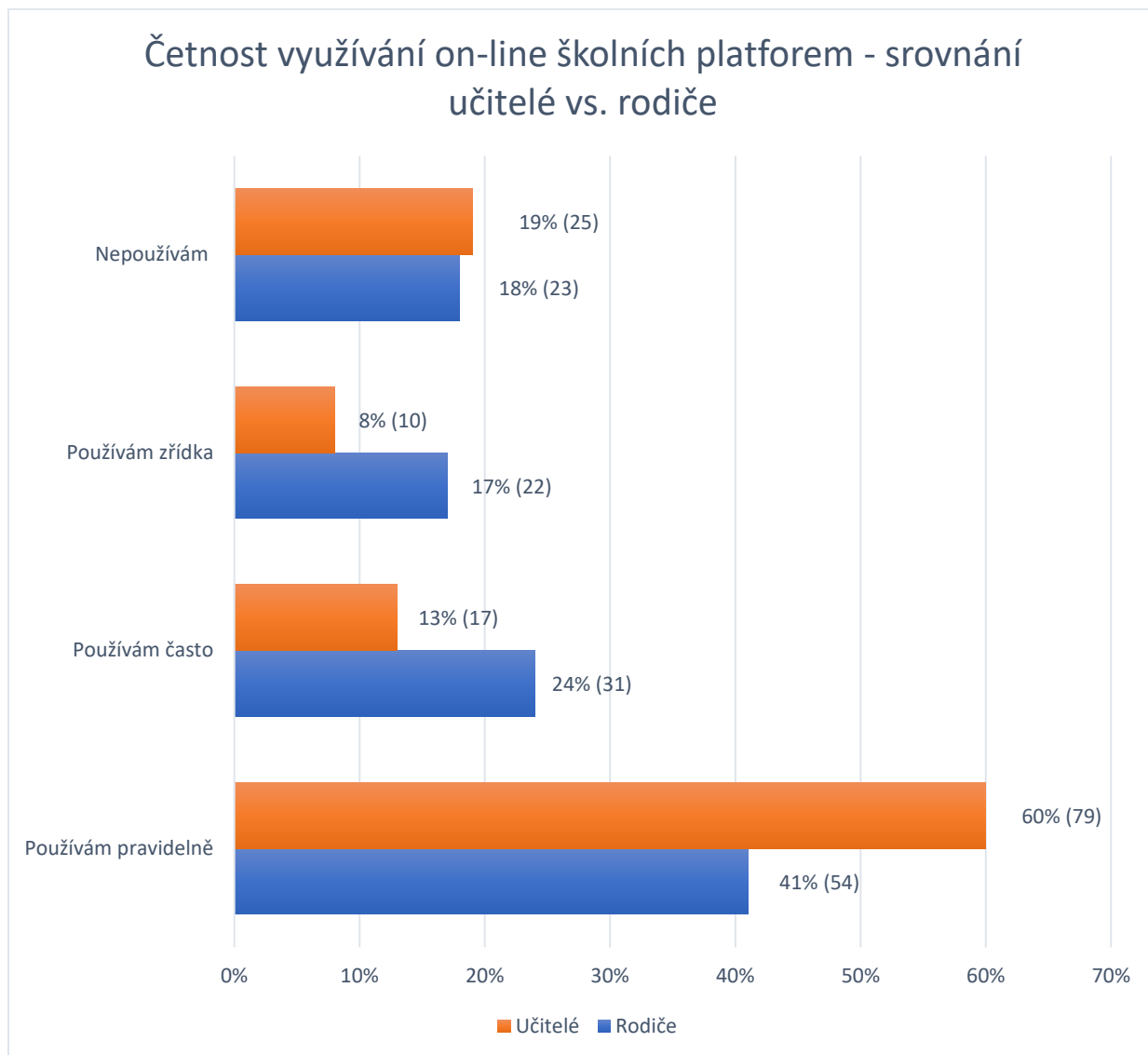
Graf č. 17: Četnost využívání webových stránek školy – srovnání učitelé vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 17 je zřejmé, že webové stránky školy nejsou ke komunikaci příliš využívány, je možné, že je to proto, že ne každá škola má na stránkách možnost zanechat vzkaz či chat pro možné dotazy. Webové stránky škol jsou rozdílné, a ne každá škola jim věnuje patřičnou pozornost.

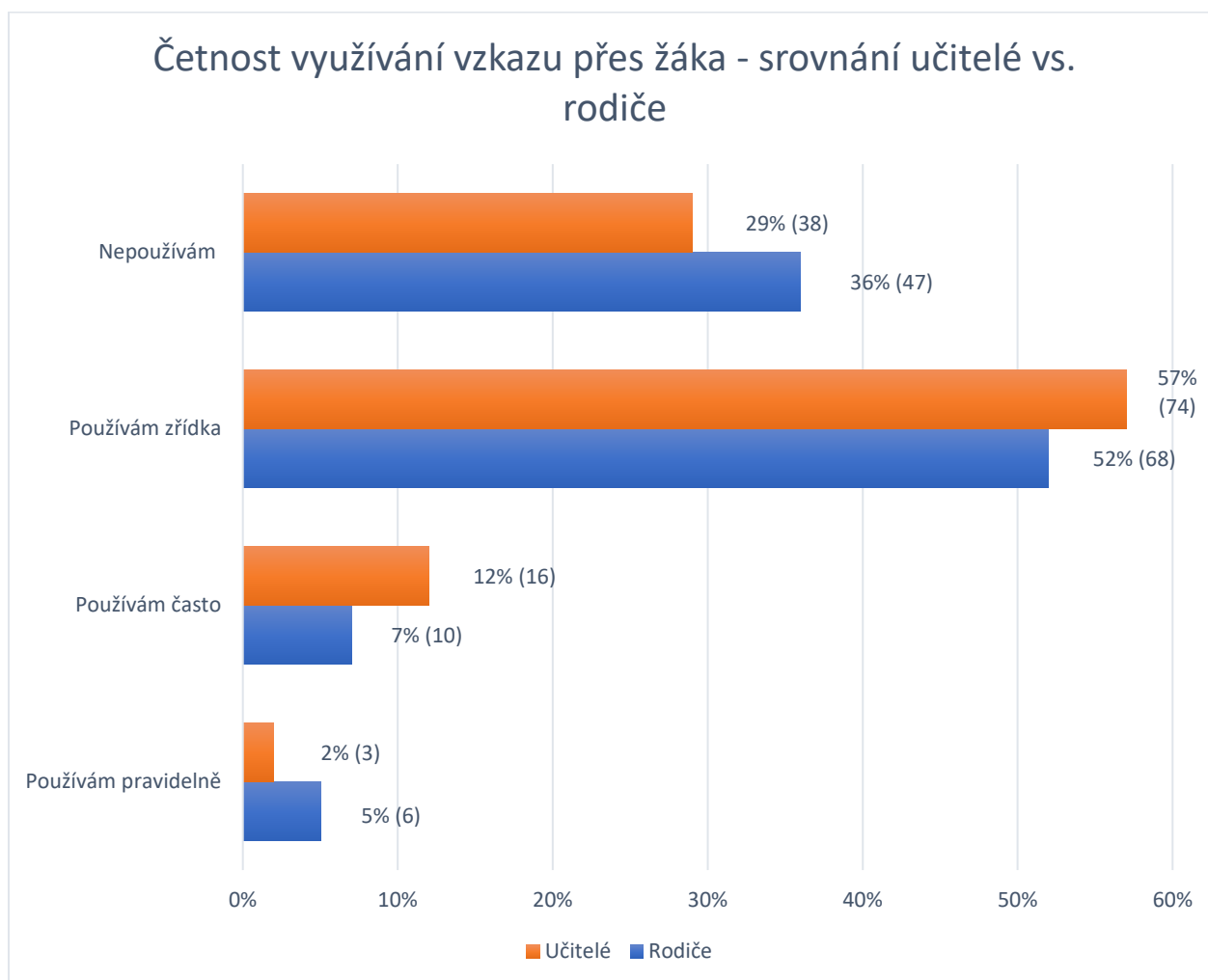
Graf č. 18: Četnost využívání on-line školních platform ke komunikaci (Bakalář, Škola on-line atp.) – srovnání učitelé vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 18 lze vyčíst, že pravidelně či často využívá on-line školní platformy 73 % učitelů a 65 % rodičů, což je v obou skupinách vcelku podobný výsledek. Cca 19 % v obou skupinách pak on-line školní platformy nevyužívá vůbec.

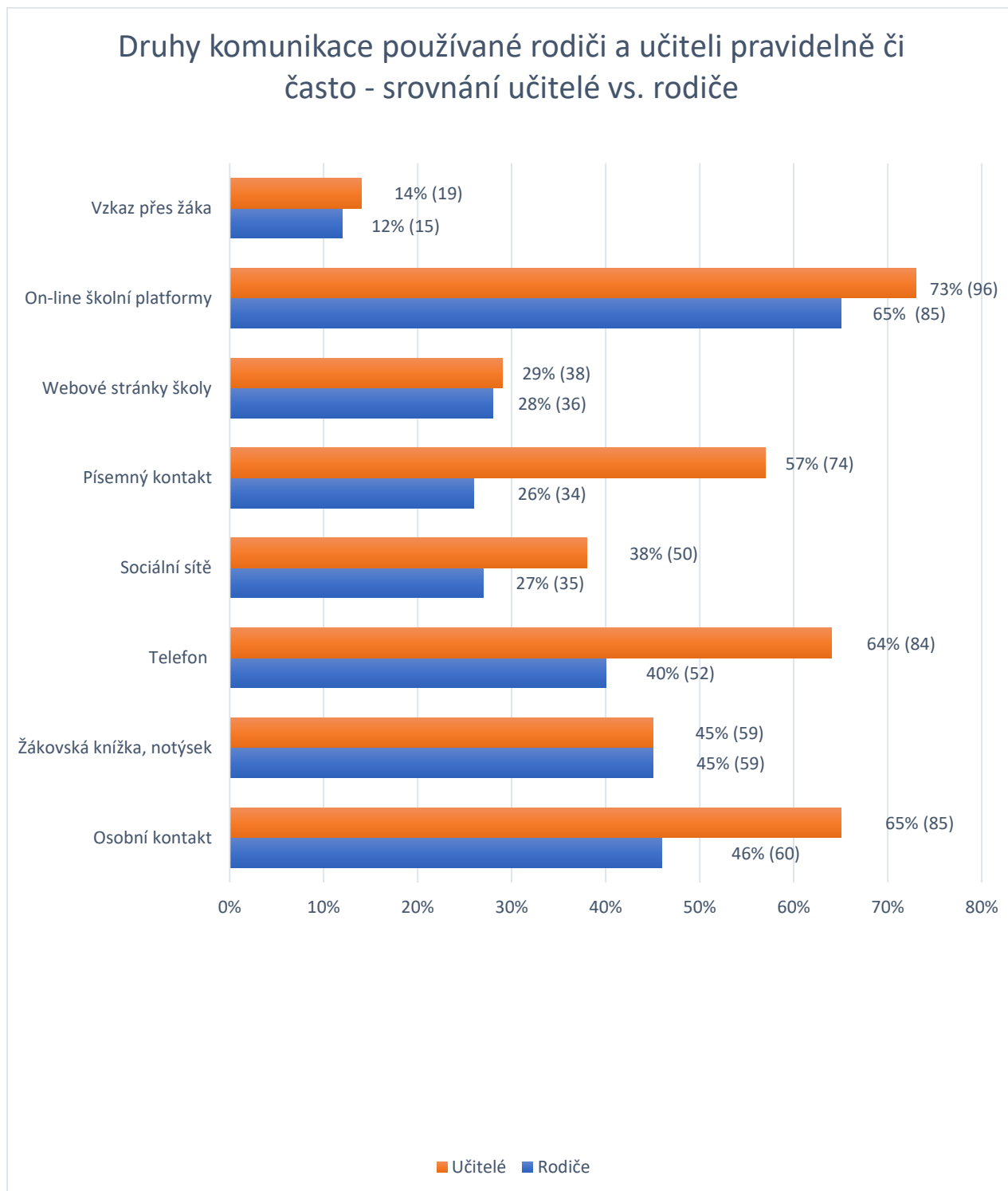
Graf č. 19: Četnost využívání vzkazu přes žáka – srovnání učitelé vs. rodiče

Zdroj: Vlastní, 2023

Graf č. 19 ukazuje, že vzkaz přes žáka je využíván minimálně rodiči i učiteli. To se dá vysvětlit nespolehlivostí přesunu informace, kdy žák snadno zapomene nebo informaci zkreslí.

Graf č. 20: Druhy komunikace používané rodiči a učiteli pravidelně či často – srovnání učitelé vs. rodiče

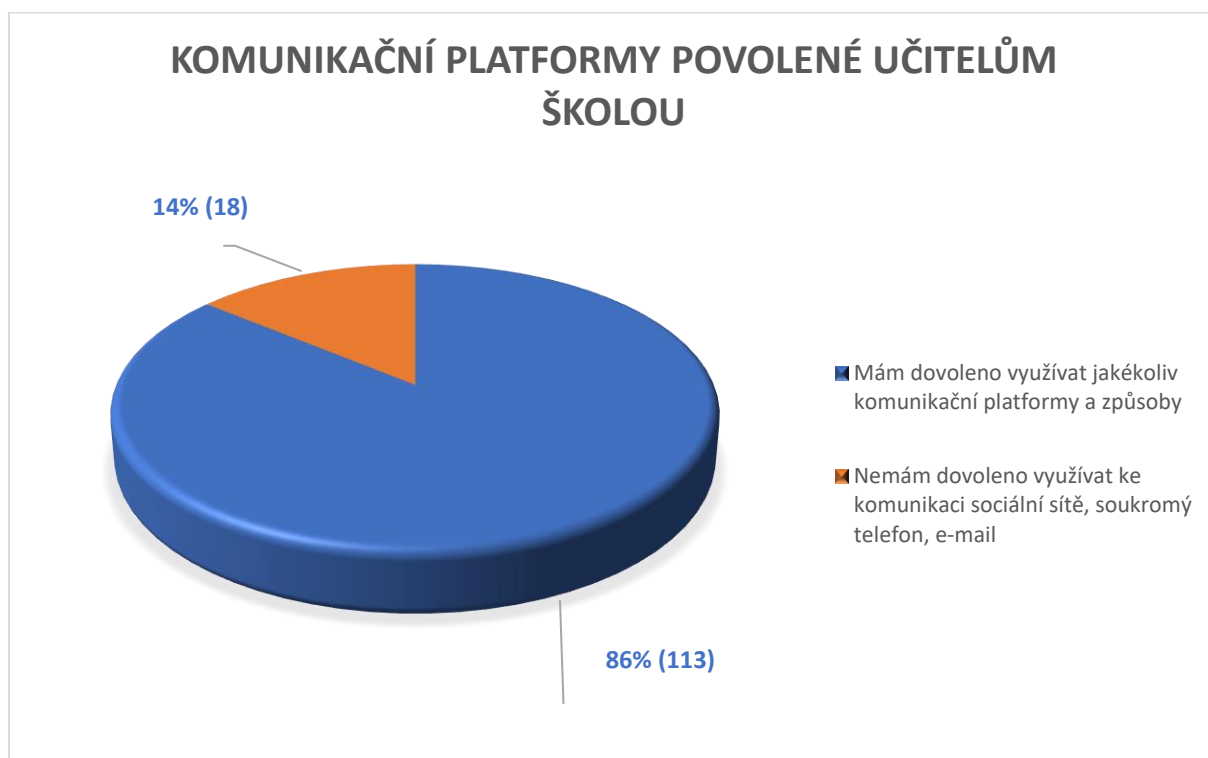

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 20 je patrné, že nejvíce využívány jsou ke komunikaci on-line školní platformy (Bakalář, On-line škola aj.), a to jak mezi učiteli (73 %), tak mezi rodiči (65 %). Dále jsou často používány ke komunikaci telefony, zejména pak ve skupině učitelů je to 64 %, ve

skupině rodičů 40 %. Osobní kontakt volí také častěji učitelé (65 %) než rodiče (46 %), písemnou formu komunikace (e-maily, dopisy) využívají o dost více také učitelé (57 %) než rodiče (26 %). Je možné, že rodiče volí méně často písemnou formu komunikace zejména proto, že je časově náročnější a déle trvá, než dostanou zpětnou vazbu, zatímco učitelé mají stanovené úřední postupy, které písemnou formu komunikace mnohdy vyžadují. Je tedy souhrnně patrné, že nejvíce jsou využívány: Osobní kontakt, on-line školní platformy, telefony, písemný kontakt. Méně jsou pak využívány: Sociální sítě, žákovské, webové stránky školy a používán spíše sporadicky je vzkaz přes žáka. V tomto grafu byla opět použita suma odpovědí – používám často a používám pravidelně.

Graf č. 21: Komunikační platformy povolené učitelům školou

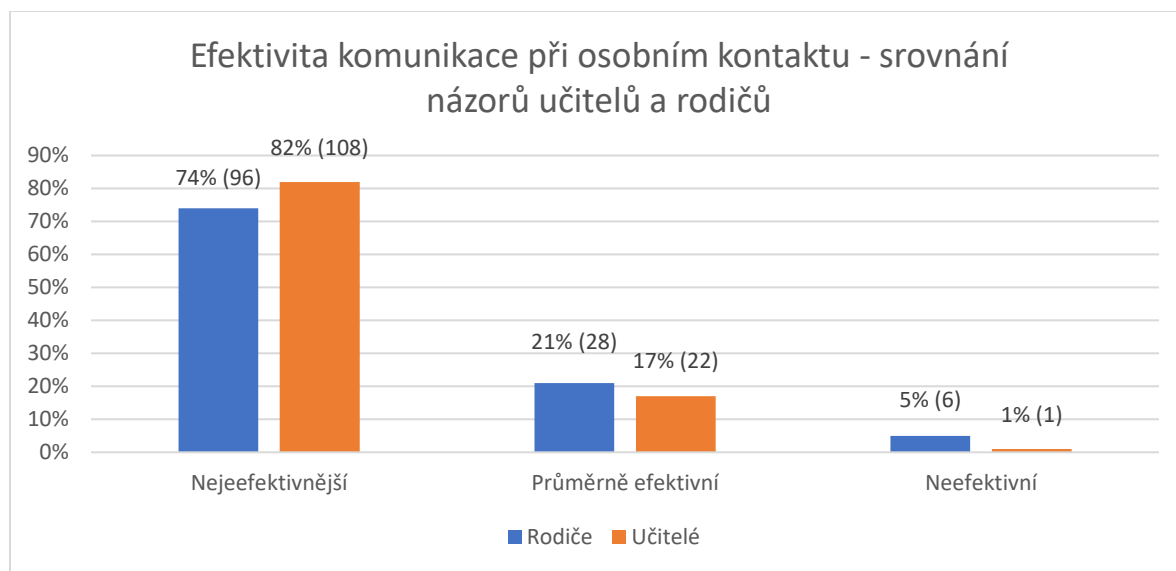
Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 21 je patrné, že většina škol do komunikace učitelů s rodiči nezasahuje a nechává jim volnou ruku ve výběru komunikační platformy (86 %). Dále 14 % učitelů uvedlo, že jejich škola jim nedovoluje používat soukromé telefony či soukromé e-maily a také veškeré sociální sítě a doporučuje využívat výhradně školní e-mail a školní zavedenou platformu.

10.3.2 Efektivita komunikačních platform pro rodiče a učitelé

Efektivitou jednotlivých komunikačních platform se zabývala otázka č. 5 v dotazníku pro učitele a č. 8 v dotazníku pro rodiče. Odpovědi obou skupiny byly posléze porovnány v následujících grafech. V grafech jsou uváděny v závorce počty respondentů a také procentuální zastoupení u dané odpovědi.

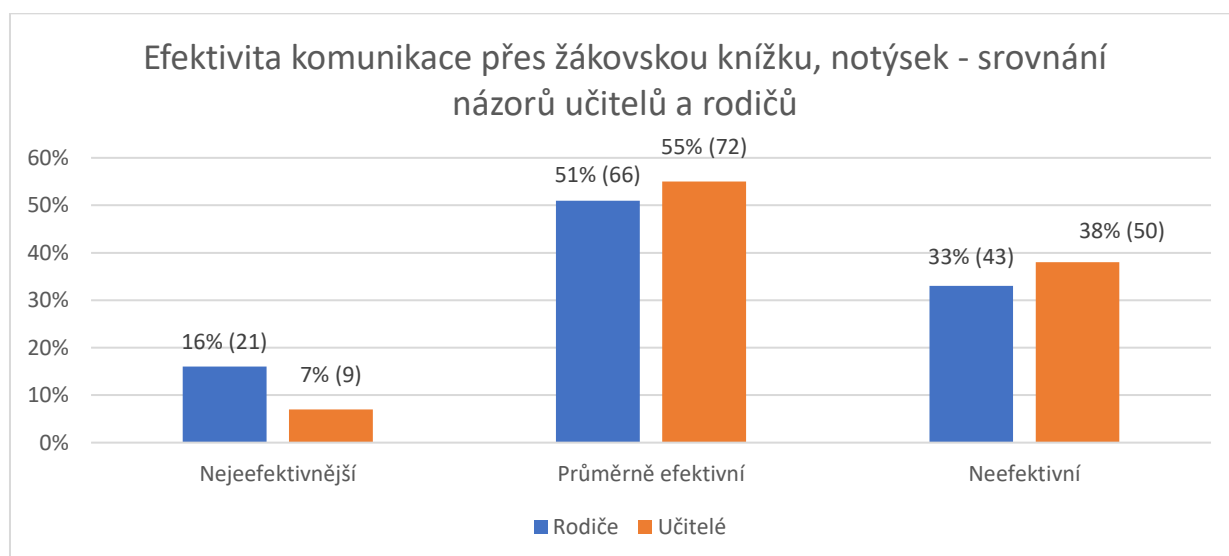
Graf č. 22: Efektivita komunikace při osobním kontaktu – srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 22 je patrné, že osobní kontakt považuje za nejeefektivnější 82 % učitelů a 74 % rodičů, za neefektivní pak 5 % rodičů a pouze 1 % učitelů.

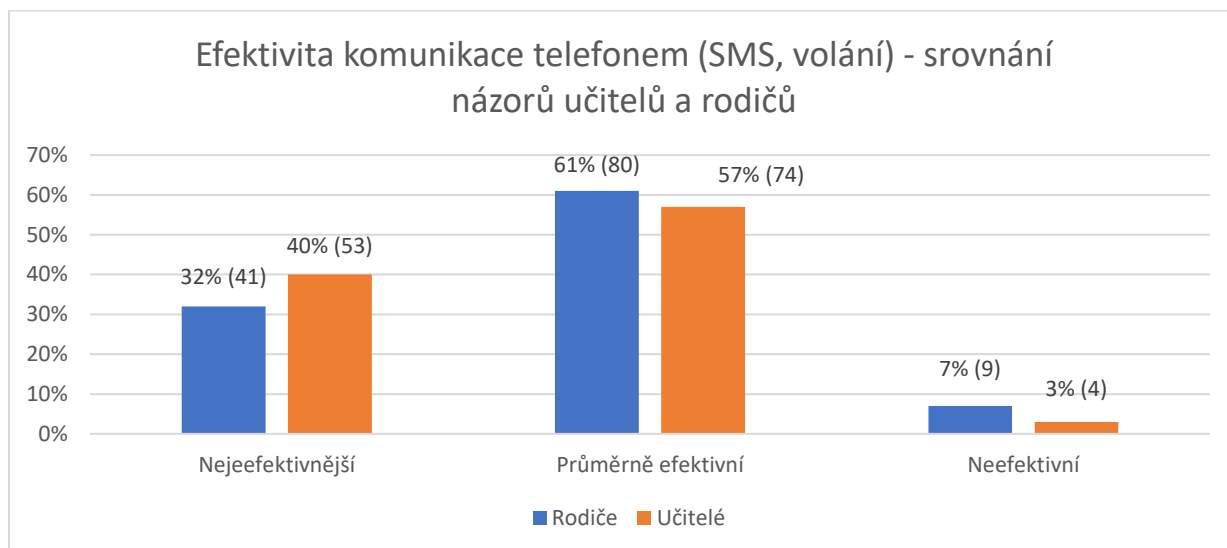
Graf č. 23: Efektivita komunikace přes žákovskou knížku, notýsek – srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 23 lze vyčíst, že komunikace přes žákovské knížky či notýsky považují obě skupiny za spíše neefektivní, nebo průměrně efektivní. Za jeden z nejeefektivnějších způsobů komunikace ho považuje jen 16 % rodičů a 7 % učitelů.

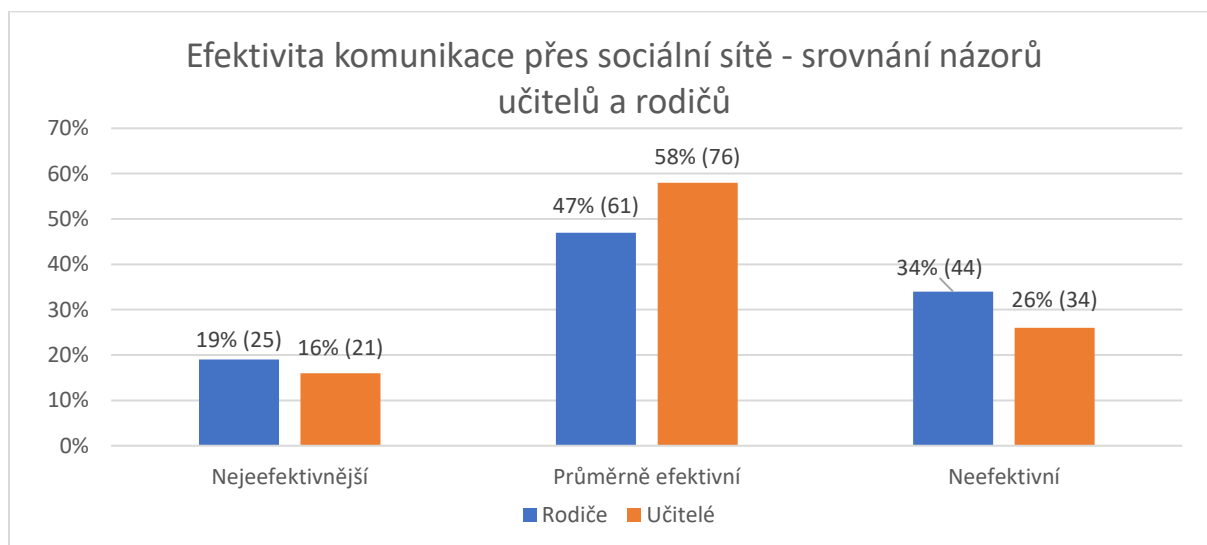
Graf č. 24: Efektivita komunikace telefonem (SMS, volání) – srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 24 je patrné, že většina respondentů obou skupin komunikaci telefonem považuje za spíše efektivní, a to 32 % rodičů a 40 % učitelů za nejeefektivnější ke komunikaci a 61 % rodičů a 57 % učitelů za průměrně efektivní prostředek komunikace. Je zde znatelný pokles oproti osobnímu kontaktu.

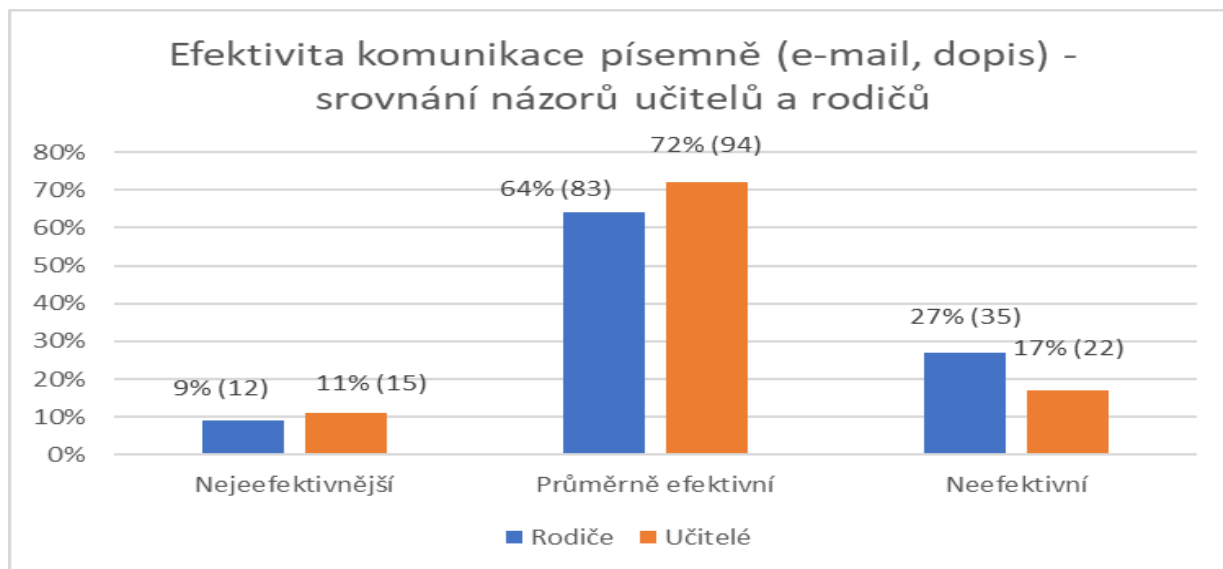
Graf č. 25: Efektivita komunikace přes sociální sítě (WhatsApp, Messenger aj.) – srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

V grafu č. 25 vidíme, že komunikaci přes sociální sítě vnímá jako neefektivní 34 % rodičů a 26 % učitelů, nejvíce respondentů ji vnímá jako průměrně efektivní a za nejefektivnější ji považuje 19 % rodičů a 16 % učitelů. Zde jsou výsledky skupiny rodičů a učitelů vcelku podobné.

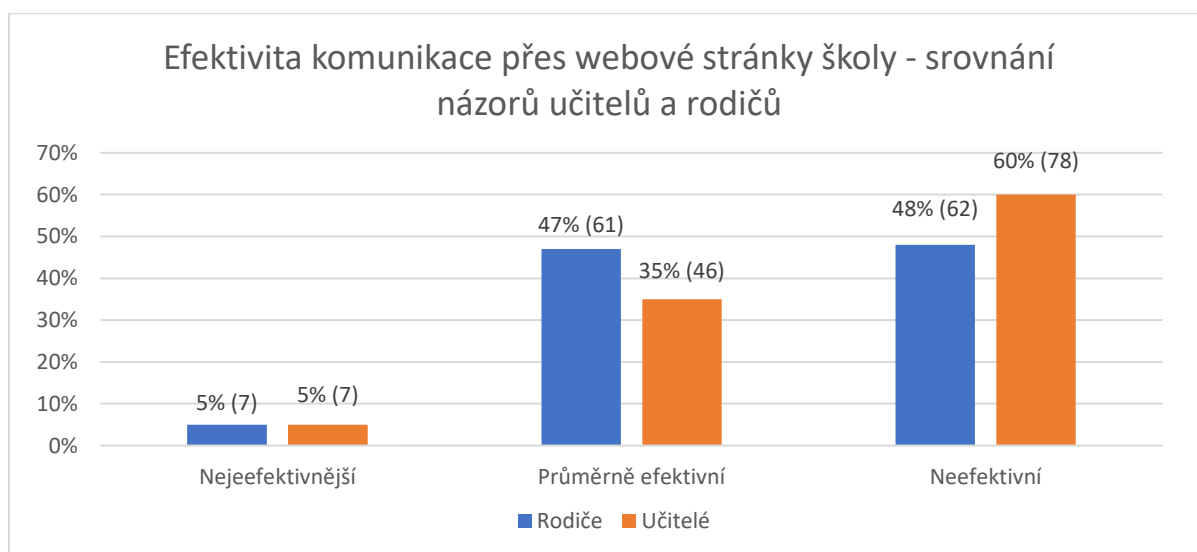
Graf č. 26: Efektivita písemné komunikace – srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

V grafu č. 26 lze vysledovat, že písemný kontakt považuje jen 9 % rodičů a 11 % učitelů za nejefektivnější. Kolem 70 % respondentů obou skupin si myslí, že je průměrně efektivní a takřka 30 % rodičů ho považuje za neefektivní, učitelů pak cca o 10 % méně než rodičů.

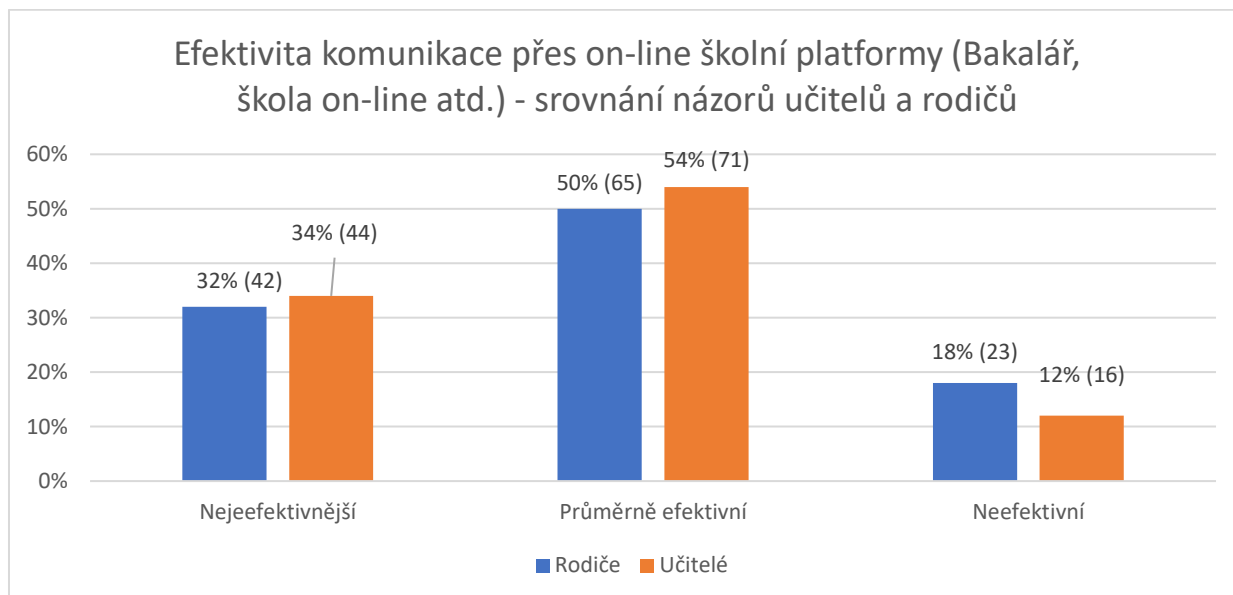
Graf č. 27: Efektivita komunikace přes webové stránky školy – srovnání názorů učitelů a rodičů.

Zdroj: Vlastní, 2023

V grafu č. 27 vidíme, že za nejefektivnější ke komunikaci považuje web školy jen 5 % rodičů i učitelů. V celkovém náhledu jsou vnímány webové stránky školy jako spíše neefektivní – takřka polovina rodičů a více než polovina učitelů je takto vyhodnotila.

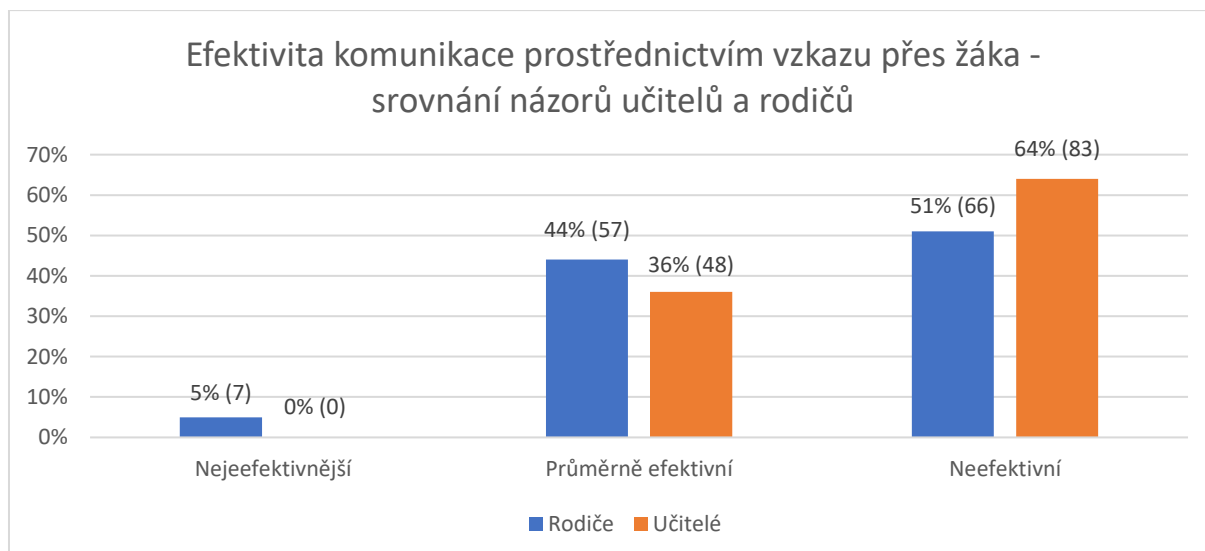
Graf č. 28: Efektivita komunikace přes on-line školní platformy – srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Graf č. 28 ukazuje, že školní on-line platformy jsou vnímány oběma skupinami (kolem 30 %) jako nejefektivnější ke komunikaci, cca polovina respondentů v obou skupinách si myslí, že jsou průměrně efektivní.

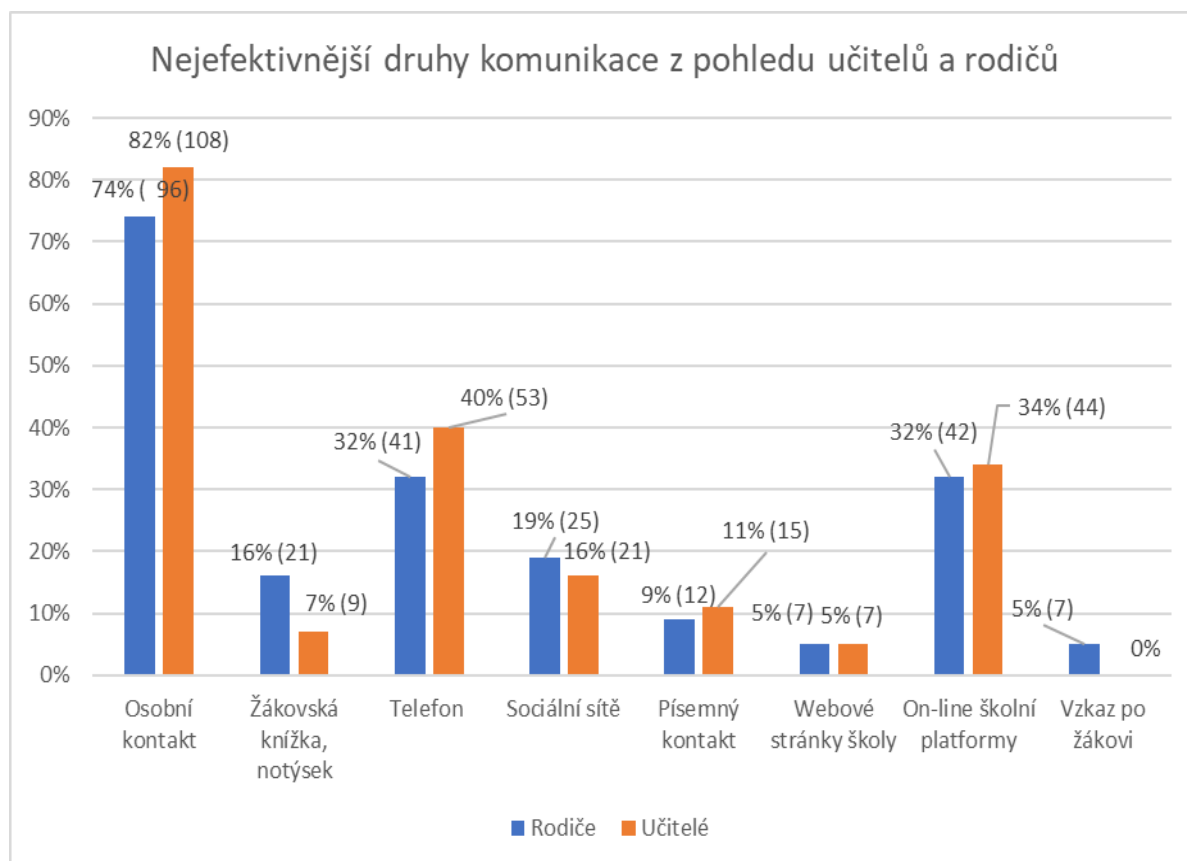
Graf č. 29: Efektivita komunikace prostřednictvím žaka - srovnání názorů učitelů a rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Data z grafu č. 29 jasně ukazují, že vzkazování prostřednictvím žáka je oběma skupinami vnímáno převážně jako neefektivní (více než polovina respondentů v obou skupinách).

Graf č. 30: Nejefektivnější druhy komunikace dle učitelů a rodičů

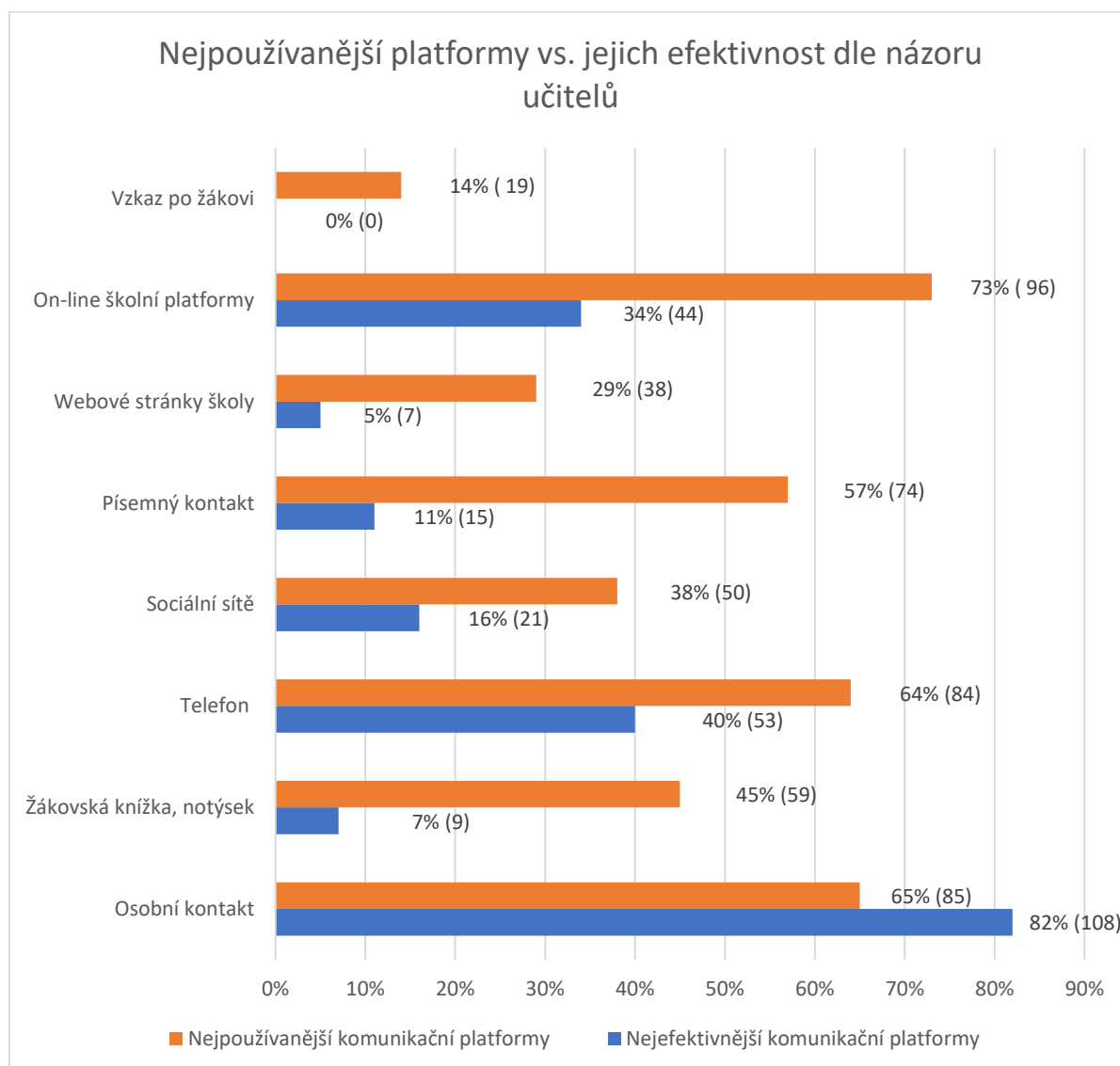
Zdroj: Vlastní, 2023

Data grafu č. 30 srovnávají odpovědi „nejefektivnější komunikační platforma“ obou skupin respondentů na jednotlivé druhy komunikace. Z porovnání je patrné, že odpovědi procentuální zastoupení této odpovědi je v obou skupinách srovnatelné, pomyslný žebříček nejefektivnějších platform je seřazen stejně u obou skupin respondentů. Za nejefektivnější způsob komunikace je považován osobní kontakt, následuje telefon a školní on-line platformy, sociální síť, podobně si stojí písemný kontakt a žákovské knížky a nejméně využívanými jsou pak webové stránky školy a vzkaz po žákovi.

10.3.3 Porovnání, zda jsou nejpoužívanější platformy považovány za nejefektivnější

Zde byly porovnány odpovědi na otázku, které druhy komunikace mezi rodiči a učiteli jsou nejvíce využívány (v grafu využita suma odpovědí „používám pravidelně, používám často“) a odpovědi, jež daný druh komunikace označili respondenti za nejefektivnější.

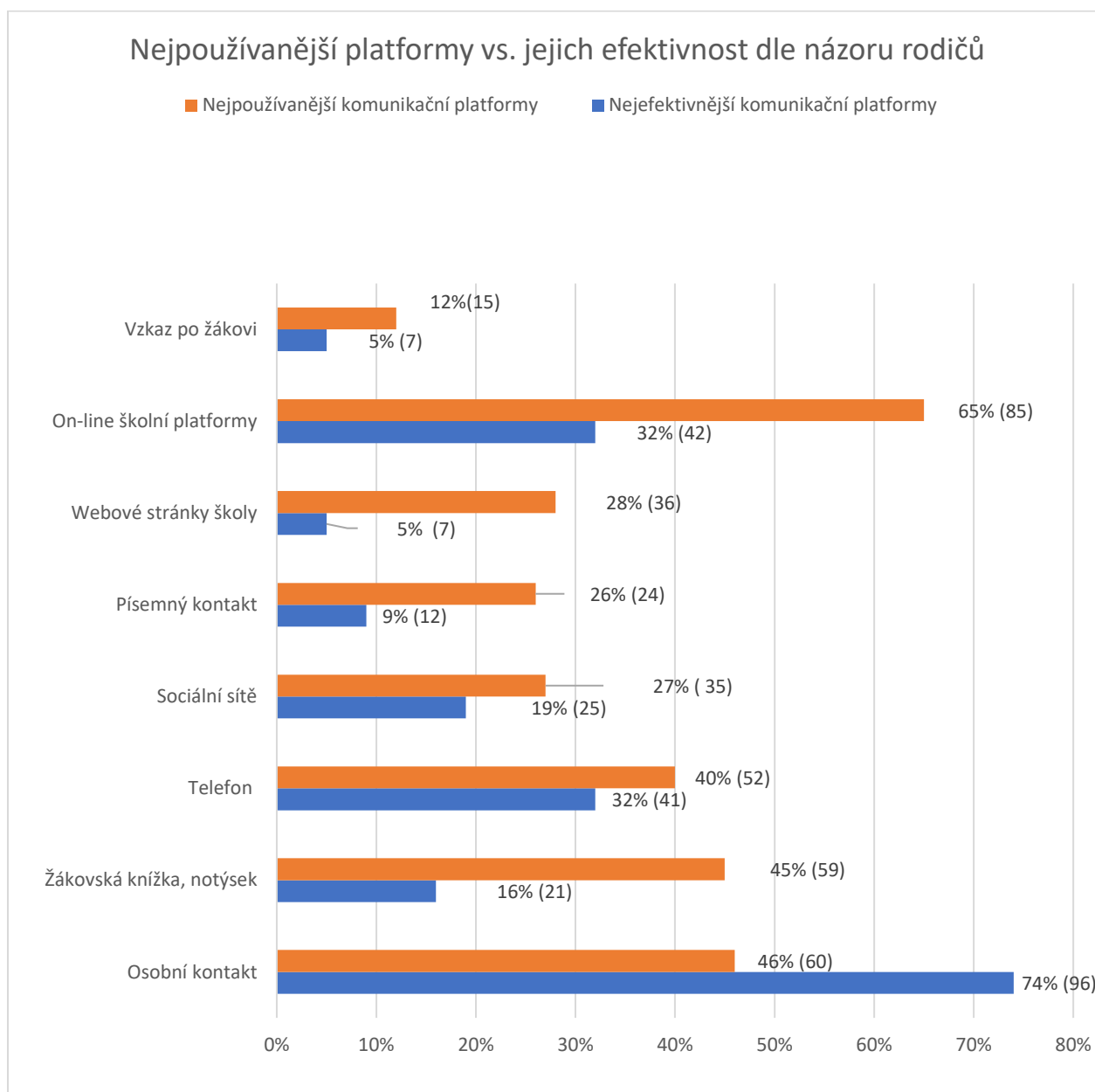
Graf č. 31: Nejpoužívanější platformy vs. jejich efektivnost dle názorů učitelů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 31 vyplývá, že je zde patrný nesoulad mezi tím, které platformy učitelé považují za nejefektivnější a které jsou jimi nejvíce využívány. Například žákovské knížky využívá často 45 % učitelů a přitom jen 7 % z nich ho považuje za nejefektivnější způsob komunikace, stejně tak on-line školní platformy jsou využívány pravidelně či často 73 % učitelů a jen 34 % učitelů je považuje za nejefektivnější druh komunikace. Podobný rozdíl vidíme u všech položek. Osobní kontakt je považován 82 % učitelů za nejefektivnější druh komunikace a 65 % učitelů ho pravidelně využívá. Tento nesoulad může být způsoben tím, že způsob komunikace nezávisí jen na jeho výběru a preferencích, ale musí se řídit nejen pravidly školy, ale též vyjít vstříc přáním rodičů.

Graf č. 32: Nejpoužívanější platformy vs. Jejich efektivnost dle názorů rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 32 je zřejmé, že stejně jako ve skupině respondentů učitelů, i mezi rodiči je nesoulad mezi tím, které platformy považují za nejefektivnější a které pak aktivně užívají. Minimální rozdíl vidíme jen u volby telefon a vzkaz po žákovi. Osobní kontakt považuje za nejefektivnější 74 % rodičů, ale jen 46 % ho aktivně využívá. Je možné, že ač rodiče vnímají výhody řešení záležitostí při osobní schůzce, neudělají si vždy čas tuto schůzku uskutečnit a zvolí rychlejší, byť méně efektivní druh komunikace. Dále vidíme nesoulad u písemného kontaktu, žakovských, on-line školních platformem – zde je nesoulad možná způsoben vlivem školy, která určuje rodičům, které druhy komunikace mají spíše využívat.

10.4 Výskyt problematických situací mezi rodiči a učiteli

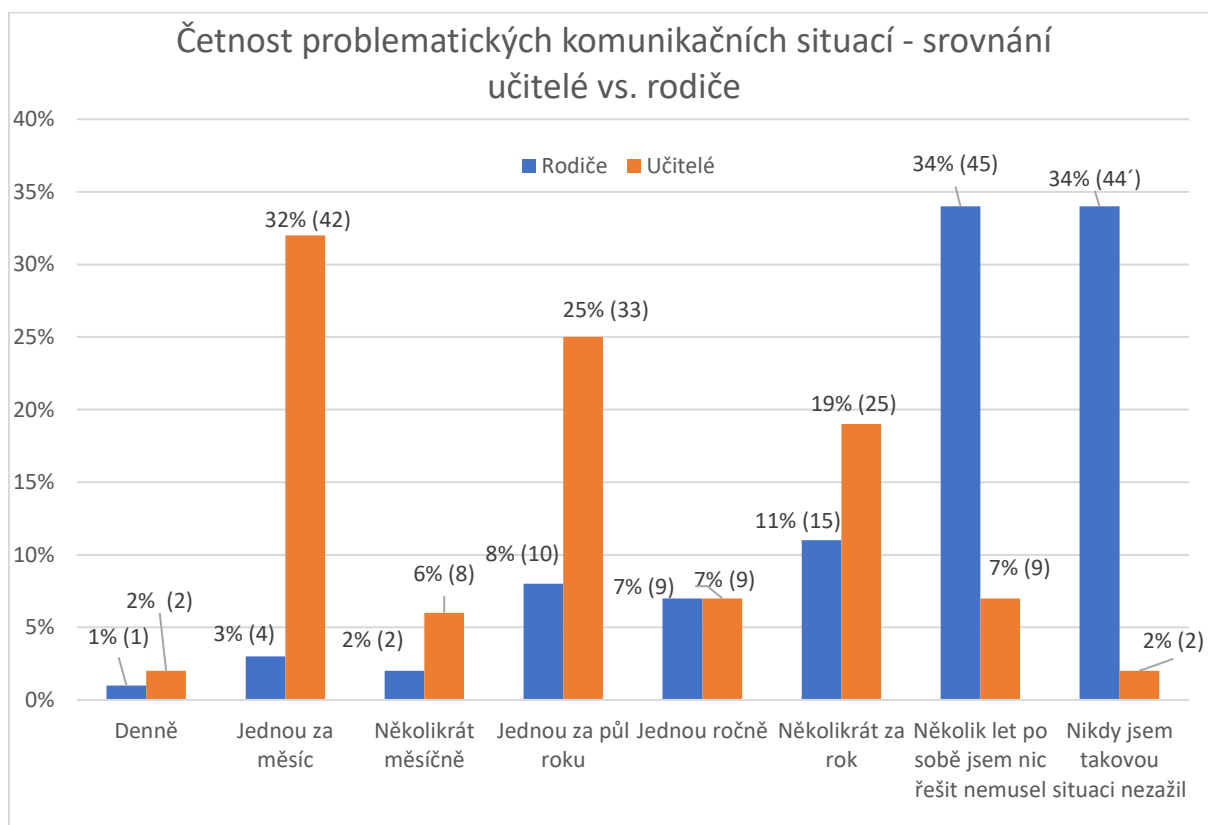
V této oblasti dotazníky zkoumaly, jak často dochází ke konfliktním nebo nepříjemným situacím mezi rodiči a učiteli, dále kdo za nimi častěji stojí z vlastního pohledu respondentů. Zjišťovaly se zkušenosti obou skupin a ty byly porovnány v grafu č. 33 a 34.

10.4.1 Četnost výskytu problematických komunikačních situací mezi rodiči a učiteli

Otázka č. 4 v dotazníku pro rodiče a otázka č. 8 v dotazníku pro učitele zkoumá, jak často musí řešit respondenti obou skupin nepříjemné komunikační situace.

Výsledky obou skupin byly porovnány v grafu č. 33 a dle očekávání se ukázalo, že skupina učitelů je nepříjemným situacím vystavena v mnohem větší míře než skupina rodičů. Celých 68 % rodičů uvedlo, že nemuselo řešit nic nepříjemného s učitelem buď nikdy nebo mnoho let po sobě nic řešit nebylo třeba, zatímco stejnou zkušenost má jen 9 % učitelů. Nejvíce učitelé odpovídali, že zažijí s rodiči nepříjemnou situaci jednou měsíčně (32 %), dále jednou za půl roku (25 %) a 19 % uvedlo odpověď jednou ročně. Ostatní možnosti byly voleny v malém množství. Rozhodně je zřejmé, že rodiče volili spíše malou četnost problematických situací.

Graf č. 33: Četnost problematických komunikačních situací – srovnání učitelé vs. rodiče

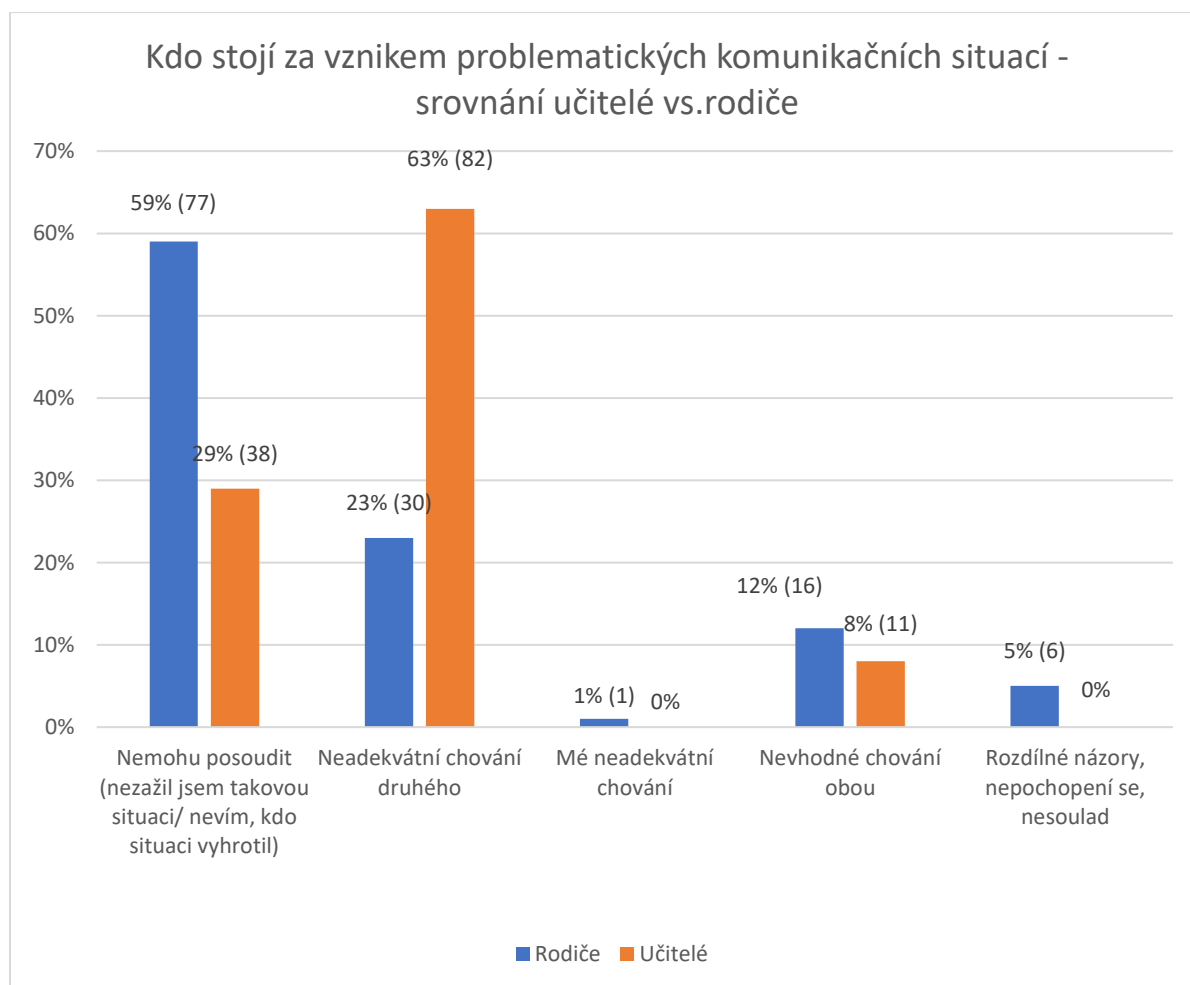
Zdroj: Vlastní, 2023

10.4.2 Příčiny vzniku konfliktních situací mezi učitelem a rodičem z hlediska komunikačních dovedností

Otázka č. 5 v dotazníku pro rodiče sleduje příčiny vzniku konfliktních situací v komunikaci s učitelem z pohledu rodičů, v dotazníku pro učitele totéž sleduje otázka č. 13, v grafu č. 34 jsou srovnány odpovědi obou skupin.

Z grafu č. 34 je zřejmé, že 63 % učitelů vyhodnotilo, že za vznikem problémových situací stojí neadekvátní chování rodičů, pouze 8 % vidí problém v chování obou, ve skupině rodičů hodnotí 23 % rodičů učitele jako viníka vyhocené situace a nevhodné chování obou vidíme u 12 % rodičů. Vlastní neadekvátní chování vyhodnotil jen jeden respondent z řad rodičů, sebereflexe vlastního jednání je vždy těžká a lidé jí mnohdy nejsou schopni, takže se tento výsledek u této možnosti dal předvídat. Viníka konfliktní situace nemůže určit 59 % rodičů a 29 % učitelů. Z výsledků je zřejmé, že učitelé vidí problém v rodičích mnohem častěji než naopak.

Graf č. 34: Srovnání názorů rodičů a učitelů na to, kdo stojí za vznikem konfliktní situace

Zdroj: Vlastní, 2023

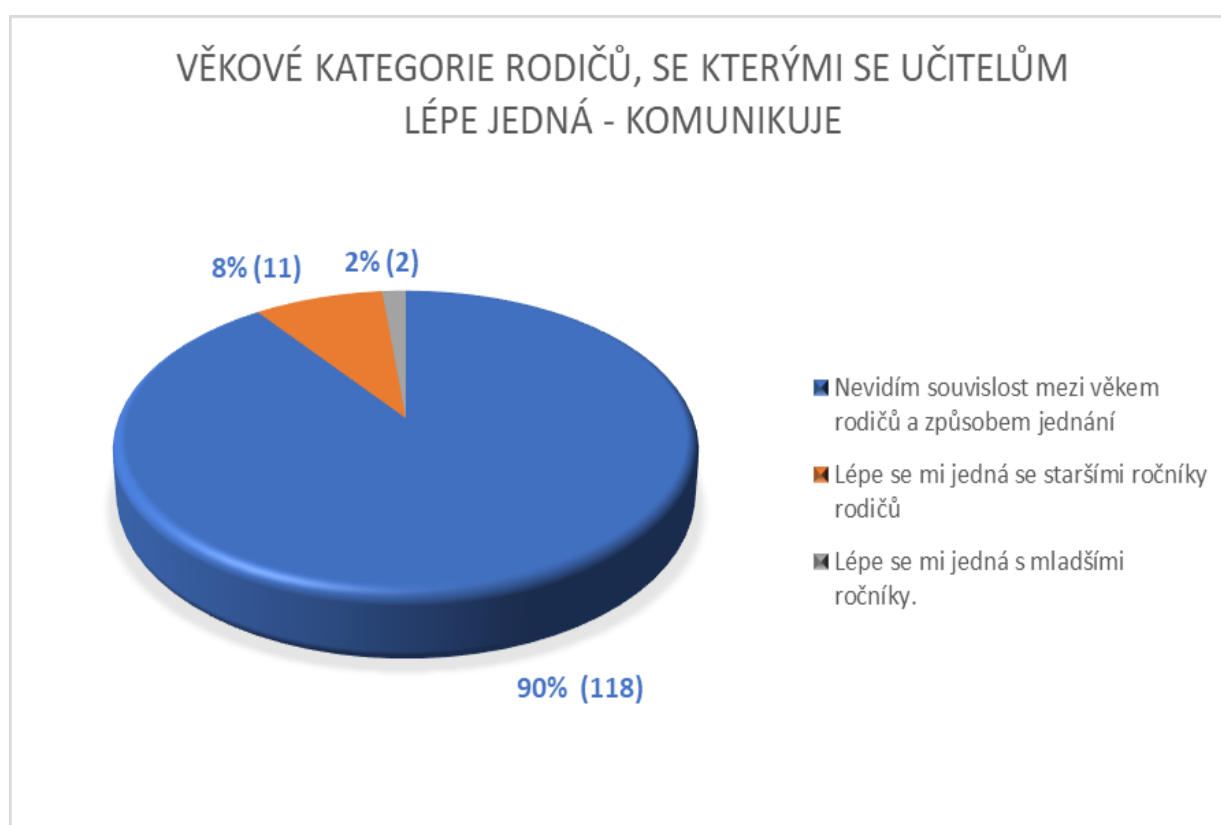
10.5 Konfliktní rodič z pohledu učitelů

V této oblasti dotazník sledoval, zda věk rodičů a věk učitelů ovlivňuje jeho komunikační dovednosti – toto hodnotila druhá skupina respondentů. Také bylo sledováno, jak vnímají učitelé osobu problémového rodiče z hlediska nejen věku a pohlaví, ale také jeho sociálního (rodinného) prostředí.

10.5.1 Souvislost mezi věkem rodičů a jejich komunikačních dovedností dle učitelů

Otázka č. 11 v dotazníku pro učitele zjišťovala souvislost mezi věkem rodičů a jejich komunikačních dovedností, jelikož nezralost rodičů by mohla vést k nevhodné komunikaci s učitelem, a naopak zralost rodičů by mohla nasvědčovat zkušenější a kvalitnější komunikaci.

Graf č. 35: Věkové kategorie rodičů, se kterými se učitelům lépe jedná, komunikuje

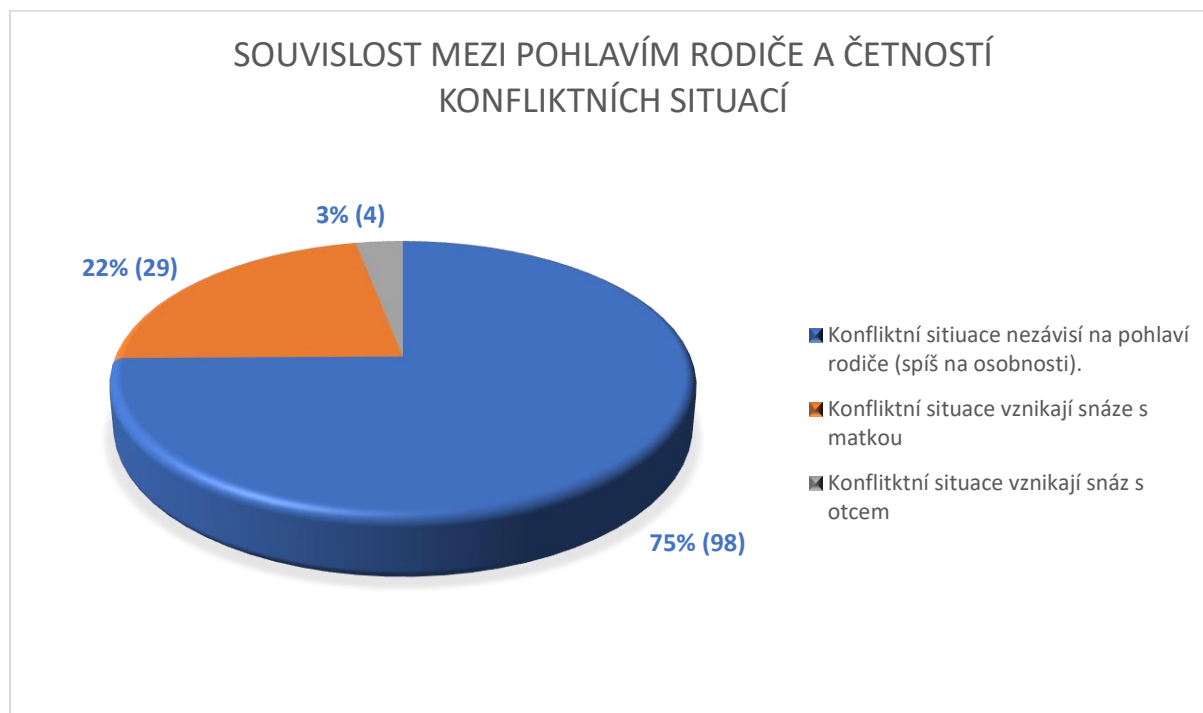
Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 35 vyplynulo, že většina učitelů 90 % vyhodnotila, že věk rodiče nesouvisí s jeho komunikačními dovednostmi a jejich způsobem jednání. Dále pak 8 % raději jedná se staršími rodiči a jen 2 % s mladšími.

10.5.2 Souvislost mezi pohlavím rodičů a četností konfliktních situací dle učitelů

Souvislost pohlaví rodiče a četnosti konfliktů, které s nimi zažili učitelé sledovala otázka č. 10 v dotazníku pro učitele. Odpovědi učitelů vidíme v grafu č. 35.

Graf č. 36: Souvislost mezi pohlavím rodiče a četností konfliktních situací s učiteli

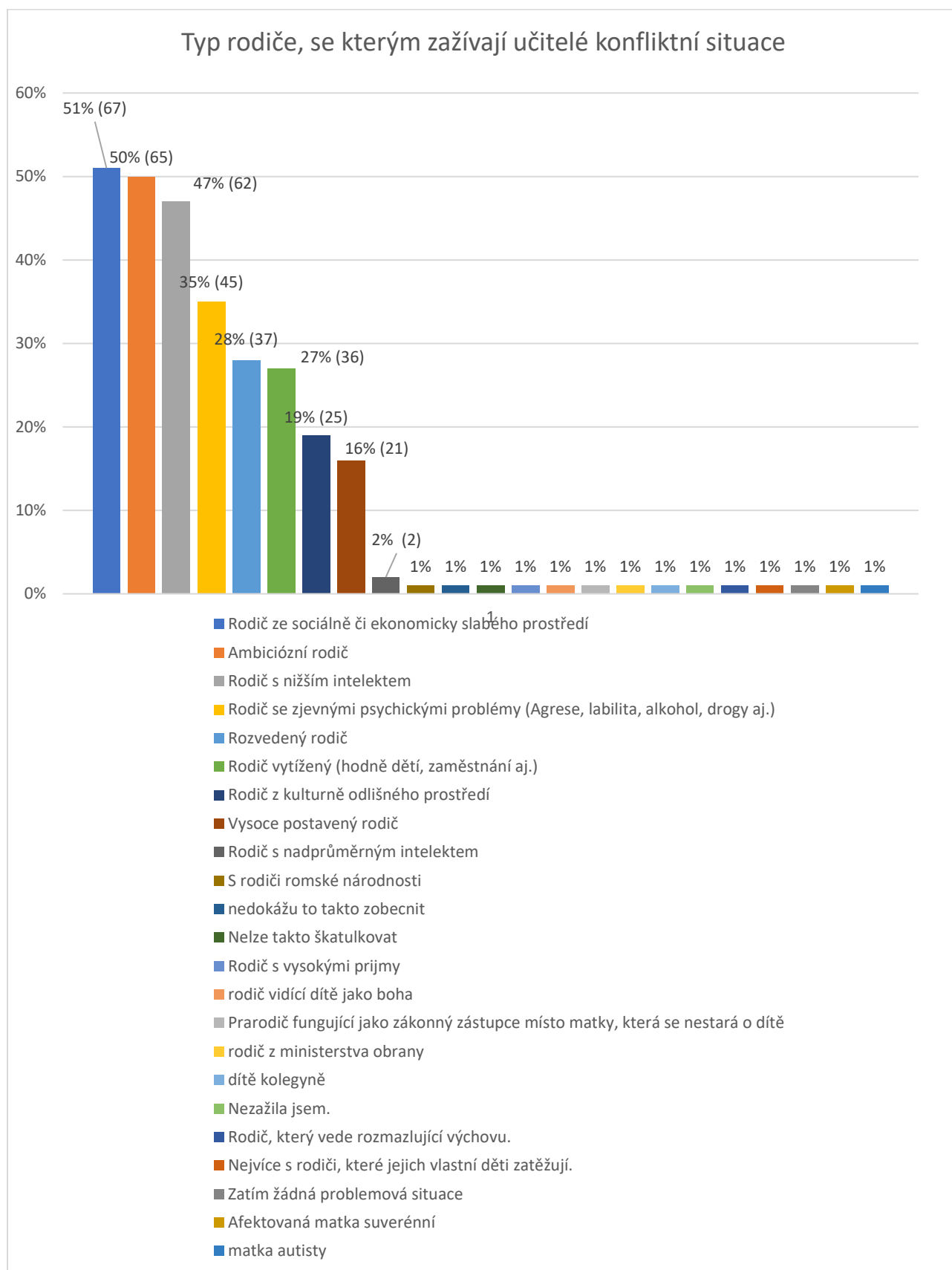
Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 36 je patrné, že 75 % učitelů uvedlo, že konfliktní situace nezávisí na pohlaví rodiče, 22 % pak uvedlo, že snáze vznikají konfliktní situace s matkou než s otcem a 3 % učitelů označili osobu otce. Postava otce v rodinách coby živitele je velmi častá a z toho pramení i větší časová vytíženost, než tomu bývá u matek, jejichž pracovní doba bývá podmíněna dítětem v rodině. To by mohlo vysvětlit oněch 22 % učitelů, kteří matku vnímají jako konfliktnější než otce, protože matky častěji vyřizují se školou záležitosti dětí.

10.5.3 Typ rodiče, se kterým učitelé zažívají konfliktní situace

Otázka č. 9 v dotazníku pro učitele měla zjistit, s jakým typem rodičů (sociální prostředí a osobnost) zažívají učitelé konfliktní nebo nepříjemné situace nejčastěji. Respondenti mohli volit všechny odpovědi a měli možnost připsat odpověď vlastní.

Graf č. 37: Typ rodiče, se kterým zažívají učitelé konfliktní situace – názor učitelů

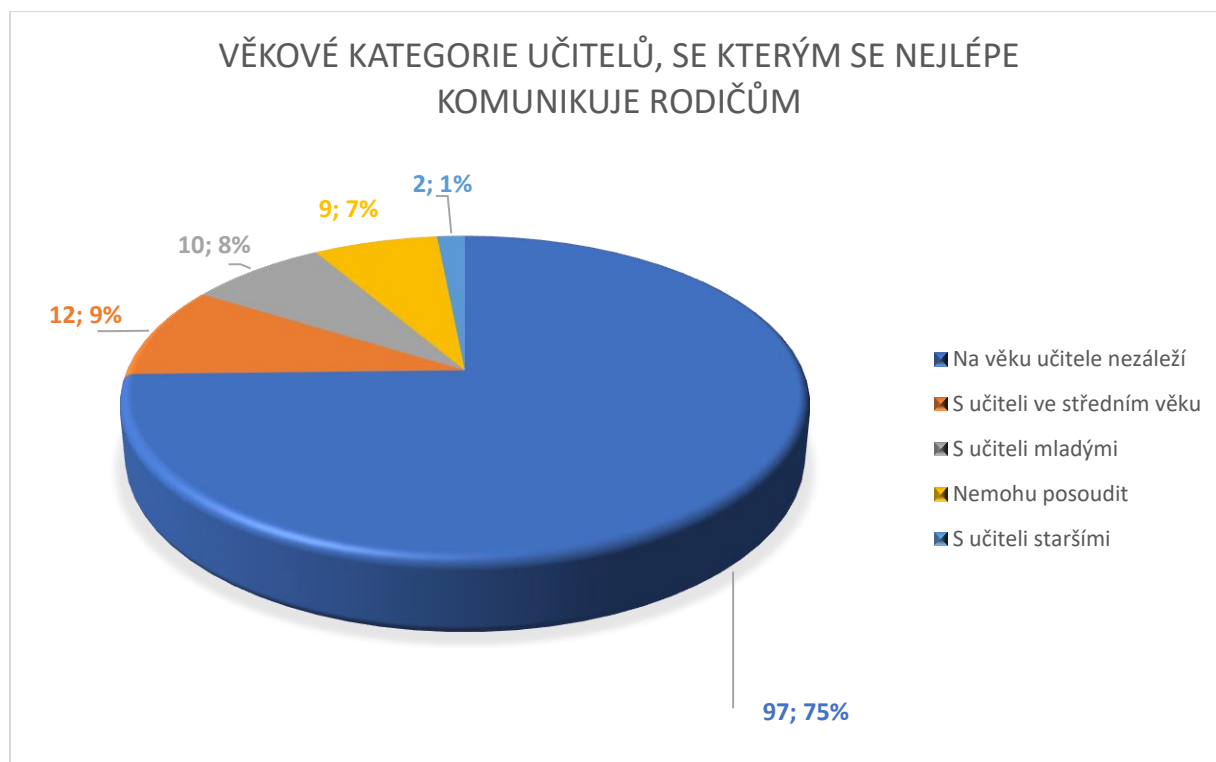
Zdroj: Vlastní, 2023

Z šetření vyplynulo – viz graf č. 37, že největší podíl na konfliktních situacích učitelé zaznamenali s rodiči ze sociálně či ekonomicky slabého prostředí (51 %), takřka srovnatelné zastoupení mají ambiciózní rodiče (50 %), dále rodiče s nižším intelektem (47 %), rodiče s psychickými obtížemi jako je labilita, agrese, závislosti atp. se na konfliktních situacích podílí z 35 %, rozvedení či rodiče vytížení 28 %, rodiče z kulturně odlišného prostředí pak 19 % a 16 % vysoce postavení rodiče. Rodiče s nadprůměrným intelektem zvolili 2 % respondentů. Další možnosti pak byly zastoupeny pouze hlasem jednoho respondenta (což odpovídalo hodnotě 0,76 % v grafu zaokrouhleno na 1 %).

10.6 Zkušenost rodičů v komunikaci s učiteli z hlediska věku učitelů

Zda věk učitelů vnímají rodiče jako důležitý při komunikaci sledovala otázka č. 2 a č. 3 v dotazníku pro rodiče. Záměrem je vyhodnotit, zda věk potažmo délka pedagogické praxe vede k lepším komunikačním dovednostem učitele. Byly vyhodnoceny dva okruhy: s jakými věkovými kategoriemi učitelů se rodičům nejlépe komunikuje a také s jakými mají častěji konfliktní komunikaci.

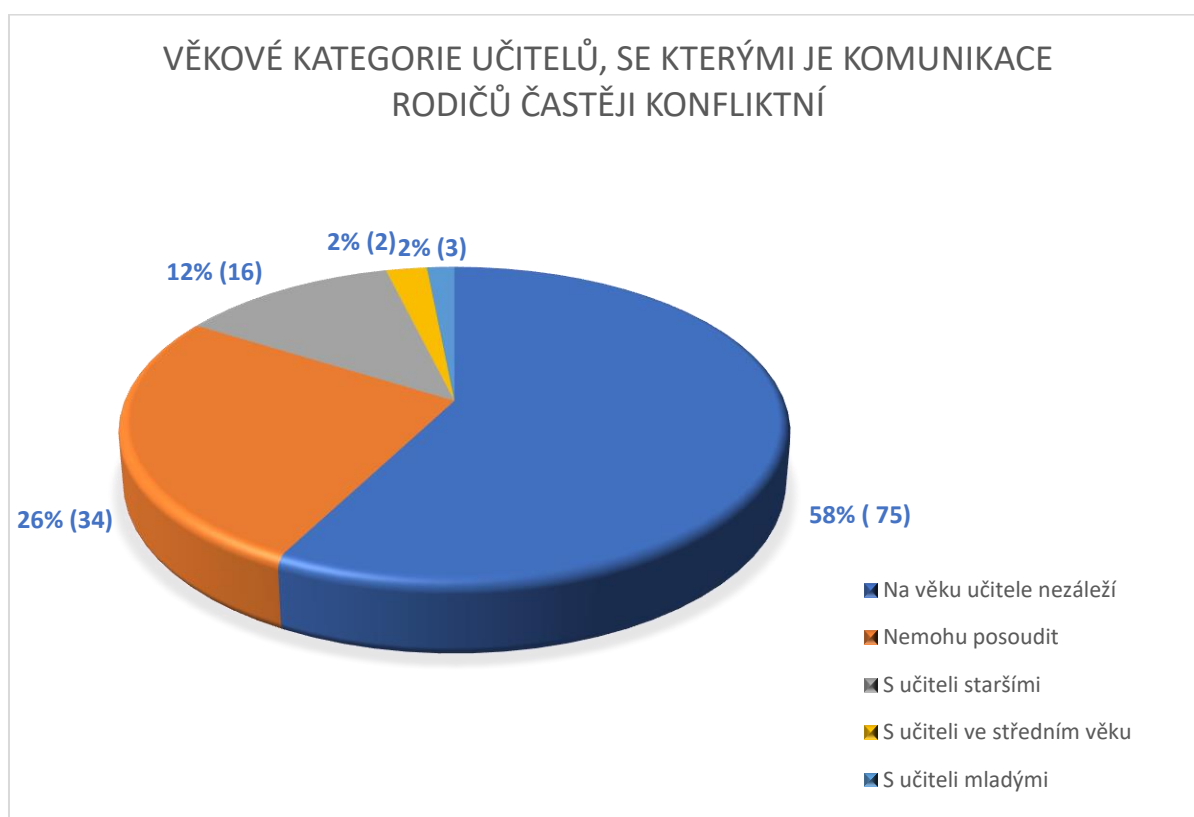
Graf č. 38: Věkové kategorie učitelů, se kterými se komunikuje rodičům nejlépe

Zdroj: Vlastní, 2023

Z grafu č. 38 je zřejmé, že 75 % rodičů si myslí, že na věku učitele při jednání nezáleží, 9 % rodičů lépe komunikuje s učiteli ve středním věku, 8 % s učiteli mladými, 7 % toto nedovede posoudit a pouze 1 % rodičů komunikuje raději s učiteli staršími. Souvislost mezi věkem (delší praxí = zkušeností) se nepotvrdila.

Graf č. 39: Věkové kategorie učitelů, se kterými je komunikace rodičů častěji konfliktní – názor rodičů

Zdroj: Vlastní, 2023

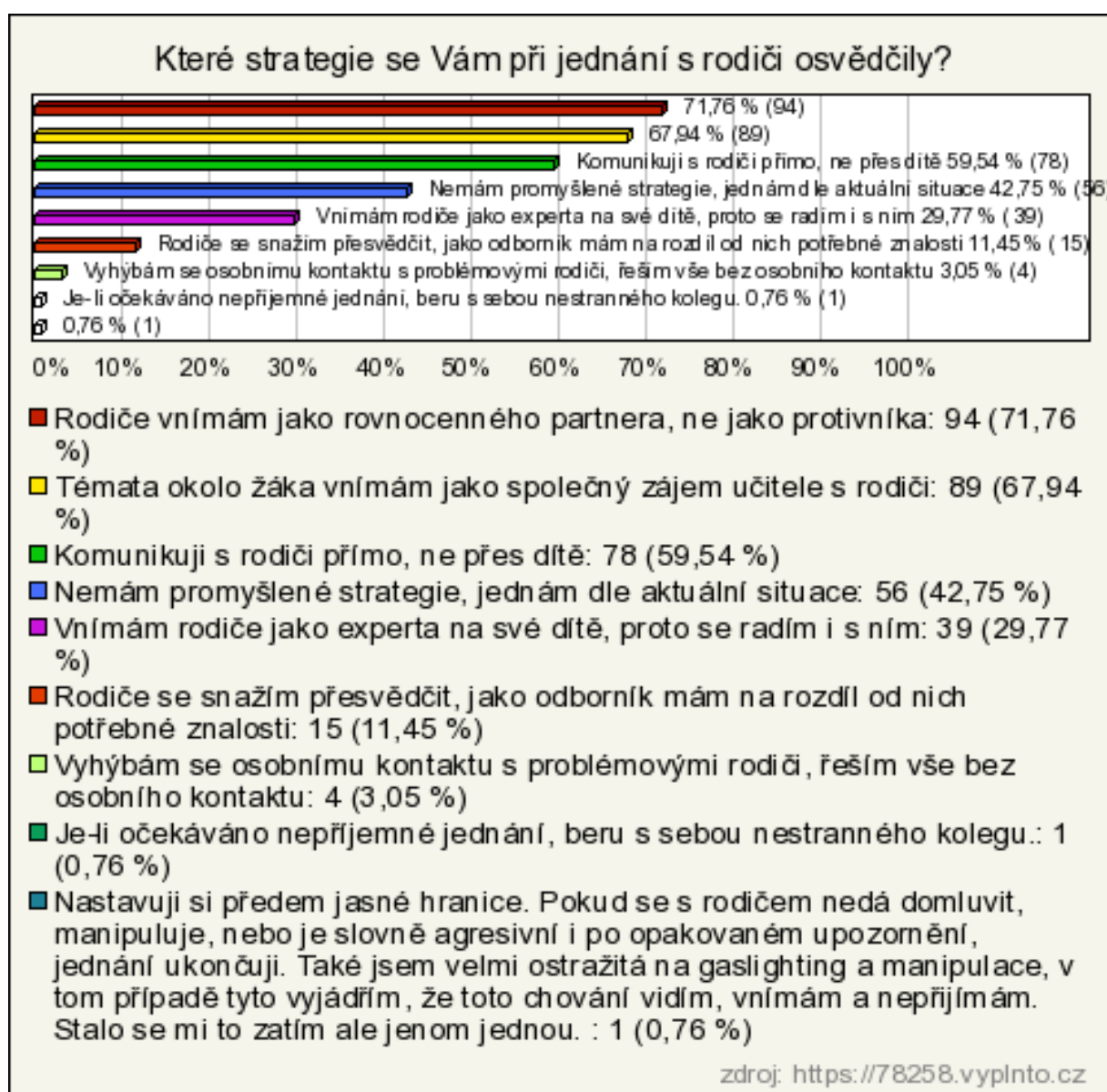
Z grafu č. 39 je patrné, že 58 % rodičů si myslí, že na věku učitele v souvislosti s četností konfliktních situací nezáleží, 26 % tuto souvislost nedovede posoudit, 12 % rodičů uvedlo, že je jejich komunikace častěji konfliktní s učiteli staršími a jen 2 % rodičů považuje za konfliktnější skupinu učitelů ve středním a v mladším věku. Výsledek opět nepotvrdil teorii, že delší pedagogická praxe zaručuje lepší výsledky v komunikaci s rodiči.

10.7 Komunikační strategie učitelů při jednání s rodiči

Komunikační strategie učitelů při jednání s rodiči sleduje otázka č. 14 v dotazníku pro učitele. Byla zde možnost zatrhnout více odpovědí a doplnit vlastní odpověď.

V grafu č. 40 vidíme, že 72 % učitelů vnímá rodiče jako rovnocenného partnera, 68 % vidí dítě jako společný zájem s rodiči a 30 % vnímá rodiče jako experta na dítě, přímou komunikaci s rodiči (ne přes dítě) preferuje 60 % učitelů, 11 % učitelů chce rodiče přesvědčit o postupech z hlediska své odbornosti. Dalšími méně zastoupenými strategiemi byl doprovod nestranného kolegy na jednání, stanovení pevných hranic komunikace, vyhnutí osobnímu kontaktu s problémovými rodiči.

Graf č. 40: Komunikační strategie učitelů při jednání s rodiči

Zdroj: <https://www.vyplnto.cz/moje-pruzkumy/?did=78258>, 2023

RESUMÉ

Cílem empirické části práce bylo zjistit postoje učitelů a rodičů k vzájemné komunikaci a porovnat je. Šetření zkoumalo, jak obě skupiny vnímají svého komunikačního partnera, co ovlivňuje vznik konfliktních či problematických situací mezi oběma skupinami, jaké jsou osvědčené komunikační strategie a v neposlední řadě, jaké komunikační kanály jsou nabízeny, používány a za jak efektivní je považují rodiče i učitelé.

Složení výzkumného vzorku respondentů

Šetření se zúčastnilo 131 respondentů z řad učitelů a 130 respondentů z řad rodičů, celkem tedy 261 respondentů. Byly vytvořeny dva standardizované dotazníky – jeden pro rodiče žáků a druhý pro aktivní učitele (jelikož výzkum sleduje současný stav). Ani u jedné skupiny nebylo sledováno pohlaví respondentů, tento údaj nebyl pro výzkum rozhodný. Skupina rodičů uváděla v dotazníku své nejvyšší dosažené vzdělání, učitelé by měli být vysokoškolsky vzdělání, proto jejich dotazník tento dotaz postrádal. Záměrem bylo zjistit, zda jsou obě skupiny intelektově srovnatelné, aby jejich odpovědi bylo možné porovnávat bez přihlídnutí k možným rozdílům v postojích, které by mohly být přičteny na vrub rozdílné úrovni inteligence. Z dotazníku vyplynulo, že jsou obě skupiny srovnatelné a není třeba v hodnocení přihlížet ke vzdělání respondentů. U skupiny učitelů byl sledován věk a délka pedagogické praxe, aby bylo možné získat odpověď na výzkumnou otázku, zda učitelé vyššího věku – s delší pedagogickou praxí umí lépe jednat a komunikovat s rodiči.

Dále byl u obou skupin respondentů zjišťován jejich názor na vlastní komunikační dovednosti. Ukázalo se, že 95 % učitelů považuje své komunikační dovednosti za dobré, přičemž 14 % z nich uvedlo, že ač disponují dobrými komunikačními schopnostmi, s rodiči se často nedá domluvit. Zde by se dalo polemizovat o tom, zda jsou jejich komunikační schopnosti skutečně dobré nebo zda v komunikaci nedělají nějaké chyby, které pak nevedou k řešení problému s rodiči.

Ve skupině rodičů 96 % respondentů uvedlo, že jsou jejich komunikační schopnosti dobré (jinými slovy, že zvládají většinu problémových situací s učiteli vyřešit k oboustranné spokojenosti, z toho pak 6 % se nedokáže s učiteli domluvit i přes vlastní dobré komunikační schopnosti. Zde opět není jisté, zda jsou jejich komunikační dovednosti opravdu dostatečné.

V této oblasti bylo sledováno, zda existují rozdíly v komunikačních dovednostech učitelů v závislosti na délce jejich praxe, a tedy i zkušenostech.

Z šetření vyplynulo, že o něco menší komunikační schopnosti u sebe vnímají učitelé s nejkratší pedagogickou praxí 0 – 5 let, kde jich kolem 9 % uvedlo, že spíše nezvládají řešit problémové situace s rodiči k oboustranné spokojenosti, přičemž u ostatních s vyšší praxí tuto možnost zvolilo zanedbatelné procento nebo nikdo. Výsledky skupiny rodičů a učitelů v otázkách vlastních komunikačních dovedností byly procentuálně srovnatelné a většina respondentů v obou skupinách své komunikační dovednosti vyhodnotila kladně (přes 90 %). Otázkou je, do jaké míry jsou schopni respondenti sebereflexe a nezaujatého hodnocení sebe sama. Jedná se o anonymní dotazníky, což mohlo přispět k vyšší objektivitě respondentů, nicméně zcela potvrdit výsledky v této oblasti nelze. K potvrzení předchozích výsledků byla předložena respondentům ještě kontrolní otázka vymezující četnost problematických situací, které řešili – zde vyšlo najevo, že komunikace 14 % učitelů a 33 % rodičů je vždy bezproblémová, 76 % učitelů a 55 % rodičů uvedlo, že většina jejich vzájemné komunikace je bezproblémová a v obou skupinách shodně 10 % mívá bezproblémovou zhruba polovinu komunikačních situací. Možnost, že je komunikace vždy problematická zvolila jen 2 % rodičů. Z výsledku je jasné, že většina komunikačních situací probíhá mezi oběma skupinami bez potíží a těch problematických situací bude jen malá část. Dle výsledku se zdá, že jsou rodiče v komunikaci o něco úspěšnější než učitelé, ale to je s největší pravděpodobností ovlivněno množstvím situací, které musí řešit učitel 20 a více žáků na rozdíl od rodičů, kteří musí řešit situace jen kolem svého dítěte.

Ve zkratce se v této sekci otázek potvrdil předpoklad, že věk učitelů je indikátorem délky jejich praxe, dále pak, že rodiče i učitelé hodnotí své komunikační schopnosti jako převážně uspokojivé pro řešení problematických situací k oboustranné spokojenosti a také bylo zjištěno, že množství problematických komunikačních situací není velké. Po zkoumání vlivu délky praxe učitelů na jejich komunikační dovednosti nebylo jednoznačně prokázáno, že obecně učitelé s vyšší praxí mají lepší komunikační dovednosti, nicméně ve skupině s nejkratší praxí do pěti let byly výsledky o něco málo horší.

Odpověď na výzkumnou otázku, zda učitelé vyššího věku (lze předpokládat vyšší praxi) umí lépe jednat a komunikovat s rodiči:

Výzkum prokázal jasnou souvislost mezi delší pedagogickou praxí a vyšším věkem. Avšak z výsledků nevyplývá, že učitelé vyššího věku umí lépe jednat a komunikovat s rodiči.

Z dotazování rodičů nebylo prokázáno, že věk učitele má vliv na způsob komunikace s rodiči a z dotazování učitelů byly prokázány jen o málo menší komunikační dovednosti u skupiny začínajících učitelů s pedagogickou praxí do pěti let. Ostatní skupiny byly srovnatelné.

Zjištění, jaké jsou možnosti participace rodičů na dění ve škole

Zde se výzkum zaměřil na získání přehledu, na jaké akce jsou rodiče zváni školou. Na tuto otázku odpovídaly obě skupiny respondentů. Pozvání školou na třídní schůzky zvolilo 96 % rodičů a 98 % učitelů potvrdilo, že jejich škola zve na třídní schůzky rodiče. Na den otevřených dveří je pozváno 63 % rodičů a 78 % učitelů tuto možnost také potvrdilo. Takřka stejné množství 62 % rodičů a 78 % učitelů volilo zápis do 1. třídy. Konzultační hodiny jsou k dispozici 62 % rodičů a nabízeny 76 % učitelů. Možnost účastnit se 1. školního dne prvňáčků uvedlo 58 % rodičů a 70 % učitelů. Konzultační hodiny s přítomností žáka nabízí 47 % učitelů, nicméně jen 17 % rodičů zmínilo tuto nabídku školou. Jednání rady rodičů nabízí 38 % učitelů a 21 % rodičů tuto nabídku dostalo – opět znatelný nesoulad. Besedy s rodiči a žáky uvedlo 20 % rodičů a 31 % učitelů. Nabídku přímé účasti ve výuce dostalo jen 6 % rodičů, avšak tuto možnost nabízí 22 % učitelů. Účast rodičů na exkurzi, výletu nabízí 25 % učitelů, ale jen 13 % rodičů potvrzuje, že tuto možnost mají. Účast na 1. školním dnu pro všechny žáky školy dostalo jen 9 % rodičů a 16 % učitelů uvedlo, že toto umožňují. Vzdělávací kurzy i pro rodiče jsou nabízeny 15 % rodičů a tuto nabídku zmínilo 24 % učitelů.

Soulad v nabídce školou zmíněnou učiteli a zmíněnou rodiči je pouze u položek třídní schůzky, u ostatních možností je propad hlasů u respondentů z řad rodičů okolo 10 – 30 %. Třídní schůzky jsou zjevně nejvíce preferovanou událostí pro rodiče i učitele. Zatímco ostatní události, akce možná nebudou školou tolik proklamovány, nebo jim rodiče věnují menší pozornost, a proto jim v paměti tolik neuvíznou. Z výsledku je patrné, že kromě třídních schůzek je největší zájem také o zápis do 1. ročníku, 1. školní den prvňáčků, o konzultační hodiny. Některé události dle výsledku nebudou nejspíš mnoha školami vůbec nabízeny, nebo nejsou dostatečně propagovány a ze stran rodičů lze dle výsledků výzkumu předpokládat malý zájem o některé akce, nebo nedostatek času jim věnovat pozornost, což koresponduje s výsledky výzkumu V. Dohnala (2022): „*Mezi hlavní důvody nespolupráce rodičů se školou je nedostatek času (2011: 22 %, 2022: 60 %) a to, že škola pro spolupráci nevytváří vhodné*

podmínky (2011: 55 %, 2022: 26 %).⁸³ Výzkum D. Matýskové vyznívá podobně: „Zhruba polovina rodičů (52 %) programu ZŠ věděla o možnosti, kterou nabízí jejich škola (dny otevřených dveří), třetina (32 %) rodičů o ní nevěděla, 12 % se domnívalo, že rodiče možnost podívat se do vyučování nemají.“⁸⁴ „Zájem rodičů spolupracovat nad rámec běžných povinností (podílet se na organizaci mimoškolních činností) - ve skupině rodičů 38 % jich nemělo zájem, 14 % bylo nerozhodných a 48 % by se bylo ochotno podílet (ale jen příležitostně).“⁸⁵

Odpověď na výzkumnou otázku, zda školy vytváří pro rodiče dostatek příležitostí pro jejich participaci na školním životě:

Z výzkumu vyplynulo, že většina škol sice nabízí široké spektrum akcí a možností, jichž se mohou rodiče účastnit, ale dle výsledků je patrné, že stále existují školy, kde v tomto ohledu zaostávají, takže se nedá jednoznačně kladně odpovědět, že obecně školy vytváří dostatek příležitostí.

Zjištěná četnost a efektivnost nejčastěji používaných způsobů komunikace (komunikačních platforem) učiteli a rodiči a jejich efektivnost

Mezi nejčastěji a nejvíce používané způsoby komunikace uvedlo 73 % učitelů a 65 % rodičů on-line školní platformy (Bakalář, On-line škola aj.) V závěsu je pak využívání telefonů, zejména ve skupině učitelů 64 %, ve skupině rodičů 40 %. Osobní kontakt volí také častěji učitelé (65 %) než rodiče (46 %), písemnou formu komunikace (e-mail, dopisy) využívají spíše učitelé (57 %) než rodiče (26 %), naproti tomu u žákovských knížek je shoda v obou skupinách 45 %. Méně jsou pak využívány: Sociální sítě, webové stránky školy a používán spíše sporadicky je vzkaz přes žáka. Z výzkumu M. Hojné (2008) plyne, že telefon využívalo často v době dotazování přes 70 % učitelů, což je obdobný výsledek, který byl získán v tomto šetření, stejně jako u volby komunikace skrze žákovské knížky, v níž hlasovalo pro časté využívání kolem 45 % učitelů. Písemnou formu komunikace zvolilo ve

⁸³ DOHNAL, Mgr. Václav. *ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY*. 2022. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce PhDr. Daniela Nováková, Ph.D.

⁸⁴ Matýsková, D. Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů. *Pedagogická orientace* 2005, č. 1, s. 27–36. ISSN 1211-4669

⁸⁵ Matýsková, D. Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů. *Pedagogická orientace* 2005, č. 1, s. 27–36. ISSN 1211-4669

výzkumu Hojně kolem 15 % učitelů, což se liší od tohoto šetření, kde uvedla cca polovina učitelů, že písemný kontakt využívá často.⁸⁶

V. Dohnal získal tyto informace: „Aktuálně získávají rodiče informace od školy nejčastěji formou e-mailu (64 %), od dětí (61 %) nebo na internetových stránkách školy (44 %). Porovnáním s údaji o preferencích způsobů získávání informací z pohledu rodičů je tedy nutné konstatovat, že dochází k souladu ve volbě nejčastější formě informačního kanálu (e-mailem – 64 %). Co se týká neformální komunikace s učiteli, je zřejmé, že rodiče rádi využívají mobilní aplikace typu WhatsApp či Facebook (58 %), případně e-mail (42 %).“⁸⁷

Šetření se od výzkumu Dohnala liší v četnosti využívání e-mailu rodiči, z našich údajů vyplynulo, že e-mail volí jen 26 % rodičů a velký nesoulad je vidět také u vzkazu přes dítě, kde je tato možnost volena jen 12 % rodičů, zatímco Dohnal uvádí 61 %. Stejně tak sociální sítě v tomto průzkumu uvedlo necelých 30 % rodičů, Dohnal uvádí takřka dvojnásobek. Tento rozdíl by se dal vysvětlit například rozdílnou preferencí používaných komunikačních platforem u různých škol. Některé školy stále ještě nedovolují použití sociálních sítí jako oficiálního komunikačního kanálu. Ačkoliv z našeho šetření vyšlo najevo, že 86 % dovoluje využívat jakékoliv platformy, stále zde figuruje 14 % učitelů, kteří uvedli, že sociální sítě nejsou povolené ke komunikaci. Je možné, že výzkumu Dohnala se účastnilo menší procento učitelů ze škol, kde nejsou tyto platformy dovoleny. Rodiče totiž sociální sítě pro komunikaci s učiteli by nevyužívali tehdy, kdy by na zprávy učitel nereagoval, což samozřejmě neudělá, je-li tento způsob komunikace školou zakázán.

Průzkum byl zaměřen také na zjištění, zda nejpoužívanější komunikační kanály jsou i považovány rodiči a učiteli za opravdu efektivní. Byl zjištěn jak ve skupině učitelů, tak ve skupině rodičů nesoulad mezi tím, které platformy považují za nejefektivnější a které pak aktivně užívají. Minimální rozdíl vidíme jen u volby telefon a vzkaz po žákovi. Osobní kontakt považuje za nejefektivnější 74 % rodičů, ale jen 46 % ho aktivně využívá, ve skupině učitelů ho považuje za nejefektivnější 82 %, ale aktivně (pravidelně, často) ho využívá jen 65 %. Je možné, že ač rodiče vnímají výhody řešení záležitostí při osobní schůzce, zvolí rychlejší a nenáročnější, avšak méně efektivní druh komunikace, což vede ke snížení četnosti využívání osobního kontaktu v obou skupinách. Dále vidíme nesoulad u písemného kontaktu,

⁸⁶ Hojná, M. (2008). *Komunikace rodičů se školou*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze: Pedagogická fakulta, s. 19. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/15547/BPTX_2007_2_11410_OSZD001_81666_0_59376.pdf?sequence=1

⁸⁷ DOHNAL, Mgr. Václav. ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY. 2022. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce PhDr. Daniela Nováková, Ph.D.

žakovských knížek, on-line školních platforem – zde je rozdíl možná způsoben opět vlivem školy, která určuje rodičům, které druhy komunikace mají spíše využívat. Ve skupině učitelů jich 82 % považuje za nejefektivnější osobní kontakt, 40 % telefon, 34 % on-line školní platformy, 16 % soc. sítě, 11 % písemný kontakt, 7 % žák. Knižky, 5 % web školy, 0 % vzkaz po dítěti. Ve skupině rodičů považuje za nejefektivnější 74 % osobní kontakt, 32 % telefon a On-line školní platformu, 19 % sociální síť, 16 % žakovské, 9 % písemný kontakt, 5 % vzkaz po dítěti a web školy. Žebříček preferencí obou skupin se příliš neliší. Po srovnání výsledků s výzkumem L. Brušákové, je zřejmé, že osobní setkání je pro rodiče skutečně nejefektivnější volbou, překvapující je velký rozdíl oproti našemu výzkumu, kde telefon považuje za efektivní 32 %, zatímco Brušáková uvedla jen 10 % rodičů. „*Při vybírání nejefektivnějšího způsobu komunikace zvolilo téměř 60 % dotázaných rodičů osobní setkání ve formě třídních schůzek a konzultací. Z moderních technologií se přes 10 % dostal pouze telefonní hovor, který do jisté míry simuluje osobní setkání.*“ ⁸⁸(Brušáková, 2020)

Odpověď na výzkumnou otázku, zda rodiče preferují kontakt přes média a osobní kontakt vyhledávají spíše sporadicky:

Šetření ukázalo, že takřka polovina rodičů využívá možnost osobního kontaktu čili se nedá souhlasit, že je osobní kontakt využíván jen sporadicky. Kontakt přes média je využíván nadpoloviční většinou rodičů. Dá se tedy říct, že sice je rodiči preferován kontakt přes média, ale rozdíl mezi využitím médií a osobního kontaktu není velký.

Zjištěná stanoviska učitelů a rodičů k problematickým (konfliktním situacím)

V této oblasti se výzkum zaměřil na zjištění četnosti problémových komunikačních situací v obou skupinách respondentů, dále zkoumal, zda věk učitelů má dle zkušeností rodičů vliv na způsob jednání s rodiči. Také bylo sledováno, jak vnímají učitelé osobu problémového rodiče – zda hraje roli jeho věk, pohlaví či případná dysfunkčnost rodiny.

Dle rodičů (58 %) není souvislost mezi věkem učitelů a množstvím případných konfliktních situací, 26 % jich nedovede posoudit, zda souvislost existuje, 12 % si myslí, že je častěji komunikace konfliktní se staršími učiteli a shodně 2 % uvedlo, že s mladšími nebo ve středním věku. Na dotaz, s jakou věkovou skupinou učitelů se nejlépe komunikuje, odpovědělo 75 % rodičů, že na věku nezáleží, kolem 10 % to nedovede posoudit, a cca stejný výsledek má odpověď, že s učiteli ve středním věku a s mladými. Pouze 1 % rodičů zvolilo

⁸⁸ BRUŠÁKOVÁ, Lenka. Nejvhodnější způsoby komunikace učitele s rodiči žáků. 2020. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce PhDr. Daniela Nováková, Ph.D.

možnost, že se nejlépe komunikuje s učiteli staršími. Na stejný dotaz odpovědělo 90 % učitelů, že nevidí souvislost mezi věkem a komunikačními schopnostmi rodičů, 8 % učitelů raději jedná se staršími rodiči, 2 % pak s mladšími. Z výsledku vyplývá, že věk patrně nebude jasným indikátorem komunikačních schopností učitele, ani rodiče.

Učitelé rovněž většinou (75 %) uvedli, že ani pohlaví rodiče nemá vliv na četnost konfliktních komunikačních situací, 22 % učitelů si myslí, že snáz vznikne konflikt s matkou než s otcem – to lze nejspíš odůvodnit tím, že otcové bývají pracovně více vytížení a se školou jednají převážně matky. Učitelé v dotazníku volili nejčastější typ konfliktního rodiče (z hlediska rodinného prostředí), se kterým se setkali, kde měli možnost zvolit všechny přednastavené volby rodiče z různě dysfunkčního prostředí a také měli možnost vlastní odpovědi pro případ, že by nešlo o rodiče z dysfunkční rodiny, nebo jen typ konkrétní dysfunkce rodiny chyběl. Zde vyšel výsledek nejhůře pro rodiny ze sociálně a ekonomicky slabého prostředí a pro ambiciózní rodiče a rodiče s nižším intelektem (volila cca polovina učitelů), kolem 30 % se pohybovala volba rodiče se zjevnými psychickými problémy (labilita, agrese, závislost), dále pak rodič rozvedený a rodič vytížený (zaměstnání, mnoho dětí atd.). Kolem 20 % učitelů uvedlo, že za konfliktními situacemi často stojí rodiče z kulturně odlišného prostředí a 16 % mělo problémy s vysoce postavenými rodiči. Ostatní volby volili rodiče víceméně sporadicky. Možnost vlastní odpovědi pro odpověď, že by konflikt zažíval s rodiči z plně funkčních rodin, nevyužil ani jeden učitel. Dle výsledku se dá předpokládat, že se skutečně potíže v rodině přenáší i do školního prostředí.

V souvislosti s tématem konfliktů byla zkoumána též četnost konfliktních situací, jež zažívají učitelé i rodiče. Ukázalo se, že rodiče zažijí podobnou situaci mnohem méně často než učitelé, což je nejspíš dáno tím, že zatímco učitel komunikuje řádově s desítkami rodičů, rodič zpravidla jen s jedním nebo několika učiteli. Četnost konfliktních situací roste s četností všech komunikačních situací. V šetření 68 % rodičů uvedlo, že nemuselo řešit nic nepříjemného s učitelem nikdy nebo mnoho let po sobě, zatímco stejnou odpověď zvolilo jen 9 % učitelů. Učitelé uvádí nepříjemnou situaci s rodiči jednou měsíčně (32 %), dále jednou za půl roku (25 %) a 19 % uvedlo odpověď jednou ročně. Ostatní možnosti byl voleny méně. Z šetření vyplynulo, že zhruba třetina učitelů zažije konflikt jednou za měsíc, jednou za půl roku a pětina učitelů jednou ročně, což je lepší výsledek, než by se dalo vzhledem k velkému množství komunikačních situací očekávat. Na dotaz, kdo podle učitelů a rodičů za konfliktní situací většinou stojí zvolila více než polovina rodičů možnost, že to nemůže posoudit, učitelů jen necelá čtvrtina. Více než polovina učitelů vidí problém v chování rodičů, zatímco problém

v chování učitelů uvedlo jen cca 20 % rodičů. Kolem 10 % rodičů i učitelů vidí problém v chování obou – rodičů i učitelů. Nejčastější komunikační strategie učitelů pro komunikaci s rodiči byly pak zjištěny tyto: Zhruba 70 % učitelů vnímá rodiče jako rovnocenného partnera a vidí dítě jako společný zájem s rodiči, 30 % učitelů vnímá rodiče jako experta na dítě, přímou komunikaci s rodiči (ne přes dítě) preferuje 60 % učitelů, 11 % učitelů chce rodiče přesvědčit o postupech z hlediska své odbornosti. Z výsledků je patrné, že většina učitelů s rodiči umí komunikovat na dobré úrovni a je znalá komunikačních prostředků.

Odpověď na výzkumnou otázku, zda učitelé častěji zažívají konfliktní situace s rodiči z dysfunkčních rodin:

Ano, většina učitelů uvedla, že zažívají konflikty s rodiči z dysfunkčního rodinného prostředí.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zkoumat a zmapovat komunikaci mezi rodiči a učiteli v dnešní době z několika různých hledisek. Z hlediska četnosti konfliktních situací, které při vzájemné komunikaci rodiče a učitelé zažívají, dále z hlediska komunikačních dovedností a charakteristik osob, jež se komunikačních situací účastní, tedy rodičů a učitelů. Další oblastí zájmu výzkumu bylo, jaké jsou nejčastěji využívané druhy komunikace mezi skupinou rodičů a učitelů a zda jsou tyto komunikační kanály považovány za efektivní. V neposlední řadě byl výzkum zaměřen na zjištění, zda školy rodičům nabízí co nejširší škálu možností na jejich podílení na dění ve škole. Z výsledků šetření je zřejmé, že je v této oblasti stále na čem pracovat. Školy by měly co nejlépe informovat rodiče o dění ve škole, zvat dostatečně transparentně na všechny dostupné akce a snažit se zpestřit nabídku možností k participaci rodičů. Rodiče, jak je patrné z výsledků, mnoho akcí nenavštěvují, ať už z nezájmu nebo nedostatku času, pro zlepšení vztahů mezi školou a rodinami žáků je vhodné, aby byla spolupráce s rodiči co nejširší, proto by školy měly zkusit zavést více neformálních akcí, které mohou přilákat i tu část rodičů, která formální prostředí nevyhledává – nevyhovuje jí.

Ohledně informací, které komunikační platformy jsou učiteli používány se ukázalo, že i v tomto ohledu je škála pestrá a většina škol dává učitelům volnou ruku v jejich volbě. Nicméně ne vždy odpovídala četnost využívaných platforem i názorům učitelů a rodičů na jejich efektivnost. Z průzkumu také vyplynulo, že drtivá většina učitelů si je vědoma důležitosti dobré komunikace s rodiči a v tomto ohledu oplývají kvalitními komunikačními dovednostmi a schopnostmi, dokonce i četnost problémových situací není přehnaně velká a učitelé si s nimi umí poradit. Přesto je jistě dobré učitele v tomto ohledu dále školit a vzdělávat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura

1. BENDL, Stanislav. Kázeňské problémy ve škole. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0.
2. BRUŠÁKOVÁ, Lenka. Nejvhodnější způsoby komunikace učitele s rodiči žáků. 2020. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce PhDr. Daniela Nováková, Ph.D.
3. ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
4. DeVITO, J. A.: Základy mezilidské komunikace, Grada Publishing, Praha 2001, ISBN 80 7169-988-8
5. DOHNAL, Mgr. Václav. ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY. 2022. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce PhDr. Daniela Nováková, Ph.D.
6. HOŠKOVÁ, Lenka; LAKATOŠOVÁ, Jana. Komunikace. Olomouc : Univerzita Palackého, 1994. 69 s. ISBN 80-7067-407-5.
7. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
8. LOŠŤÁKOVÁ, Olga. Empatická a asertivní komunikace: jak zvládat obtížné komunikační situace. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2227-1.
9. MATÝSKOVÁ, D. Pohled rodičů na spolupráci se školou – srovnání programů Základní škola a Začít spolu, in *Klima současné české školy (Sborník příspěvků z 11. konference ČPdS)*. Brno: Konvoj, 2003.
10. MATÝSKOVÁ, D. Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů. Pedagogická orientace 2005, č. 1, s. 27–36. ISSN 1211-4669
11. MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. Komunikace ve škole. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1070-3.
12. PLAŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy - dovednosti - poruchy. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0858-2.
13. POCHE KARGEROVÁ, Jana. Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 9788088290278.

14. POL, M., RABUŠICOVÁ, M. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogická, U2*. Brno: Masarykova univerzita, 1998.
15. POSPÍŠILOVÁ R. *Role rodičů v domácí přípravě do školy*. MU Brno 2011.
16. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. rozšř. a aktual. vyd. Praha : Portál, 2001,
17. RABUŠICOVÁ, M., POL, Milan. *Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství*. *Pedagogika*. 1996, roč. XLVI, č. 2
18. RABUŠICOVÁ, M. Charakteristiky rodiny a jejich vliv na školní úspěšnost dítěte a jeho vzdělávací dráhu. In: *Školní úspěšnost žáka v kontextu vzdělanostních nerovností*. Brno: Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, MU, 1995.
19. RABUŠICOVÁ, M., EMMEROVÁ, K., *Role rodičů ve vztahu ke škole – teoretické koncepty*, časopis *Pedagogika*, roč. 53, č.2. Praha: UK, 2003
20. RABUŠICOVÁ, M., ČIHÁČEK, V., EMMEROVÁ, K., ŠEĐOVÁ, K. *Role rodičů ve vztahu ke škole-empirická zjištění*, časopis *Pedagogika*, roč. 53, č. 3, Praha: UK, 2003
21. RABUŠICOVÁ, M., TRNKOVÁ, K., ŠEĐOVÁ, K., ČIHÁČEK, V. *K otevřenosti škol vůči rodičům a veřejnosti*. SPFFBU, *Studia Pedagogica UK*,/2004.
22. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026202172.
23. ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 978-80-247-5511-3.
24. VÁŇOVÁ KREJČOVÁ, Věra, ed. *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-391-3.
25. VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada, 2008. *Manažer*. ISBN 978-80-247-2614-4.

Elektronické zdroje

1. BENRADOUANE, Katarína. 1 PROFESIONÁLNÍ KOMUNIKACE UČITELE S RODIČI, ANEB JAK ÚČINNĚ JEDNAT V NÁROČNÝCH SITUACÍCH. Academia Liberty [online]. Institut vzdělávacích a poradenských služeb [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.skolkaduha.cz/e_download.php?file=data/multipage/editor/editor-22-191-cs_5.pdf&original=Syllabus-Profesion%C3%A1ln%C3%AD-komunikace.pdf
2. Hojná, M. (2008). *Komunikace rodičů se školou*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze: Pedagogická fakulta, s. 19. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/15547/BPTX_2007_2_11410_OSZD001_81666_0_59376.pdf?sequence=1.
3. CHYTILOVÁ, Mariana. Principy komunikace školy s rodiči [online]. 2021 [cit. 2023-01-21]. ISSN Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/principy-komunikace-skoly-s-rodici>
4. JANOŠOVÁ, Pavlína. Základy sociální psychologie [online]. [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5969&chapterid=6267>
5. KASALOVÁ, Renata. Komunikace [online]. 2. Benepal, 2012 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: http://www.benepal.cz/files/project_2_file/KOMUNIKACE.PDF
6. NEŠPOR, Zdeněk, ed. Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Obsah_sd%C4%9Blen%C3%AD
7. RABUŠICOVÁ, Milada a Klára ŠEĐOVÁ. VÝZKUMNÉ SDELENÍ ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE - EMPIRICKÁ ZJIŠTĚNÍ [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: file:///C:/Users/Ka%C4%8Dka/Downloads/Pedag_2003_3_06_Role_309_320.pdf
8. RABUŠICOVÁ, Milada a Kateřina EMMEROVÁ. ROLE RODIČŮ VE VZTAHU KE ŠKOLE - TEORETICKÉ KONCEPTY [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280568257_Role_rodicu_ve_vztahu_ke_sko_le_-_teoreticke_koncepty
9. SUQUET, Petr. Problémy spolupráce rodičů s učiteli, školy s rodinou [online]. Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiG1MKHttv8AhXFlosKHa2gAA0QFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Feducoland.muni.cz%2Fdown-668%2F&usg=AOvVaw2QGfjXAlSwRkdra4ChQlyp>

10. ZITKOVÁ, Helena a Martina HEZKÁ. Smysluplné konzultace dítě–rodič–učitel: Pedagogika, roč. 72, č. 2, 2022, s. 301–314 [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Ka%C4%8Dka/Downloads/2064-Text%20%C4%8Dl%C3%A1nku-12330-1-10-20220625.pdf>

PŘÍLOHY

Dotazník pro rodiče žáků

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Vyučen/a
- Středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

povinná otázka

2. Lépe se na školních záležitostech dětí domluvíte:

- S učiteli mladými
- S učiteli ve středním věku
- S učiteli staršími
- Na věku učitele nezáleží
- Nemohu posoudit

povinná otázka

3. Častěji je Vaše komunikace konfliktní nebo nepříjemná:

- S učiteli mladými
- S učiteli ve středním věku
- S učiteli staršími
- Na věku učitele nezáleží
- Nemohu posoudit

povinná otázka

4. Jak často musíte řešit s učiteli nepříjemnou (konfliktní) situaci?

- Denně
- Jednou měsíčně
- Jednou za půl roku
- Jednou ročně
- Několikrát do měsíce
- Několikrát do roka
- Mnoho let jsem nic řešit nemusel
- Nikdy jsem nepříjemnou situaci s učiteli nezažil

5. Za vznikem konfliktních situací s učitelem v mém případě stojí:

- Častěji přehnané reakce učitele
- Častěji mé přehnané reakce
- Nevhodná komunikace nás obou
- Nemohu posoudit (Nezažil jsem takovou situaci. Nevím, kdo situaci vyhrotil.)
- Vlastní odpověď:

6. Na jaké akce Vás rodiče zve škola? Označte všechny, které škola realizuje:

Zvolte alespoň jednu možnost.

- Třídní schůzky
- Besedy s rodiči a žáky
- Vzdělávací akce, kurzy
- Konzultační hodiny
- Konzultační hodiny s přítomností žáka
- Jednání rady rodičů
- Výlety, exkurze s třídou
- Den otevřených dveří
- Přímá účast ve výuce
- Zápis do 1. ročníku
- První školní den prvňáčků
- První školní den všech žáků
- Návštěva učitele v rodině žáků
- Jiné akce:

7. Jaký způsob komunikace s učiteli/školou nejčastěji využíváte?

U každé podotázky prosím zvolte odpověď na dané škále:

Osobní kontakt	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
Žákovská knížka, notýsek	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
Telefon – volání, SMS	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
Sociální sítě – WhatsApp, Telegram, Messenger aj.	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
Písemný kontakt – dopis, e-mail	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
Webové stránky školy	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
On-line školní platforma – Bakaláři, Online škola aj.)	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐
Vzkaz přes žáka	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám často ☐	Používám pravidelně ☐

8. Který způsob komunikace se školou považujete za nejefektivnější? Bez ohledu na to, který používáte nejčastěji:

U každé podotázky prosím zvolte odpověď na dané škále:

Osobní kontakt	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Žákovská knížka, notýsek	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Telefon – volání, SMS	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Sociální sítě – WhatsApp, Telegram, Messenger aj.	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Písemný kontakt – dopis, e-mail	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Webové stránky školy	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
On-line školní platforma (Bakalář, Online škola aj.)	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Vzkaz přes dítě	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐

povinná otázka

9. Domníváte se, že jsou Vaše komunikační schopnosti na takové úrovni, že většinu problémových situací s učiteli zvládáte vyřešit k oboustranné spokojenosti?

- Ano
- Ne
- Spíše ano
- Spíše ne
- Mé schopnosti jsou na dobré úrovni, ale s učiteli se často nedá domluvit

povinná otázka

10. Vyberte odpověď, jež platí právě pro Vás:

- Má komunikace s učiteli je vždy bezproblémová a nese se v přátelském duchu
- Většina mé komunikace s učiteli je bezproblémová a nese se v příjemném duchu
- Má komunikace s učiteli je vždy problematická a nepříjemná
- Většina mé komunikace s učiteli je problematická a nepříjemná
- Má komunikace s učiteli je zhruba v polovině případů bezproblémová a v půlce problematická

Dotazník pro učitele

povinná otázka

1. Kolik Vám je let?

- 18 – 30
- 31 – 45
- 46 a více

povinná otázka

2. Jak dlouhá je Vaše pedagogická praxe?

- 0 – 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 20 let
- 21 let a více

3. Jaký způsob komunikace s rodiči žáků nejčastěji využíváte?

U každé podotázky prosím zvolte odpověď na dané škále:

Osobní kontakt	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
Žákovská knížka, notýsek	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
Telefon – volání, SMS	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
Sociální sítě – WhatsApp, Telegram, Messenger aj.	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
Písemný kontakt – e-mail, dopis	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
Webové stránky školy	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
On-line školní platforma – Bakalář, On-line škola aj.	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐
Vzkaz přes dítě	Nepoužívám ☐	Používám zřídka ☐	Používám vcelku často ☐	Používám pravidelně ☐

4. Určuje Vaše škola, které komunikační platformy smíte či nesmíte využívat?

- Smíme využívat jakékoliv komunikační platformy.
- Nesmíme využívat tyto komunikační platformy:

5. Který způsob komunikace považujete za nejefektivnější (bez ohledu na to, který používáte nejčastěji)?

U každé podotázky prosím zvolte odpověď na dané škále:

Osobní kontakt	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Žákovská knížka, notýsek	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Telefon – volání, SMS	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Sociální sítě – WhatsApp, Telegram, Messenger aj.	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Písemný kontakt – dopis, e-mail	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Webové stránky školy	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
On-line školní platforma – Bakalář, On-line škola aj.	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐
Vzkaz přes dítě	Neefektivní ☐	Průměrně efektivní ☐	Nejefektivnější ☐

6. Na jaké akce zvete jako škola rodiče:

Zvolte alespoň jednu možnost.

- Třídní schůzky
- Besedy s rodiči a žáky
- Vzdělávací akce, kurzy
- Konzultační hodiny
- Konzultační hodiny i s přítomností žáka
- Jednání rady rodičů
- Výlety, exkurze s třídou
- Den otevřených dveří
- Přímá účast ve výuce
- Zápis do 1. ročníku
- První školní den prvňáčků
- První školní den všech žáků
- Nabídka návštěvy učitele v rodině žáka
- Jiné akce

7. Vyberte odpověď, jež platí právě pro Vás:

- Má komunikace s rodiči je vždy bezproblémová a nese se v příjemném duchu.
- Většina mé komunikace s rodiči je bezproblémová a nese se v příjemném duchu.
- Má komunikace s rodiči je zhruba v polovině případů problematická a v půlce bezproblémová.
- Většina mé komunikace s rodiči je problematická a nepříjemná.
- Má komunikace s rodiči je vždy problematická a nepříjemná.

8. Jak často musíte řešit s rodiči nepříjemnou situaci?

- Denně
- Jednou měsíčně
- Jednou za půl roku
- Jednou ročně
- Několikrát do měsíce
- Několikrát do roka
- Několik let po sobě jsem nic řešit nemusel/a.
- Nikdy jsem nepříjemnou situaci s rodiči nezažil/a.

povinná otázka

9. Se kterými z uvedených rodičů jste zažil konfliktní či problémovou situaci?

Zvolte alespoň jednu možnost.

- Ambiciózní rodič
- Rozvedený rodič
- Vysoce postavený rodič
- Rodič s nadprůměrným intelektem
- Rodič s nižším intelektem
- Rodič ze sociálně a ekonomicky slabého prostředí
- Rodič z kulturně odlišného prostředí
- Rodič vytížený (hodně dětí, zaměstnání aj.)
- Rodič se zjevnými psychickými problémy (Agrese, labilita aj.)
- Vlastní odpověď:

povinná otázka

10. Konfliktní nebo problémové situace vznikají snáz s otcem nebo s matkou?

- S otcem
- S matkou
- Nevidím rozdíl, jde spíš o osobnostní rysy rodiče.

povinná otázka

11. Ovlivňuje podle Vašich zkušeností věk rodičů způsob, jak řeší problémové situace ve škole?

- Ano, lépe se mi jedná s mladšími ročníky.
- Ano, lépe se mi jedná se staršími ročníky
- Ne, nevidím souvislost mezi věkem a způsobem jednání

povinná otázka

12. Domníváte se, že jsou Vaše komunikační schopnosti na takové úrovni, že většinu problémových situací zvládáte vyřešit k oboustranné spokojenosti?

- Ano
- Ne
- Spíše ano
- Spíše ne
- Mé komunikační schopnosti jsou na dobré úrovni, ale s rodiči se často nedá domluvit

13. Za vznikem konfliktních situací s rodiči v mém případě stojí:

- Častěji neadekvátní reakce rodičů
- Častěji má neadekvátní reakce
- Nevhodná komunikace nás obou
- Nemohu posoudit (Nezažil jsem takovou situaci. Nevím, kdo situaci vyhrotil)

14. Které strategie se Vám při jednání s rodiči osvědčily?

Zvolte alespoň jednu možnost.

- Nemám promyšlené strategie, jedním dle aktuální situace
- Rodiče vnímám jako rovnocenného partnera, ne jako protivníka
- Rodiče se snažím přesvědčit, jako odborník mám na rozdíl od nich potřebné znalosti
- Vnímám rodiče jako experta na své dítě, proto se radím i s ním
- Komunikuji s rodiči přímo, ne přes dítě
- Témata okolo žáka vnímám jako společný zájem učitele s rodiči
- Vyhýbám se osobnímu kontaktu s problémovými rodiči, řeším vše bez osobního kontaktu
- Dávám najevo svou převahu, abych zabránila kritice a útokům rodičů
- Jiná strategie